

12.

NACIONALNA KONFERENCA O VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH

KONFERENČNI ZBORNIK

**MIR KOT TEMELJ
VARNOSTI IN ODPORNOSTI V
LOKALNIH SKUPNOSTIH**

29. SEPTEMBER 2026

SLOVENJ GRADEC, SLOVENIJA

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

12. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih

Mir kot temelj varnosti in odpornosti v lokalnih skupnostih

Urednika

Gorazd Meško

Rok Hacin

September 2026

Naslov <i>Title</i>	12. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih <i>12th National Conference on Local Safety and Security</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Mir kot temelj varnosti in odpornosti v lokalnih skupnostih <i>Peace as the Foundation of Security and Resilience in Local Communities</i>
Urednika <i>Editors</i>	Gorazd Meško (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Rok Hacin (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Recenzija <i>Review</i>	Zoran Kanduč (Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani) Peter Umek (Univerza v Mariboru)
Jezikovni pregled <i>Language editing</i>	Barbara Erjavec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Tehnična urednika <i>Technical editors</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba) Barbara Erjavec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Grafika na ovitku <i>Cover graphic</i>	Slovenj Gradec, foto: Tomo Jeseničnik, 2026
Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Viri so lastni, razen če ni navedeno drugače. Avtorji prispevkov ter Meško, Hacin (urednika), 2026
Konferenca <i>Conference</i>	12. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih
Datum in kraj konference <i>Date & location of the conference</i>	29. september 2026, Slovenj Gradec, Slovenija

Založnik **Univerza v Mariboru**
Published by **Univerzitetna založba**
 Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj **Univerza v Mariboru**
Issued by **Fakulteta za varnostne vede**
 Kotnikova ulica 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.fvv.um.si>, fvv@um.si

Izdaja <i>Edition</i>	Prva izdaja
Vrsta publikacije <i>Publication type</i>	E-knjiga
Dostopno na <i>Available at</i>	http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1138
Izdano <i>Published at</i>	Maribor, september 2026
Ime projekta <i>Project name</i>	Programska skupina Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij
Številka projekta <i>Project number</i>	P5-0397
Financer projekta <i>Project financier</i>	Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Publikacijo je sofinancirala Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ University of Maribor, University of Maribor Press

Besedilo / Text © avtorji in Meško, Hacin (urednika), 2026

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.
/ *This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.*

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

351.78:352 (082) (0.034.2)

NACIONALNA konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih (12 ; 2026 ; Slovenj Gradec)

12. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih [Elektronski vir] : mir kot temelj varnosti in odpornosti v lokalnih skupnostih : [29. september 2026, Slovenj Gradec, Slovenija] / urednika Gorazd Meško, Rok Hacin. - 1. izd. - E-zbornik. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2026

Način dostopa (URL): <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1138>

ISBN 978-961-299-170-8 (PDF)

doi: 10.18690/um.fvv.4.2026

COBISS.SI-ID 284046339

ISBN 978-961-299-170-8 (pdf)
978-961-299-171-5 (mehka vezava)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Dean Korošak,
For publisher rektor Univerze v Mariboru

Citiranje Meško, G., Hacin, R. (ur.). (2026). *12. Nacionalna konferenca o*
Attribution varnosti v lokalnih skupnostih: mir kot temelj varnosti in odpornosti v
lokalnih skupnostih. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
doi: 10.18690/um.fvv.4.2026

Zahvala

Prispevki, objavljeni v tem zborniku, so rezultat dela programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (2019–2027) (številka projekta P5–0397), ki jo financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS). Posebej se zahvaljujemo dr. Petru Pungartniku, podžupanu Mestne občine Slovenj Gradec in kolegom iz Policijske uprave Celje za prispevke o varnosti. Hvala tudi udeležencem okrogle mize o varnosti v šolah in medvrstniškem nasilju. Prispevki, predstavljeni v zborniku, so nastali v okviru raziskovalne dejavnosti raziskovalcev navedene programske skupine v letu 2026 in vabljenih strokovnjakov, ki so predstavili raziskovanje in primere dobre prakse, ki dopolnjujejo delo programske skupine. Zahvala gre vsem govorcem na otvoritvi konference ter predstavnikom ministrstev in lokalne samouprave ter Univerze v Mariboru.

Urednika se zahvaljujeva vsem avtorjem prispevkov, recenzentoma zasl. prof. dr. Petru Umku in znanstvenemu svetniku doc. dr. Zoranu Kanduču, Javni agenciji za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), Ministrstvu za notranje zadeve in Generalni policijski upravi, urednikom Univerzitetne založbe Univerze v Mariboru, še posebej pa Mestni občini Slovenj Gradec za pomoč pri organizaciji 12. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih z naslovom »Mir kot temelj varnosti in odpornosti v lokalnih skupnostih«, ki je potekala 29. septembra 2026 v Kulturnem domu Slovenj Gradec.

Gorazd Meško in Rok Hacin

Kazalo

1	Uvodno razmišljanje: 12. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih v Slovenj Gradcu <i>Introductory Reflection: 12th National Conference on Local Safety and Security in Slovenj Gradec</i> Gorazd Meško	1
2	Delovanje sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ob poplavah 2023: kvalitativna analiza izkušenj predstavnikov civilne zaščite na lokalni ravni <i>The Functioning of the Civil Protection and Disaster Relief System During the 2023 Floods: A Qualitative Analysis of the Experiences of Civil Protection Representatives at the Local Level</i> Bernarda Tominc, Andrej Sotlar	9
3	Značilnosti kriminalitete na Koroškem <i>Characteristics of Crime in Carinthia</i> Rok Hacin	19
4	Avtocesta kot dejavnik razvoja lokalne skupnosti: primer Pomurja in Koroške <i>Highway as a Factor in Local Community Development: The Case of Pomurje and Carinthia</i> Katja Eman	31
5	Prekrškovno-pravni vidiki javne varnosti na občinski in državni ravni <i>Misdemeanour Aspects of Public Safety at the Municipal and State Level</i> Bojan Tičar	41
6	Občinski programi varnosti kot dinamično orodje lokalnega upravljanja <i>Municipal Safety Programs as a Dynamic Tool of Local Governance</i> Miha Dvojmoč	49
7	Varnost na smučiščih: vloga nadzornika smučišča <i>Safety on Ski Slopes: The Role of a Ski Resort Supervisor</i> Benjamin Flander	59

8	Pozornost za volanom: nevidni vzrok prometnih nesreč <i>Attention Behind the Wheel: The Invisible Cause of Traffic Accidents</i> Miroslav Črešnik	71
9	Kibernetska kriminaliteta v slovenskem lokalnem okolju <i>Cybercrime in the Slovenian Local Environment</i> Ervin Stojnšek	79
10	Družbeni vidiki varne digitalne preobrazbe v lokalni skupnosti: med izvrševanjem zakonodaje in zagotavljanjem varnosti <i>Social Aspects of Secure Digital Transformation in the Local Community: Between Law Enforcement and Ensuring Security</i> Igor Bernik	89
11	Varnostni mehanizmi kot vedenjski odziv na zaznano tveganje: primer parkiranja koles v centru Ljubljane <i>Security Mechanisms as a Behavioural Response to Perceived Risk: The Case of Bicycle Parking in the Centre of Ljubljana</i> Vanja Erčulj	99
12	Med sankcijo, integracijo in odpornostjo: prvi učinki Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti za zagotavljanje javne varnosti v lokalnih skupnostih <i>Between Sanction, Integration and Resilience: The Initial Effects of the Emergency Measures Act to Ensure Public Safety in Local Communities</i> Branko Lobnikar	109
13	Zaznave prvih učinkov Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti pri predstavnikih občin, centrov za socialno delo in policije <i>Perceptions of the First Effects of the Act on Emergency Measures to Ensure Public Safety by Representatives of Municipalities, Social Work Centres, and the Police</i> Gorazd Meško, Katja Eman, Rok Hacin, Bernarda Tominc	123
14	Okrogla miza: Medvrstniško nasilje – celostna obravnava in razumevanje vpliva na lokalne skupnosti <i>Round Table: Bullying and Peer Violence – A Comprehensive Approach and Understanding Its Impact on the Local Communities</i> Aleš Bučar Ručman, Simon Slokan, Jovita Pogorovec Merčnik, Rajko Nemec, Valerija Matvos Jeromel, Blaž Sušelj	133

UVODNO RAZMIŠLJANJE:

12. NACIONALNA KONFERENCA O VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH V SLOVENJ GRADCU

GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si

Uvodno razmišljanje predstavlja Slovenj Gradec kot simbolno in vsebinsko primeren kraj za 12. Nacionalno konferenco o varnosti v lokalnih skupnostih. Kot mesto glasnik miru opozarja, da varnost ni le odsotnost nevarnosti, temveč tudi prisotnost zaupanja, dialoga, solidarnosti, dostojanstva in sposobnosti skupnosti, da se odgovorno odziva na krize. Koroška je dragocen raziskovalni prostor, saj združuje obmejnost, prometno odmaknjenost, industrijsko dediščino, naravno ranljivost, demografske spremembe in močne lokalne vezi. Posebna pozornost je namenjena prometni povezanosti, poplavam leta 2023, staranju prebivalstva, odseljevanju mladih, kibernetski varnosti ter pomenu kulture in mirovniške tradicije. Besedilo poudarja, da prihodnji varnostni izzivi zahtevajo sodelovanje občin, policije, civilne zaščite, šol, zdravstva, raziskovalcev, gospodarstva, društev in prebivalcev. Konferenca zato ni le strokovni dogodek, temveč sporočilo: varnost se začne tam, kjer ljudje živijo.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.1](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.1)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
varnost,
lokalna skupnost,
Slovenj Gradec,
12. nacionalna konferenca,
Slovenija

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.1](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.1)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
safety and security,
local community,
Slovenj Gradec,
12th national conference,
Slovenia

INTRODUCTORY REFLECTION: 12TH NATIONAL CONFERENCE ON LOCAL SAFETY AND SECURITY IN SLOVENJ GRADEC

GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
gorazd.mesko@um.si

The introduction presents Slovenj Gradec as a symbolically and substantively appropriate host city for the 12th National Conference on Safety and Security in Local Communities. As a Messenger City of Peace, it reminds us that security is not merely the absence of danger, but also the presence of trust, dialogue, solidarity, dignity, and the ability of a community to respond responsibly to crises. The Koroška region is a valuable research setting combining a border location, transport remoteness, industrial heritage, environmental vulnerability, demographic change, and strong local ties. Emphasis is put on transport connectivity, the 2023 floods, population ageing, youth outmigration, cybersecurity, and the importance of culture and peace-oriented traditions. The text emphasises that future security challenges will require cooperation among municipalities, police, civil protection, schools, healthcare institutions, researchers, businesses, associations, and residents. The conference is therefore not only a professional event, but also a message: security begins where people live.

University of Maribor Press

1 O varnosti

Ko razmišljamo o varnosti, najprej pogosto pomislimo na policijo, kriminaliteto, javni red, meje, izredne dogodke ali tehnološke sisteme za nadzor ljudi, javnih krajev ali industrijskih procesov. Toda varnost v lokalnih skupnostih je veliko širši pojem. Pomeni občutek, da lahko ljudje živijo brez strahu, da so slišani, da imajo dostop do pomoči, da lokalne institucije delujejo, da so ceste prevozne, reke obvladljive, šole varne, starejši vključeni, mladi videni, gospodarstvo stabilno, okolje pa dovolj odporno na prihodnje pretrse. V tem širšem razumevanju varnosti Slovenj Gradec ni le primeren kraj za konferenco o varnosti v lokalnih skupnostih, temveč je zanj tudi simbolno najbolj smiseln kraj. Kot mesto glasnik miru nas spominja, da varnost ni zgolj odsotnost nevarnosti, ampak prisotnost zaupanja, dialoga, spoštovanja in sposobnosti skupnosti, da se odzove na krize, ne da bi pri tem izgubila človečnost.

2 Slovenj Gradec – mesto glasnik miru

Naziv mesto glasnik miru ni samo častna oznaka iz preteklosti. Za Slovenj Gradec je to identitetna zaveza. Mesto, ki je bilo zaradi kulturnega, humanističnega in mednarodnega delovanja umeščeno med mesta, ki širijo idejo miru, ima posebno odgovornost: da mir razume dejavno, kot vsakodnevno prakso sobivanja. Kultura miru, kot jo opredeljujejo Združeni narodi, povezuje vzgojo za mir, spoštovanje človekovih pravic, demokratično sodelovanje, strpnost, solidarnost in trajnostni razvoj (United Nations General Assembly, 1999). Mir oziroma zagotavljanje miru je zato konkretna družbena naloga. Pomeni preprečevanje nasilja, vključevanje ranljivih, razumevanje različnosti, krepitev lokalnega zaupanja in sposobnost reševanja sporov brez izključevanja. Konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih v takem mestu zato ni naključje. Je nadaljevanje iste zgodbe: vprašanja, kako živeti skupaj varno, dostojanstveno in odgovorno, brez vojne ter v pogojih za družbenoekonomsko in kulturno rast v sožitju.

3 Majhno veliko mesto v prelepi regiji

Slovenj Gradec je za tak razmislek pomemben tudi zato, ker ni metropola. Varnostne razprave so pogosto osredotočene na velika mesta, na urbane soseske z visoko gostoto prebivalstva, na migracijske tokove, nasilje v mestnih jedrih, velike prireditve ali tehnološko podprto upravljanje kompleksnih urbanih sistemov. Koroška pa

odpira drugačen pogled. Tu se pokaže, da varnost ni samo vprašanje velikih števil in velikih sistemov, temveč tudi vprašanje razdalj, dostopnosti, solidarnosti, sosedskih vezi, prostovoljstva, gorskih dolin, industrijske dediščine, prometne povezanosti in naravnih nesreč. Prav zato je Koroška dragocen raziskovalni prostor. Omogoča vpogled v varnost manjših mest, podeželsko-urbanih okolij, obmejnih skupnosti in regije, ki je močno vpeta v slovenski prostor, a zaradi geografije pogosto doživlja občutek oddaljenosti od državnega središča.

Posebnost Koroške je njena lega. Regija leži na severu Slovenije, ob meji z Avstrijo, sestavlja pa jo dvanajst občin; med najpomembnejšimi središči so Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem in Dravograd (Statistični urad Republike Slovenije [SURS], n. d.). Ta obmejnost ni zgolj geografsko dejstvo. Je socialna, gospodarska, kulturna in varnostna okoliščina. Meja lahko pomeni priložnost za sodelovanje, izmenjavo, delo, turizem in evropsko povezovanje. Lahko pa pomeni tudi občutek obrobnosti, če prometne povezave, javne storitve in razvojne politike ne sledijo potrebam ljudi. Za raziskovalce varnosti je tak prostor izjemno zanimiv, ker pokaže, kako se lokalna varnost oblikuje na stičišču državnih politik, regionalnih razvojnih možnosti in vsakodnevnih izkušenj prebivalcev.

4 Povezanost s svetom in prometna varnost

Eden ključnih izzivov Koroške je prometna povezanost. Varnost v lokalni skupnosti ni mogoča brez dostopnosti. Cesta ni samo infrastruktura; je pogoj za prihod reševalnega vozila, gasilcev, policije in patronažne službe, za pot delavca na delovno mesto, dijaka v šolo, starejšega človeka do zdravnika, podjetja do trga ter za oskrbo prebivalstva z dobrinami. Razprava o tretji razvojni osi zato ni zgolj gospodarska ali gradbena razprava. Je tudi varnostna razprava, saj projekt tretje razvojne osi naslavlja prav boljšo prometno povezanost razvojno pomembnih območij in regij (DARS, n. d.). Slaba povezanost pomeni daljše odzivne čase, večje tveganje prometnih nesreč, manjšo konkurenčnost, odseljevanje mladih in slabši dostop do storitev. Če varnost razumemo kot kakovost življenja, je prometna povezanost eden njenih temeljev. Vendar dobra povezanost prinaša tudi spremembe vsakodnevnih rutin, mobilnosti in prometnih tveganj. Z dobrim lahko pride tudi kaj slabega, zato previdnost ni odveč.

5 Koroška, naravne ujme in odpornost skupnosti

Drugi razlog, zakaj si Koroška zasluži pozornost raziskovalcev, je izkušnja naravnih nesreč, zlasti poplav leta 2023. Te niso bile samo vremenski dogodek, temveč preizkus odpornosti lokalnih skupnosti. V takih trenutkih se pokaže, kaj pomenijo zaupanje med prebivalci, občino, civilno zaščito, gasilci, policijo, zdravstvom, komunalnimi službami, državo in prostovoljci. Pokaže se, kako pomembni so pravočasno obveščanje, evakuacijski načrti, urejeni vodotoki, prostorsko načrtovanje, psihosocialna pomoč, solidarnost in dolgotrajna obnova. Poplave so razkrile ranljivost infrastrukture, a tudi moč lokalnih skupnosti. Za raziskovalce je to priložnost, da varnosti ne preučujejo le skozi statistiko kaznivih dejanj, temveč tudi skozi sposobnost skupnosti, da prenese šok, se organizira in okreva. To je bistvo odpornosti, ki jo Sendajski okvir povezuje z razumevanjem tveganj, pripravljenostjo, obnovo in zmanjševanjem prihodnjih škod (United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR], 2015).

6 Med naravnim okoljem in industrializacijo

Koroška je posebna tudi zaradi kombinacije industrijske tradicije in naravnega okolja. Ravne na Koroškem, Mežiška dolina, Dravska dolina, Mislinjska dolina ter širši prostor Pohorja in Uršlje gore nosijo izkušnje dela, proizvodnje, rudarstva, kovinske industrije, gozdov, rek in gorskega prostora. To ustvarja poseben tip lokalne identitete: trdoživost, delavnost, navezanost na kraj in občutek skupnosti. Hkrati pa takšna območja odpirajo vprašanja okoljskih bremen, zdravja, delovnih migracij, gospodarskega prestrukturiranja in varnosti pri delu. Lokalna varnost se tu dotika okoljske varnosti, socialne varnosti in gospodarske odpornosti. Raziskovalec, ki pride na Koroško, zato ne vidi samo »regije«, temveč živo prepletanje zgodovine, prostora in prihodnjih tveganj.

7 Demografski izzivi

Pomemben izziv prihodnosti je demografija. Manjše in odmaknjene regije se pogosto soočajo s staranjem prebivalstva, odseljevanjem mladih ter težavami pri zagotavljanju kadrov v zdravstvu, šolstvu, socialnem varstvu, policiji, gasilstvu in drugih javnih službah. Varnost starejših ljudi pomeni preprečevanje osamljenosti, dostop do zdravstvene pomoči, zaščito pred prevarami, varne poti, prilagojena

stanovanja in delujoče mreže pomoči. Varnost mladih pomeni kakovostne šole, varno digitalno okolje, preprečevanje nasilja, možnosti za zaposlitev, prostor za ustvarjalnost in občutek, da prihodnost ni nujno drugače. Če mladi odhajajo, lokalna skupnost ne izgublja samo prebivalcev, ampak tudi energijo, inovativnost in dolgoročno odpornost.

8 Kibernetika in informacijska varnost

V prihodnje bosta vedno pomembnejša tudi kibernetika in informacijska varnost. Tudi majhne občine, šole, zdravstveni domovi, podjetja in društva so odvisni od digitalnih sistemov. Napadi na informacijske sisteme, spletne prevare, lažne novice, sovražni govor in digitalno nasilje niso več oddaljeni pojavi velikih držav ali korporacij. So vsakodnevni izzivi lokalnih okolij. Tudi evropska poročila o kibernetikah grožnjah poudarjajo, da digitalizacija javnih storitev povečuje potrebo po neprekinjenem upravljanju tveganj, varovanju podatkov in krepitevi odpornosti organizacij (European Union Agency for Cybersecurity [ENISA], 2024). Varnost v lokalni skupnosti bo zato morala povezati klasično policijsko delo, preventivo, digitalno pismenost, sodelovanje s šolami, podporo starejšim uporabnikom spleta in krepitev zaupanja v verodostojne informacije. Koroška kot prostor močnih lokalnih vezi lahko postane laboratorij za razvoj takih pristopov: dovolj majhna, da se akterji poznajo, in dovolj kompleksna, da pokaže realne težave sodobne družbe.

9 Kulturna dejavnost – vezivo skupnosti, skupne vrednote in tradicija

Ob tem ne smemo pozabiti na vlogo kulture. Slovenj Gradec je mesto z izrazito kulturno identiteto, z galerijsko, muzejsko in mirovniško tradicijo. Kultura ni okras varnosti, ampak njen sestavni del. Tam, kjer obstajajo prostori srečevanja, javnega pogovora, umetnosti, spomina in vzgoje za mir, je več možnosti za preprečevanje izključevanja in nasilja. Kultura uči skupnost, da konflikt ni nujno grožnja, ampak priložnost za pogovor. Mesto glasnik miru lahko konferenci o varnosti ponudi prav to širino: varnost ni le tehnično vprašanje upravljanja tveganj, temveč tudi vprašanje vrednot.

10 O naši konferenci, Koroški in Slovenj Gradcu

Konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih v Slovenj Gradcu ima zato več ravni pomena. Na strokovni ravni omogoča razpravo o policijskem delu v skupnosti, civilni zaščiti, prometni varnosti, naravnih nesrečah, kibernetskih tveganjih, mladih, starejših, preventivi, socialni koheziji in lokalnem upravljanju. Na regionalni ravni postavlja Koroško na raziskovalni zemljevid kot prostor, ki ni obrobje, temveč pomemben primer za razumevanje sodobne varnosti. Na simbolni ravni pa povezuje varnost z mirom. To je ključno: varnost brez miru lahko postane nadzor, mir brez varnosti pa prazna želja. Lokalna skupnost potrebuje oboje.

Prihodnji izzivi Koroške bodo zahtevali povezovanje. Nobena institucija ne bo mogla sama odgovoriti na podnebna tveganja, prometno odmaknjenost, demografske spremembe, digitalne grožnje, socialne stiske ali vprašanja zaupanja. Potrebni bodo občine, policija, civilna zaščita, gasilci, šole, zdravstvene ustanove, raziskovalci, podjetja, društva in prebivalci. Prav lokalna skupnost je prostor, kjer se najprej opazi težava in kjer se pogosto najprej najde rešitev. Raziskovanje varnosti mora zato poslušati lokalne glasove, ne le analizirati lokalnih podatkov. Koroška si zasluži pozornost raziskovalcev, ker lahko pokaže, kako se varnost gradi v resničnem življenju: med ljudmi, cestami, rekami, šolami, domovi, podjetji in spomini.

Slovenj Gradec kot mesto glasnik miru je idealen gostitelj takšne konference, ker nas opominja, da varnost ni cilj sama po sebi, ampak pogoj za dostojanstveno življenje. Koroška pa je idealen raziskovalni prostor, ker v zgoščeni obliki združuje izzive sodobne Slovenije: obmejnost, razvojno vprašanje, podnebno ranljivost, prometno povezanost, staranje, digitalizacijo, potrebo po zaupanju in moč lokalne solidarnosti. Če želimo razumeti prihodnost varnosti v lokalnih skupnostih, ni dovolj gledati v prestolnico ali v največja urbana središča. Pogledati moramo tudi v regije, kjer se varnost meri z dostopnostjo, odzivnostjo, povezanostjo in občutkom, da skupnost nikogar ne pusti samega.

Zato konferenca v Slovenj Gradcu ni le dogodek. Je sporočilo. Varnost se začne tam, kjer ljudje živijo. Mir se začne tam, kjer se ljudje srečujejo in spoštujejo. Prihodnost pa se začne tam, kjer si lokalna skupnost upa svoje izzive postaviti pred raziskovalce, odločevalce in javnost – ne kot prošnjo za pozornost, temveč kot povabilo k skupnemu učenju.

Viri in literatura

- DARS. (n. d.). *Tretja razvojna os*. https://www.dars.si/Infrastrukturni_projekti/Tretja_razvojna_os
- European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). (2024). *ENISA threat landscape 2024*. <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2024>
- Statistični urad Republike Slovenije. (n. d.). *Slovenske regije in občine v številkah*. <https://www.stat.si/obcine/>
- United Nations General Assembly. (1999). *Declaration and Programme of Action on a Culture of Peace* (A/RES/53/243). <http://www.un-documents.net/a53r243a.htm>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2015). *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*. <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>

DELOVANJE SISTEMA VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI OB POPLAVAH 2023: KVALITATIVNA ANALIZA IZKUŠENJ PREDSTAVNIKOV CIVILNE ZAŠČITE NA LOKALNI RAVNI

BERNARDA TOMINC, ANDREJ SOTLAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bernarda.tominc@um.si, andrej.sotlar@um.si

Po katastrofalnih poplavah leta 2023 je bila pripravljena samoanaliza delovanja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Na osnovi analize ugotovitev na državni in lokalni ravni je bila izvedena fokusna skupina s predstavniki civilne zaščite nekaterih zelo prizadetih občin na Koroškem. Cilj analize je bila identifikacija primerov dobrih praks večagencijskega sodelovanja pri reševanju kompleksnih kriz s poudarkom na učinkoviti koordinaciji sistema zaščite, reševanja in pomoči, preseganju ključnih ovir (prekrivanje pristojnosti, različne kadrovske zmogljivosti in njihovo podvajanje, logistična ozka grla idr.) in oblikovanju priporočil za izboljšave. Ugotovitve fokusne skupine kažejo na pomen predhodne organizacije, priprav in opremljenosti sil za zaščito in reševanje v občini, pomen ponotranjenja nalog iz pristojnosti županov, potrebo po samozadostnosti domačih in tujih organizacij, ki sodelujejo v intervencijah ob naravnih in drugih nesrečah velikih razsežnosti (vojska, policija, gasilci, nevladne organizacije) ter na pomen poverjenikov za civilno zaščito in samoiniciativnosti. Kritično je ovrednoteno tudi sodelovanje prostovoljcev.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.2](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.2)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
poplave,
zaščita in reševanje,
občina,
civilna zaščita,
Slovenija

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.2](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.2)

ISBN
978-961-299-170-8

THE FUNCTIONING OF THE CIVIL PROTECTION AND DISASTER RELIEF SYSTEM DURING THE 2023 FLOODS: A QUALITATIVE ANALYSIS OF THE EXPERIENCES OF CIVIL PROTECTION REPRESENTATIVES AT THE LOCAL LEVEL

BERNARDA TOMINC, ANDREJ SOTLAR

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
bernarda.tominc@um.si, andrej.sotlar@um.si

Keywords:

floods,
protection and rescue,
municipality,
civil protection,
Slovenia

After the catastrophic floods of 2023, a self-analysis of the functioning of the system of protection against natural and other disasters was prepared. Based on the analysis of the findings at the national and local levels, a focus group was conducted with civil protection representatives of some municipalities in Carinthia. The analysis aimed to identify examples of good practices of multi-agency cooperation in resolving complex crises with an emphasis on the effective coordination of the protection, rescue and assistance system, overcoming key obstacles and formulating recommendations. The findings indicate the importance of preliminary organisation, preparation and equipment of the protection and rescue forces in the municipality, the importance of internalising tasks within the competence of mayors, the need for self-sufficiency of organisations participating in interventions in the event of large-scale disasters and the importance of civil protection commissioners and self-initiative. The participation of volunteers is also critically evaluated.

University of Maribor Press

1 Uvod

V Sendajskem okviru za zmanjševanje tveganja nesreč Urad Združenih narodov za zmanjševanje tveganja nesreč (United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR], 2017) nesrečo opredeljuje kot resno motnjo delovanja skupnosti ali družbe, ki jo povzročijo nevarni dogodki in lahko vodijo v človeške, materialne, gospodarske ali okoljske izgube ter presežejo zmožnosti prizadetih za obvladovanje posledic. Sendajski okvir za zmanjševanje tveganj nesreč 2015–2030 (UNDRR, 2015) poudarja preprečevanje novih tveganj, zmanjševanje obstoječih tveganj in krepitev odpornosti. Pri tem izpostavlja razumevanje tveganj, krepitev upravljanja tveganj, vlaganje v odpornost ter izboljševanje pripravljenosti na učinkovit odziv. Tak pristop je pomemben zato, ker se sodobne nesreče praviloma ne razvijajo linearno. Njihove posledice se širijo skozi medsebojno povezane družbene, tehnološke in naravne sisteme.

Zato nesreč ni ustrezno razlagati zgolj kot preprosto zaporedje vzrokov in posledic oziroma kot »domino efekt«. Gre za kaskadne učinke, ki so posledica medsebojne odvisnosti in ranljivosti, pri čemer se lahko sekundarni dogodki sčasoma okrepijo do te mere, da postanejo enako ali celo bolj pomembni kot prvotni vzrok nesreče. Koncept kaskadnih učinkov opozarja, da ena motnja sproži zaporedje povezanih reakcij, ki lahko povzročijo nove in obsežne motnje (Pescaroli in Alexander, 2015).

Naravne nesreče je zato treba razumeti kot preizkus celotnega sistema kriznega upravljanja, ne zgolj kot dogodek, ki zahteva tehnično intervencijo. Krizno upravljanje vključuje zaznavanje nastajajoče krize, razumevanje dogajanja, odločanje ob nepopolnih informacijah, usklajevanje odzivnih akterjev, komuniciranje z javnostjo, prevzemanje odgovornosti in učenje po krizi (Boin idr., 2016). Učinkovito krizno upravljanje je povezano z reševanjem življenj, zaščito kritične infrastrukture in obnovo zaupanja v institucije (Boin in 't Hart, 2003; Boin idr., 2013). Oliver-Smith idr. (2016) ob tem opozarjajo, da je treba poleg neposrednega sprožilca analizirati tudi temeljne vzroke tveganja, kot so razvojne odločitve, institucionalne zmogljivosti, prostorsko načrtovanje, ranljivost infrastrukture in pripravljenost sistema. Podobno Alexander (2012) poudarja, da nevarnosti pogosto delujejo le kot sprožilec kompleksnih reakcij, ki jih oblikujejo socialna, ekonomska, kulturna in fizična ranljivost družbe. Odpornost skupnosti se ne kaže le v formalnih načrtih,

temveč tudi v ekonomskih virih, socialnem kapitalu, informacijah, komunikacijah in kompetentnosti skupnosti (Norris idr., 2008).

Posebno pomembna je lokalna raven, saj ima najbolj neposredno znanje o prostoru, prebivalcih, ranljivih skupinah, lokalni infrastrukturi, razpoložljivih izvajalcih in neformalnih mrežah. Mednarodne smernice poudarjajo, da imajo lokalne oblasti ključno vlogo pri preprečevanju, pripravljenosti in odzivanju na nesreče, ker delujejo najbližje prizadetemu prebivalstvu (UNDRR, n. d., 2015). To pomeni, da mora skupnost ob nesreči hitro prepoznati potrebe, mobilizirati ljudi, povezati formalne in neformalne akterje ter vzpostaviti osnovne pogoje za delovanje. Ker nobena organizacija sama ne razpolaga z vsemi informacijami, pristojnostmi in viri, so ključni medorganizacijski odnosi, interoperabilnost, skupno razumevanje nalog in usklajevanje odločitev med javnimi, zasebnimi in nevladnimi akterji (Kapucu idr., 2010).

Tudi poplave leta 2023 so na lokalni ravni pomenile več kot naravni dogodek: bile so preizkus odpornosti občin, delovanja civilne zaščite, prostovoljcev, gasilcev, komunalnih služb in medsebojne pomoči prebivalcev. Lokalna razsežnost se kaže prav v tem, da so bile posledice hkrati fizične, socialne, organizacijske in finančne. Med vodotoki z izjemnimi pretoki sta bili tudi Meža in Mislinja (Agencija Republike Slovenije za okolje, 2024), ki sta na Koroškem povzročili obsežne motnje vsakdanjega življenja, prometne dostopnosti, komunalne oskrbe in delovanja lokalnih skupnosti. Posledice zato niso bile omejene na posamezne lokacije, temveč so zajele naselja ob vodotokih, ceste, mostove, kmetijske površine in stanovanjska območja, kar je ob velikanski trenutni škodi zahtevalo tudi dolgotrajno sanacijo cest, plazov in protipoplavne infrastrukture (A. T., 2026; Občina Črna na Koroškem, 2023; S. R., 2025). Zaradi vsega naštetega je Koroška zlahka postala tudi predmet našega raziskovalnega zanimanja.

2 Metodološki pristop

Dne 17. 6. 2026 sva raziskovalca Programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih Fakultete za varnostne vede izvedla kvalitativno raziskovanje. Organizirana je bila fokusna skupina strokovnjakov s področja zaščite in reševanja iz nekaterih, hudo prizadetih koroških občin, in sicer iz občin Mežica, Črna na Koroškem, Prevalje in Ravne na Koroškem. V fokusni skupini je sodelovalo pet sogovornikov, ki so v času

poplav leta 2023 oziroma v obdobju po njih opravljali ključne operativne ali svetovalne naloge na področju zaščite, reševanja in pomoči na občinski ravni. Med sodelujočimi sta bila poveljnika civilne zaščite občin Mežica in Prevalje ter trije strokovni sodelavci oziroma svetovalci županov za področje zaščite in reševanja (Mežica, Črna na Koroškem, Prevalje, Ravne na Koroškem).¹

Razprava, ki sta jo usmerjala raziskovalca, je bila usmerjena v pridobivanje poglobljenega vpogleda v delovanje občinskih štabov civilne zaščite, sodelovanje med različnimi akterji sistema zaščite in reševanja, izzive pri komuniciranju, logistiki, kadrovskih virih, opremljenosti in financiranju ter v prepoznavanje dobrih praks in naukov za prihodnje krizne situacije. Z nosilnimi temami so bili udeleženci fokusne skupine predhodno seznanjeni preko vabil. Razpravo, ki je trajala dobre tri ure, je bila s strinjanjem vseh udeležencev zvočno posneta in transkriptirana. Ker je bil po vsakem vsebinskem sklopu narejen kratek povzetek o skupnih ugotovitvah in/ali so bile izpostavljene specifičnosti v posameznih občinah, je kasnejša obdelava in analiza temeljila na vsebinski obravnavi transkripta, brez uporabe posebnih analitičnih orodij.

3 (So)delovanje ob poplavah leta 2023 na Koroškem – ocene in stališča predstavnikov civilne zaščite

Udeleženci so poplave iz leta 2023 opisali kot dogodek, ki ni bil razumljen zgolj kot naravna nesreča, temveč kot kompleksna kriza, v kateri so se hkrati prepletli porušena cestna infrastruktura, prekinjene telekomunikacije, izpad električne energije, težave s pitno vodo, potreba po evakuacijah, distribuciji hrane, zdravil in goriva ter kasnejša vprašanja obnove, varovanja premoženja in dokumentiranja stroškov. Občini Mežica in Črna na Koroškem sta bili v prvih dneh praktično odrezani od sveta, Prevalje pa so bile pomembna logistična točka, ker so bile še relativno dostopne. Lokalni sistem zaščite in reševanja je bil v prvih dneh zato namenjen izključno vzpostavljanju osnovnih pogojev za življenje.

¹ En svetovalec opravlja funkcijo tako v občini Mežica kot v občini Črna na Koroškem. V slednji je naloge svetovalca prevzel po poplavah, vendar je zelo dobro seznanjen z dogajanjem v občini Črna na Koroškem tudi v času poplav, saj je usklajeval naloge reševanja in pomoči tudi preko meja občine Mežice.

Razprava v fokusni skupni je razkrila dvojno naravo lokalnega sistema zaščite in reševanja: po eni strani so se kot ključne izkazale lokalna organiziranost, osebno poznavanje terena in prebivalstva, predhodno usposabljanje, a tudi improvizacijska sposobnost občinskih struktur; po drugi strani pa so se pokazale sistemske šibkosti pri komunikacijah, alarmiranju, materialno-tehnični opremljenosti, financiranju, regionalni podpori in vključevanju zunanjih akterjev. Tako pri pozitivnih kot negativnih vidikih gre za součinkovanje večletnega (ne)delovanja in ne zgolj hipnega odzivanja sistema zaščite in reševanja.

Udeleženci so se strinjali, da je bila dobra organiziranost odločilna oziroma ključni dejavnik odpornosti. Kjer so občine že pred naravno nesrečo sistematično gradile civilno zaščito, usposabljele pripadnike, vodile evidence in vzpostavljale odnose med ključnimi akterji, je bilo ukrepanje bolj učinkovito. Eden od udeležencev izrecno strukturira problem skozi štiri elemente: organiziranost, kadrovske popolnjenosti, materialno-tehnično opremljenost in financiranje. Predstavnika civilne zaščite iz Mežice denimo izpostavita, da so sistem gradili od leta 2011, imeli usposobljene pripadnike civilne zaščite, operativne gasilce in dobre odnose med ključnimi akterji. Večkrat je bil izpostavljen pomen poverjenikov za civilno zaščito, ki so ključni za ustrezno delovanje, saj poznajo razmere na mikro ravni. Razpravljavci so poudarili razliko med formalno imenovanimi strukturami in dejansko operativno pripravljenimi enotami. Število formalno imenovanih članov ali enot samo po sebi ni dovolj; ključno je, ali so ljudje usposobljeni, dosegljivi, opremljeni in niso hkrati vključeni v druge službe, kjer bi bili ob nesreči prav tako aktivirani. Zato kot dobro prakso izpostavljajo sestavo štabov in enot iz ljudi, ki niso hkrati gasilci, reševalci, policisti ali zaposleni v službah, ki morajo med krizo opravljati svoje redno delo.

Kot najšibkejši točki sistema so bile izpostavljene komunikacije in alarmiranje. Izpad mobilne telefonije, elektrike in radijskih zvez je otežil obveščanje prebivalstva, komunikacijo med občinami ter povezovanje z regijskimi in državnimi strukturami. Hkrati pa je bila fizična povezava med občinami prekinjena zaradi neprevoznih cest. Ob tem se je odprlo tudi vprašanje alarmiranja. Udeleženci so menili, da je bilo opozarjanje prebivalstva prepozno oziroma nezadostno, pri čemer so vlogo opozarjanja pogosto prevzeli sosede in lokalne mreže. Izkušnja je okrepila zavedanje, da lokalne skupnosti potrebujejo redundantne komunikacijske poti, vključno z lastnimi radijskimi sistemi, rezervnim napajanjem in jasno določenimi

postopki obveščanja. Po poplavalah so se odločili za vzpostavitev lastnih radijskih postaj, anten in mobilnih povezav.

Opremljenost enot civilne zaščite z materialno-tehničnimi sredstvi je bila prepoznana kot druga večja šibkost. Udeleženci večkrat poudarjajo, da občinski proračuni ne omogočajo ustrezne opreme za vse pripadnike, zlasti pri zaščitni obleki, čevljih, čeladah, radijskih zvezah, vozilih, folijah, vrečah, razvlažilcih in drugi intervencijski opremi. Pomembna je ugotovitev, da občine same ne morejo imeti vse opreme, ki je potrebna za dogodek takšnih razsežnosti. Udeleženci zato poudarjajo potrebo po močnejših regionalnih in državnih zalogah, vendar hkrati opozarjajo, da mora biti sistem razdeljevanja jasen in operativen. Poplave 2023 so bile zahtevne prav zato, ker so istočasno prizadele več občin, zato ni bilo mogoče preprosto preusmeriti vseh sredstev na eno območje.

Župan (in z njim občinska uprava) je v razpravi opredeljen kot politično in finančno odgovoren akter, ki mora razumeti logiko sistema zaščite in reševanja. Od njega se ne pričakuje, da deluje operativno ali osebno vodi intervencijo, temveč da zagotovi pogoje za delovanje: sprejema odločitve, odpira finančne možnosti, podpira štab, zagotavlja delovanje občinske uprave in razume pomen dokumentiranja. Udeleženci poudarjajo, da je pri županih velika razlika v razumevanju sistema. Kot dobra praksa se navaja usposabljanje županov skupaj z ekipo sil za zaščito in reševanje, saj tako župan bolje razume sistem in svojo vlogo v krizi. Kritično pa je ocenjeno ravnanje, ko občinska uprava v času nesreče ne deluje kot administrativna in logistična podpora štabu. Pri dolgotrajni nesreči je namreč dokumentiranje odredb, stroškov, nalog in zahtevkov ključno za kasnejše financiranje in povračila za nastalo škodo.

Razpravljavci so izpostavili potrebo po jasni delitvi vlog med civilno zaščito, gasilci, vojsko, policijo in drugimi sodelujočimi. Civilna zaščita je bila pri tem razumljena kot koordinacijski okvir na ravni občine, gasilci kot ključna operativna sila, vojska kot pomembna logistična in tehnična podpora, policija pa kot akter, ki bi moral prevzemati naloge varovanja, nadzora dostopov in preprečevanja zlorab. V odnosu med civilno zaščito in gasilci se je pokazala določena napetost: gasilci sebe pogosto razumejo kot samostojen sistem, medtem ko sogovorniki poudarjajo, da so v občinskem sistemu zaščite in reševanja le eden od ključnih izvajalcev nalog, poveljnik štaba civilne zaščite pa je odgovoren za celoten sistem. Vojska je bila ocenjena predvsem kot pomembna pri transportu, dostavi vode, helikopterskih prevozih,

vzpostavljanju zračnega mostu, podpori pri vodovodu in delu z mehanizacijo ter pri koordinaciji tujih obrambnih sil (Francija, Poljska, Severna Makedonija). Vendar udeleženci izražajo tudi pričakovanje, da bi morala biti vojska v takih dogodkih bolj logistično avtonomna (samozadostna) in sposobna zagotavljati podporo ne le sebi, temveč tudi lokalnemu prebivalstvu, na primer s prehrano in preskrbo. Pri vključevanju policije se je pokazala sistemska vrzel. Policija je bila po navedbah razpravljalcev kadrovsko omejena (lokalno pristojna policijska postaja Ravne na Koroškem je kadrovsko šibka), da bi lahko v celoti prevzela naloge varovanja evakuiranih območij, nadzora dostopov na zaprto območje in preprečevanja kraja. Pomagali so si s pomožnimi policisti, ki pa v nekaterih primerih niso poznali terena in ljudi. Tako so morali nekatere naloge varovanja prevzemati pripadniki civilne zaščite, čeprav za to nimajo enakih pooblastil in kompetenc kot policija. To odpira vprašanje kadrovske zmogljivosti predvsem pri dolgotrajnih krizah.

Razpravljalci so prostovoljstvo ocenili ambivalentno. Po eni strani izpostavljajo veliko solidarnost ljudi, podjetij, društev in humanitarnih organizacij, ki je bila izjemna. Po drugi strani pa se je pokazalo, da lahko neorganizirana pomoč prostovoljcev (tistih, ki niso vključeni v sistem zaščite reševanja in pomoči) postane dodatna obremenitev za lokalni štab: treba jih je sprejeti, evidentirati, opremiti, usmeriti, jim zagotoviti malico, varnost in nadzor. Posebej kritično ocenjujejo »dan prostovoljstva«, ko so na teren prihajali ljudje brez jasnega načrta, nalog in logistične priprave. To je povezano tudi s kriminalitetnimi tveganji. Treba je poudariti, da imajo prostovoljci veliko vrednost, a le ob ustrezni organizaciji, ki mora biti izvedena izven prizadetega področja. Uporabne so bile predvsem organizirane, opremljene in samooskrbne skupine z jasnim vodjem, medtem ko so posamezni »prosti strelci« zahtevali veliko koordinacije. Udeleženci zato zagovarjajo model, po katerem se prostovoljci najprej javijo organizirani strukturi (npr. v svoji občini), ki preveri njihove zmožnosti, opremo in naloge, šele nato pa jih usmeri na teren. Kot primer dobre prakse so razpravljalci izpostavili skavte, nekatere mednarodne nevladne organizacije in ekipe, ki so že imele izkušnje s poplavi.

Zanemariti ne gre tudi širših preventivnih vidikov. Med njimi so odstranjevanje bal sena, lesa in drugih predmetov z območij ob vodotokih, ki jih je voda odnašala in zagozdila ob mostove ali druge ovire, boljše vzdrževanje vodotokov, sanacija gozdnih vlak, premislek o mostovih in pretočnosti strug, pa tudi širše razumevanje hudourniškega značaja vodotokov v Mežiški dolini.

Pomemben primer dobre prakse predstavlja tudi samoiniciativnost pri organizaciji zaščite in reševanja. V občini Mežica so tako npr. izdelali lokalni GIS in preprosta evidenčna orodja. Sistem, ki je avtonomen, vključuje podatke o hidrantih, zbirališčih, ogroženih objektih, nevarnih snoveh, številu stanujočih po gospodinjstvih, kmetijskih gospodarstvih, živalih, in poplavnih območjih, je omogočal hitro odločanje tudi v razmerah, ko komunikacije niso delovale.

4 Razprava

Izkušnja poplav na Koroškem leta 2023 pokaže, da je lokalna raven prva in pogosto najpomembnejša raven odziva, vendar lahko svojo vlogo učinkovito opravi le, če je predhodno organizacijsko, kadrovsko, komunikacijsko in materialno podprta. Improvizacija je pogosto nujna in uspešna, vendar ne sme nadomestiti systemske pripravljenosti. Naravna nesreča je pokazala pomen usposabljanja županov in občinskih uprav, stalnosti štabov civilne zaščite, vnaprej pripravljenih pogodb in odredb, lokalnih evidenc, lastnih zvez, opreme in jasnih postopkov za sprejem pomoči. Hkrati je (ponovno) pokazala, da odpornost lokalne skupnosti ne temelji samo na formalnih načrtih, temveč na kombinaciji znanja, odnosov, zaupanja, opreme in sposobnosti hitrega odločanja v razmerah, ko običajni sistemi odpovejo. Sistem zaščite in reševanja tako ne more temeljiti samo na odzivu, ampak mora vključevati urejene evidence, usposobljene ljudi, opremo, redundanco komunikacij, lokalne zaloge, vnaprej pripravljene postopke za odredbe, pogodbe z izvajalci, načrte evakuacije in način vključevanja zunanje pomoči.

Viri in literatura

- A. T. (5. 2. 2026). Vlada na Koroškem o protipoplavni varnosti in obnovi po ujmi 2023. *Koroške novice*. <https://www.koroskenovice.si/politika/vlada-na-koroskem-o-protipoplavni-varnosti-in-obnovi-po-ujmi-2023/>
- Agencija Republike Slovenije za okolje. (30. 7. 2024). *Poplave v avgustu 2023*. <https://www.gov.si/novice/2024-07-30-poplave-v-avgustu-2023/>
- Alexander, D. (2012). Models of social vulnerability to disasters. *RCCS Annual Review*, 4, 22–40. doi:10.4000/rccsar.412
- Boin, A. in 't Hart, P. (2003). Public leadership in times of crisis: Mission impossible? *Public Administration Review*, 63(5), 544–553. <https://www.jstor.org/stable/3110097?seq=3>
- Boin, A., 't Hart, P., Stern, E. in Sundelius, B. (2016). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure* (2nd ed.). Cambridge University Press. doi:10.1017/9781316339756
- Boin, A., Kuipers, S. in Overdijk, W. (2013). Leadership in times of crisis: A framework for assessment. *International Review of Public Administration*, 18(1), 79–91. doi:10.1080/12294659.2013.10805241

- Kapucu, N., Arslan, T. in Demiroz, F. (2010). Collaborative emergency management and national emergency management network. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 19(4), 452–468. doi:10.1108/09653561011070376
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F. in Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1-2), 127–150. doi:10.1007/s10464-007-9156-6
- Občina Črna na Koroškem. (2023). *Poplave 2023*. <https://www.crna.si/index.php/poplave-2023>
- Oliver-Smith, A., Alcántara-Ayala, I., Burton, I. in Lavell, A. M. (2016). *Forensic investigations of disasters (FORIN): A conceptual framework and guide to research. Integrated Research*. <https://www.irdrinternational.org/pdf/uploads/files/p0Rm0Zgt1EyRt4vABHAn4IOUXCig6WE5xi9iVri9.pdf>
- Pescaroli, G. in Alexander, D. (2015). A definition of cascading disasters and cascading effects: Going beyond the “toppling dominos” metaphor. *Planet@Risk*, 3(1), 58–67. https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1465510/2/Alexander_2015%20Planet-at-Risk%203%281%29.pdf
- S. R. (4. 8. 2025). Mislinja se spominja poplav 2023: Dan, ki ga ne bomo pozabili. *Koroške novice*. <https://www.koroskenovice.si/novice/mislinja-se-spominja-poplav-2023-dan-ki-ga-ne-bomo-pozabili/>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2015). *Sendai framework for disaster risk reduction 2015–2030*. <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2017). *The Sendai framework terminology on disaster risk reduction: Disaster*. <https://www.undrr.org/terminology/disaster>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (UNDRR). (n. d.). *Local authorities*. <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/partners-and-stakeholders/local-authorities>

ZNAČILNOSTI KRIMINALITETE NA KOROŠKEM

ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
rok.hacin@um.si

Prispevek se osredotoča na analizo trendov kriminalitete na Koroškem in Sloveniji v obdobju 2000–2025. Analizirane so bile stopnje kriminalitete in absolutno število kaznivih dejanj. Skozi celotno obravnavano obdobje so bile stopnje kriminalitete na Koroškem nižje od nacionalnega povprečja. Hkrati je stopnja kriminalitete v obdobju 2000–2025 narastla za približno 5 odstotkov, medtem ko je število kaznivih dejanj ostalo enako. Nasprotno pa je v istem obdobju na nacionalni ravni stopnja kriminalitete upadla, medtem ko se je število kaznivih dejanj povečalo za približno 5 odstotkov. V primerjavi z nacionalnim povprečjem so bile povprečne stopnje kaznivih dejanj zoper: 1) življenje in telo, 2) spolno nedotakljivost ter 3) okolje, prostor in naravne dobrine v preučevanem obdobju na Koroškem višje. Ugotovitve potrjujejo domneve o vplivu lokalnega okolja na obseg in naravo kriminalitete.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.3](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.3)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

kazniva dejanja,
stopnja kriminalitete,
trend,
Koroška,
Slovenija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.3](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.3)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
criminal offences,
crime rate,
trend,
Carinthia,
Slovenia

CHARACTERISTICS OF CRIME IN CARINTHIA

ROK HACIN

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
rok.hacin@um.si

The paper focuses on the analysis of crime trends in Carinthia and Slovenia in the period 2000–2025. Crime rates and the absolute number of crimes were analysed. Throughout the entire studied period, crime rates in Carinthia were lower in comparison to the national average. The crime rate in Carinthia in the period 2000–2025 has increased by approximately 5 percent, while the number of crimes remained the same. In contrast, during the same period, the national crime rate decreased, while the number of crimes increased by approximately 5 percent. Compared to the national average, the average rates of crimes against: 1) life and limb, 2) sexual inviolability, and 3) against the environment, space and natural resources were higher in Carinthia in the studied period. The findings confirm the assumptions on the impact of the local environment on the extent and nature of crime.

University of Maribor Press

1 Uvod

Vplivi iz lokalnega okolja, kot so gostota in značilnosti poselitve, brezposelnost, revščina ipd., vplivajo na obseg in značilnosti kriminalitete na posameznem območju (Hacin in Meško, 2022). Čeprav so v Sloveniji te razlike manjše v primerjavi z drugimi državami zaradi prisotnosti močne socialne države, ki »blaži« revščino in socialno neenakost (predvsem v manj razvitih območjih), ter odsotnosti velikih urbanih središč (zgolj v občinah Ljubljani in Mariboru število prebivalstva presega 100.000; Statistični urad Republike Slovenije [SURS], n. d. b), v katerih tradicionalno prihaja do gostitve kriminalitete, so bile identificirane razlike med bolj urbaniziranimi območji ter podeželjem kot tudi med posameznimi občinami ter nacionalnim povprečjem (Hacin, 2024; Hacin in Meško, 2025).

Prispevek se osredotoča na značilnosti kriminalitete na Koroškem v primerjavi z nacionalnim povprečjem v Sloveniji v obdobju 2000–2025. Namen primerjalne analize je identifikacija podobnosti in razlik v obsegu in značilnosti kriminalitete. Koroška regija spada med manjše regije, saj obsega zgolj 5,1 odstotka površine Slovenije oziroma 1.041 km². Sestavlja jo 12 občin (Črna na Koroškem, Dravograd, Mežica, Mislinja, Muta, Podvelka, Prevalje, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Ribnica na Pohorju, Slovenj Gradec in Vuzenica), od katerih ima ena status mestne občine (Slovenj Gradec). V zadnjih 25 letih je število prebivalstva upadlo za približno 5 odstotkov in je v letu 2025 znašalo 70.358 prebivalcev, kar uvršča Koroško med najmanj poseljene regije v Sloveniji (SURS, n. d. a). Središče Koroške predstavljajo Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem in Dravograd, ki sestavljajo somestje regije. Za večinsko podeželsko zaledje, ki predstavlja jedro gospodarstva regije, je značilna razpršenost poselitve (Javni razpisi, n. d.; Preinfalk, 2008).

2 Metodologija

V prispevku so analizirani statistični podatki o kriminaliteti, ki jih je posredovala Generalna policijska uprava, ter statistični podatki o številu prebivalstva, pridobljeni od Statističnega urada Republike Slovenije (Policija, Generalna policijska uprava, 2026; SURS, n. d. b). V sklopu opravljenih analiz smo določili trende kriminalitete na Koroškem (obseg kriminalitete v 12 koroških občinah) in v Sloveniji, z namenom primerjave in identifikacije podobnosti in razlik v obsegu in naravi kriminalitete v obdobju 2000–2025. Za zagotovitev metodološke ustreznosti podatki o kriminaliteti za celotno Slovenijo ne vključujejo kaznivih dejanj, zaznanih v koroških občinah.

Posledično število kaznivih dejanj na nacionalni ravni odstopa od števila vseh kaznivih dejanj v specifičnem letu (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). V nadaljevanju podajamo metodološko opredelitev kazalnikov kriminalitete, ki so bili uporabljeni v analizah.

Kazalnik števila kaznivih dejanj oziroma kriminalitete označuje vsa kazniva dejanja (tj. kazniva dejanja, ki jih je policija odkrila sama, in prijavljena kazniva dejanja) v specifičnem letu. Policija redno uveljavlja popravke v letnih statistikah o kriminaliteti, zato obstaja možnost, da uporabljeno število kaznivih dejanj odstopa od števila, navedenega v letnih poročilih policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b).

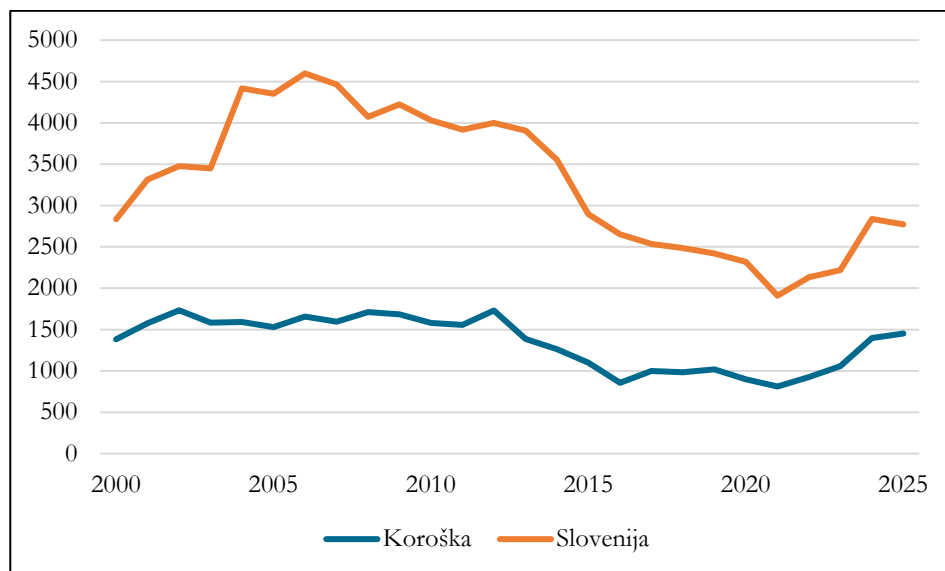
Stopnja kriminalitete ali angleško *crime rate* označuje število kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev v dotičnem časovnem obdobju (v analizah obdobje obsega eno koledarsko leto). Število prebivalcev za izračun stopenj kriminalitete za Koroško se nanaša na celotno prebivalstvo v koroških občinah v specifičnem letu, medtem ko je bilo za izračun stopenj kriminalitete za Slovenijo vzeto celotno prebivalstvo Slovenije brez števila prebivalcev v koroških občinah v specifičnem letu (SURS, n. d. b). Stopnje kriminalitete v primerjavi z absolutnim številom kaznivih dejanj omogočajo primerjavo med različno poseljenimi območji, hkrati pa natančneje prikazujejo gibanje kriminalitete, ki se lahko spreminja zaradi porasta ali upada prebivalstva na obravnavanem območju (Hacin, 2024; Hacin in Meško, 2025).

Indeks predstavlja kazalnik, ki označuje letni porast oziroma upad kriminalitete in stopnje kriminalitete v odstotkih, z izhodiščnim letom 2000 (vrednost 100). V nadaljevanju prispevka so predstavljeni rezultati analiz statističnih podatkov o kriminaliteti, ki prikazujejo trende kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji.

3 Kriminaliteta na Koroškem

Stopnja kriminalitete na Koroškem je bila v celotnem obdobju 2000–2025 pod nacionalnim povprečjem (graf 1). Stopnja kriminalitete na Koroškem je v obdobju od leta 2000 do 2025 narastla za 4,8 odstotka, medtem ko je stopnja kriminalitete v Sloveniji v istem obdobju upadla za 2,2 odstotka (tabela 1). Trend stopenj kriminalitete kaže, da je stopnja kriminalitete na Koroškem naraščala do leta 2012, nakar je sledil upad do leta 2021 in ponoven porast, ki je trajal do leta 2025. Najvišja stopnja kriminalitete je bila zaznana v letu 2002, ko je znašala 1.733,2 kaznivih dejanj

na 100.000 prebivalcev. V istem obdobju je stopnja kriminalitete v Sloveniji naraščala do leta 2006, ko je bila zaznana najvišja stopnja kriminalitete, ki je znašala 4.598,1 kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev. Po letu 2006 je sledilo obdobje upada, ki je trajalo do leta 2021, nakar je stopnja kriminalitete začela ponovno naraščati.

Graf 1: Primerjava stopenj kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji

Vir: Policija, Generalna policijska uprava (2026); SURS (n. d. b).

Povprečno število kaznivih dejanj na Koroškem je za obdobje 2000–2025 znašalo 976,5, kar predstavlja približno 1,5 odstotka vseh kaznivih dejanj v Sloveniji. V nasprotju s stopnjo kriminalitete je število kaznivih dejanj v obdobju od 2000 do 2025 na Koroškem upadlo. Vrednosti indeksov za število kaznivih dejanj in stopenj kriminalitete (tabela 1) razkrivajo podoben trend; manjša odstopanja so opazna zaradi upada prebivalstva v koroških občinah (v obdobju 2000–2025 je število prebivalstva upadlo za približno 5 odstotkov) (SURS, n. d. b). Število kaznivih dejanj v Sloveniji je v obdobju 2000–2025 narastlo za približno 5 odstotkov, ob hkratnem upadu stopenj kriminalitete. Vrednosti indeksov za število kaznivih dejanj in stopenj kriminalitete kažejo, da obseg kriminalitete v Sloveniji narašča ob hkratnem naraščanju prebivalstva (v obdobju 2000–2025 je število prebivalstva upadlo za več kot 7 odstotkov) (SURS, n. d. b). Primerjava trendov kriminalitete (število in stopenj) pokaže razlike v gibanju kriminalitete na Koroškem in Sloveniji.

Tabela 1: Primerjava kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji v obdobju 2000–2025

	Koroška				Slovenija			
	Št. KD	Indeks	Št. krim.	Indeks	Št. KD	Indeks	Št. krim.	Indeks
2000	1.025	100	1.384,3	100	54.252	100	2.834,9	100
2001	1.168	114	1.576,8	114	63.488	117	3.313,5	117
2002	1.283	125	1.733,2	125	66.713	123	3.474,6	123
2003	1.170	114	1.583,2	114	66.229	122	3.447,4	122
2004	1.176	115	1.592,2	115	84.901	156	4.416,0	156
2005	1.130	110	1.530,4	111	83.682	154	4.349,9	153
2006	1.223	119	1.658,2	120	88.726	164	4.598,1	162
2007	1.174	115	1.594,7	115	86.469	159	4.464,6	157
2008	1.261	123	1.710,7	124	79.534	147	4.074,2	144
2009	1.220	119	1.683,2	122	82.788	153	4.224,1	149
2010	1.149	112	1.578,0	114	79.573	147	4.030,7	142
2011	1.127	110	1.554,6	112	77.497	143	3.918,6	138
2012	1.252	122	1.730,1	125	79.288	146	3.998,1	141
2013	999	97	1.385,6	100	77.636	143	3.907,7	138
2014	904	88	1.263,5	91	70.672	130	3.552,2	125
2015	784	76	1.099,5	79	57.705	106	2.897,5	102
2016	607	59	854,4	62	52.853	97	2.651,7	94
2017	707	69	999,1	72	50.561	93	2.534,2	89
2018	693	68	982,3	71	49.649	92	2.487,0	88
2019	719	70	1.018,6	74	48.631	90	2.419,1	85
2020	637	62	900,3	65	46.976	87	2.319,7	82
2021	573	56	811,2	59	38.918	72	1.909,3	67
2022	654	64	926,7	67	43.459	80	2.133,9	75
2023	749	73	1.059,1	77	45.378	84	2.217,6	78
2024	984	96	1.395,9	101	58.280	107	2.838,1	100
2025	1.021	100	1.451,1	105	57.141	105	2.773,2	98
Povprečje	976,5		1.348,3		65.038,4		3.299,5	

* Št. KD – število kaznivih dejanj, St. krim. – stopnja kriminalitete.

Vir: Policija, Generalna policijska uprava (2026); SURS (n. d. b).

V tabeli 2 so predstavljene značilnosti kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji v obdobju 2000–2025. Analizirana kazniva dejanja so bila kategorizirana v 12 skupin, kjer smo sledili klasifikaciji iz »Kazenskega zakonika (KZ-1)« (2012); vključene so bile skupine, katera kazniva dejanja so bila najpogostejša. Rezultati analize so pokazali, da so stopnje kriminalitete na Koroškem v obdobju 2000–2025 v povprečju višje od nacionalnega povprečja pri naslednjih skupinah kaznivih dejanj: 1) kazniva dejanja zoper življenje in telo (8,03 odstotka višje od nacionalnega povprečja), 2) spolno nedotakljivost (5,26 odstotka višje od nacionalnega povprečja) in 3) okolje, prostor in naravne dobrine (52 odstotkov višje od nacionalnega povprečja). Ugotovitve izpostavljajo večjo prisotnost fizičnega in spolnega nasilja na Koroškem v primerjavi s preostalo državo, saj ima Koroška samo eno mestno občino (Slovenj Gradec) in omejeno število urbanih središč. Omenjene oblike

kriminalitete so v Sloveniji namreč pogostejše v mestnih središčih (Hacin in Meško, 2025); izpostaviti moramo, da so bile stopnje kriminalitete spremenljive in niso bile skozi celotno preučevano obdobje višje na Koroškem. Večji obseg kriminalitete zoper okolje, prostor in naravne dobrine na Koroškem v primerjavi z nacionalnim povprečjem ni presenetljiv, saj se tovrstna oblika kriminalitete pogosteje pojavlja v manj urbaniziranih občinah (Hacin, 2025). Z izjemo stopenj kriminalitete za kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, ki so bila skozi celotno obravnavano obdobje na Koroškem višje od nacionalnega povprečja, so bile stopnje kriminalitete za kazniva dejanja zoper življenje in telo ter spolno nedotakljivost bolj spremenljive.

Rezultati so pokazali, da so stopnje kriminalitete na nacionalni ravni v obdobju 2000–2025 v povprečju višje od stopenj kriminalitete na Koroškem pri naslednjih skupinah kaznivih dejanj: 1) kazniva dejanja zoper človekove pravice in svoboščine (90,29 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 2) človekovo zdravje (22,03 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 3) zakonsko zvezo, družino in otroke (36,78 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 4) premoženje (207,17 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 5) gospodarstvo (261,05 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 6) pravni promet (261,57 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 7) pravosodje (30,09 odstotka višje od povprečja na Koroškem), 8) javni red in mir (89,47 odstotka višje od povprečja na Koroškem) in 9) splošno varnost ljudi in premoženja (17,97 odstotka višje od povprečja na Koroškem). V primerjavi s Koroško so stopnje kriminalitete zoper premoženje, gospodarstvo in pravni promet veliko višje. Pri vseh treh kategorijah kot tudi pri kaznivih dejanjih zoper človekove pravice in svoboščine ter javni red in mir so bile stopnje kriminalitete v obravnavanem obdobju na nacionalni ravni višje kot na Koroškem, medtem ko so bile pri drugih kategorijah bolj spremenljive.

Tabela 2: Primerjava različnih oblik kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji v obdobju 2000–2025

Kazniva dejanja zoper		življenje in telo	človekove pravice in svobostine	spolno nedotakljivost	človekovo zdravje	zakonsko zvezo, družino in otroke	premoženje	gospodarstvo	pravni promet	pravosodje	jarni red in mir	splošno varnost ljudi in premoženja	okolje, prostor in naravne dobre
2000	Koroška	81,0	102,6	21,6	81,0	12,2	994,0	20,3	16,2	8,1	20,3	10,8	12,2
	Slovenija	89,9	191,9	16,3	57,3	9,8	2.190,6	106,2	64,1	12,1	76,2	10,5	5,3
2001	Koroška	135,0	125,5	27,0	113,4	10,8	1.042,2	17,5	17,5	16,2	36,4	13,5	14,8
	Slovenija	104,9	243,9	20,4	69,1	11,2	2.590,8	96,6	67,1	12,0	74,5	10,6	5,2
2002	Koroška	152,6	151,3	16,2	114,8	20,3	1.136,1	10,8	52,7	12,2	33,8	21,6	5,4
	Slovenija	125,4	316,3	23,1	68,6	16,1	2.682,9	51,6	73,9	12,9	75,7	15,3	7,0
2003	Koroška	154,3	182,7	16,2	60,9	27,1	1.004,0	10,8	21,7	10,8	62,2	10,8	13,5
	Slovenija	144,1	377,0	22,1	57,7	37,5	2.496,4	65,4	108,9	15,9	89,4	18,7	7,6
2004	Koroška	166,5	208,5	16,2	25,7	28,4	1.006,0	27,1	23,0	5,4	40,6	20,3	19,0
	Slovenija	136,2	396,3	22,3	65,2	23,3	3.428,2	94,8	128,0	13,7	79,6	14,8	6,1
2005	Koroška	132,7	172,0	39,3	37,9	25,7	990,0	21,7	9,5	6,8	58,2	16,3	10,8
	Slovenija	129,6	423,1	19,3	64,7	35,0	3.371,5	78,8	102,4	11,7	85,2	15,3	6,3
2006	Koroška	154,6	198,0	39,3	85,4	36,6	1.012,8	14,9	12,2	6,8	62,4	14,9	13,6
	Slovenija	134,7	460,6	17,7	91,4	35,1	3.498,9	99,7	129,1	13,0	86,7	17,6	6,0
2007	Koroška	160,3	241,8	17,7	73,4	24,5	931,8	21,7	16,3	6,8	48,9	27,2	14,9
	Slovenija	137,8	461,4	22,6	83,0	84,0	3.332,9	113,1	93,4	15,2	91,3	17,6	5,6
2008	Koroška	166,9	233,3	5,4	96,3	127,5	946,9	31,2	13,6	5,4	44,8	16,3	16,3
	Slovenija	117,2	418,7	20,4	83,9	120,0	2.931,3	111,0	122,3	14,4	105,2	15,5	6,6
2009	Koroška	153,1	215,2	37,3	49,7	144,9	891,3	41,4	22,1	13,8	86,9	16,6	5,5
	Slovenija	116,9	392,8	22,5	121,9	329,1	2.895,3	116,3	98,9	16,6	82,4	14,3	10,2
2010	Koroška	151,1	210,1	15,1	101,6	133,2	832,3	26,1	11,0	9,6	57,7	11,0	16,5
	Slovenija	114,2	376,5	23,8	95,5	301,1	2.749,7	96,0	135,4	24,3	82,4	14,5	8,0
2011	Koroška	102,1	173,8	35,9	57,9	189,0	851,1	31,7	17,9	17,9	52,4	13,8	8,3
	Slovenija	105,4	290,8	22,9	84,6	286,4	2.772,0	87,7	128,2	18,1	86,0	14,5	9,5
2012	Koroška	94,0	85,7	23,5	51,1	189,3	1.129,0	5,5	47,0	20,7	44,2	11,1	20,7
	Slovenija	106,5	149,8	18,5	96,7	324,6	3.012,4	40,7	121,8	15,7	80,7	12,9	7,2
2013	Koroška	104,0	30,5	37,4	62,4	144,2	909,8	0,0	23,6	8,3	31,9	8,3	9,7
	Slovenija	94,7	77,8	18,8	92,5	304,8	3.086,3	7,0	110,7	14,8	65,2	12,8	11,2
2014	Koroška	96,4	30,7	5,6	157,9	92,2	763,1	0,0	21,0	15,4	47,5	12,6	11,2
	Slovenija	85,2	69,6	15,2	88,9	303,1	2.740,7	2,0	142,5	16,8	58,4	12,1	7,3

Kazniva dejanja zoper		življenje in telo	človekove pravice in svobostine	spolno nedotakljivost	človekovo zdranje	zakonsko zvezo, družino in otroke	premoženje	gospodarstvo	pravni promet	pravosodje	jarni red in mir	splošno varnost ljudi in premoženja	okolje, prostor in naravne dobre
2015	Koroška	78,5	36,5	16,8	67,3	75,7	687,2	0,0	51,9	14,0	29,5	9,8	11,2
	Slovenija	79,7	117,6	13,1	93,5	257,9	2.127,9	0,1	112,2	15,1	48,3	11,6	9,3
2016	Koroška	67,6	54,9	23,9	38,0	92,9	485,6	0,0	12,7	11,3	16,9	8,4	4,2
	Slovenija	76,3	176,7	16,9	80,8	121,1	1.998,4	0,5	82,9	14,3	53,5	13,5	7,0
2017	Koroška	57,9	96,1	39,6	49,5	100,3	578,0	0,0	15,5	5,7	21,2	7,1	12,7
	Slovenija	72,2	185,1	20,2	88,2	112,6	1.862,1	1,3	101,6	12,2	45,1	14,7	7,0
2018	Koroška	52,4	89,3	7,1	34,0	158,8	565,6	0,0	9,9	9,9	15,6	11,3	11,3
	Slovenija	79,0	198,2	17,9	81,3	134,2	1.814,9	0,7	59,4	11,7	54,5	14,8	8,0
2019	Koroška	66,6	104,8	8,5	34,0	187,0	532,7	0,0	19,8	2,8	41,1	5,7	4,3
	Slovenija	77,4	218,4	23,0	67,7	120,3	1.729,2	1,0	70,5	10,7	66,0	17,0	6,9
2020	Koroška	65,0	120,1	14,1	41,0	175,3	415,5	0,0	15,5	14,1	19,8	5,7	5,7
	Slovenija	72,9	216,4	18,1	73,0	138,9	1.619,6	0,6	64,3	11,9	65,1	19,8	9,2
2021	Koroška	42,5	75,0	21,2	53,8	109,0	430,4	0,0	17,0	8,5	24,1	4,2	12,7
	Slovenija	58,2	197,9	21,3	68,6	128,9	1.247,4	0,3	91,5	9,8	50,9	15,7	8,9
2022	Koroška	85,0	96,4	8,5	39,7	117,6	490,3	1,4	4,3	11,3	21,3	12,8	9,9
	Slovenija	62,5	200,5	23,3	67,3	131,8	1.426,0	0,4	97,5	7,9	54,1	17,0	8,4
2023	Koroška	67,9	104,6	14,1	42,4	168,3	550,1	0,0	29,7	11,3	21,2	17,0	8,5
	Slovenija	72,2	101,4	28,8	62,3	125,0	1.626,4	0,6	49,6	8,6	74,5	15,7	6,5
2024	Koroška	100,7	144,7	39,7	42,6	214,2	591,6	89,4	73,8	11,3	29,8	12,8	17,0
	Slovenija	84,6	134,0	29,1	44,7	147,0	1.876,1	227,3	83,5	8,9	72,1	16,5	7,7
2025	Koroška	73,9	143,6	25,6	28,4	157,8	707,8	76,8	120,8	2,8	18,5	12,8	5,7
	Slovenija	80,2	128,1	24,8	52,9	142,5	1.785,3	214,4	79,7	8,9	68,1	18,2	8,2
Povprečje	Koroška	106,3	131,8	22,0	63,1	106,3	787,5	17,2	26,8	10,3	38,0	12,8	11,4
	Slovenija	98,4	250,8	20,9	77,0	145,4	2.419,0	62,1	96,9	13,4	72,0	15,1	7,5

* Vrednosti v tabeli predstavljajo stopnje kriminalitete.

Vir: Policija, Generalna policijska uprava (2026); SURS (n. d. b).

4 Razprava in zaključek

Čeprav uradna statistika kriminalitete ni najbolj zanesljiv vir o obsegu kaznivih dejanj v družbi, saj so viktimizacijske študije razkrile, da obstaja obsežno temno polje neprijavljene kriminalitete (Pavlovič, 1998), se ti podatki ne smejo zanemariti. Trenda kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji sta kljub identificiranim razlikam v gibanju kriminalitete v obdobju 2000–2025 izpostavila vpliv širših družbenih sprememb v Sloveniji na obseg kaznivih dejanj. V obdobju gospodarske krize (primarno, obdobje med letoma 2008 in 2011) je število kaznivih dejanj v Sloveniji in na Koroškem upadlo. Intenzivnejši upad je bil zaznan na Koroškem, kjer je kriminaliteta upadla za približno 13 odstotkov. Do večjega upada v obsegu kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji, ki ga lahko pripišemo širšemu družbenemu dogajanju, je prišlo tudi v letih 2020 in 2022, ko je bilo gibanje prebivalstva omejeno zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja epidemije covida-19 (Meško in Urbas, 2021). Podoben trend je bil zaznan tudi v drugih državah, saj je omejitev gibanja posameznikov vplivalo na dnevne rutine ljudi in zmanjšanje priložnosti za storilce kaznivih dejanj (Cohen in Felson, 1979; Eck in Weisburd, 1995; Jaccoud idr., 2021).

Primerjava obsega in značilnosti kriminalitete na Koroškem in v Sloveniji je razkrila, da se trend kriminalitete na Koroškem razlikuje od trenda na nacionalni ravni. Stopnje kriminalitete na Koroškem so bile nižje od tistih na nacionalnem povprečju v celotnem preučevanem obdobju (2000–2025). Ta ugotovitev podpira dosedanje ugotovitve o večji koncentraciji kriminalitete v urbanih središčih (Hacin, 2019; Hacin in Meško, 2025), saj ima Koroška omejeno število urbanih središč (Dravograd, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec, kjer slednje predstavlja edino mestno občino v regiji) (Javni razpisi, n. d.; Preinfalk, 2008). To potrjuje tudi porazdelitev kriminalitete znotraj koroške regije, saj je bilo v treh urbanih središčih v obdobju 2000–2025 v povprečju zaznanih 61,6 odstotka vseh kaznivih dejanj v regiji (Policija, Generalna policijska uprava, 2026). Vpliv lokalnega okolja pa se kaže tudi v značilnostih kriminalitete, saj so ugotovitve izpostavile, da je obseg nasilne, spolne in ekološke kriminalitete v primerjavi z nacionalnim povprečjem večji na Koroškem. Predvsem stopnje kriminalitete zoper okolje, prostor in naravne dobrine so občutno večje na Koroškem, kjer prevladuje podeželsko okolje, ki je redko poseljeno (Javni razpisi, n. d.; Preinfalk, 2008; SURS, n. d. a).

Viri in literatura

- Cohen, L. E. in Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activities approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608. doi:10.2307/2094589
- Eck, J. E. in Weisburd, D. (1995). Crime places in crime theory. V J. E. Eck in D. Weisburd (ur.), *Crime prevention studies, Vol. 4: Crime and place* (str. 1–33). Criminal Justice Press.
- Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik* (1. izd.) (str. 57–63). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. doi: 10.18690/
- Hacin, R. (2024). Značilnosti kriminalitete v občini Kočevje. V G. Meško in R. Hacin (ur.), *10. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: mirna, varna in inkluzivna družba ter varnost v lokalnih skupnostih* (1. izd.) (str. 47–58). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.fvv.10.2024.5
- Hacin, R. in Meško, G. (2022). Uvod v raziskovanje trendov kriminalitete in kaznovanja v evropskih državah. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 73(1), 49–71.
- Hacin, R. in Meško, G. (2025). Kriminaliteta v slovenskih občinah. V G. Meško in R. Hacin (ur.), *11. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: odpornost lokalnih skupnosti na varnostna tveganja* (1. izd.) (str. 95–106). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.fvv.4.2025.9
- Jaccoud, L., Burkhardt, C. in Caneppele, S. (2021). *COVID-19, crime and policing: A first snapshot of academic publishing on crime trends and police activity during COVID-19 pandemic*. https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_D5CD48C13EBC.P001/REF
- Javni razpisi. (n. d.). *Koroška regija*. <https://javni-razpisi.si/Koro%C5%A1ka%20regija/description-62.html>
- Kazenski zakonik (KZ-1). (2012). *Uradni list*, (50/12).
- Meško, G. in Urbas, V. (2021). Delo policije na področju preiskovanja kriminalitete v Sloveniji v času covida-19 s poudarkom na prvem valu epidemije covida-19 spomladi 2020. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 72(1), 21–35.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. a). *Kriminaliteta*. <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika/kriminaliteta>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. b). *Letna poročila o delu policije*. <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika>
- Policija, Generalna policijska uprava. (2026). *Število obravnavanih KD splošne kriminalitete v RS po občinah v obdobju 2000–2025*. Generalna policijska uprava.
- Preinfalk, M. (ur.). (2008). *Kronika: Iz zgodovine Koroške*. Zveza zgodovinskih društev Slovenije. <https://www.sistory.si/publication/952>
- Statistični urad Republike Slovenije. (n. d. a). *Koroška regija*. <https://www.stat.si/obcine/sl/Region/Index/3>
- Statistični urad Republike Slovenije. (n. d. b). *Prebivalstvo*. <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>

AVTOCESTA KOT DEJAVNIK RAZVOJA LOKALNE SKUPNOSTI: PRIMER POMURJA IN KOROŠKE

KATJA EMAN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
katja.eman@um.si

Tretja razvojna os naj bi koroško regijo učinkoviteje povezala z drugimi deli Slovenije. V tem kontekstu je vpliv bližine avtocest oziroma hitrih cest še posebej relevanten. Iz dosedanjih izkušenj izhaja, da bližina avtocest lokalnim skupnostim prinaša številne prednosti, kot so: 1) izboljšana dostopnost in mobilnost; 2) pospešen gospodarski razvoj; 3) razvoj storitvenih dejavnosti in logističnih centrov ob avtocestah; 4) večja privlačnost območja za poselitev in investicije; ter 5) hitrejši razvoj turizma. Kljub temu pa ima bližina avtocest tudi negativne učinke, med katerimi izstopajo povečana raven hrupa, večja prometna obremenitev, onesnaževanje okolja ob prometnicah ter vplivi na kakovost zraka, tal in biotske raznovrstnosti. Hkrati se pogosto omenja tudi povečana kriminaliteta, povezana z avtocestnimi počivališči in naselji v njihovi neposredni bližini. Prispevek bo s primerjalno analizo med Pomurjem in Koroško prikazal vplive avtocestne povezave v regiji na lokalne skupnosti.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.4](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.4)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
Slovenj Gradec,
Koroška,
avtocesta,
prednosti in slabosti,
Pomurje

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.4](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.4)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
Slovenj Gradec,
Carinthia,
highway,
advantages and
disadvantages,
Pomurje

HIGHWAY AS A FACTOR IN LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT: THE CASE OF POMURJE AND CARINTHIA

KATJA EMAN

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
katja.eman@um.si

The third development axis is supposed to connect Carinthia more effectively with other parts of Slovenia. In this context, the impact of the proximity of motorways or expressways is particularly relevant. Experience shows that the proximity of motorways brings numerous advantages to local communities: 1) improved accessibility and mobility; 2) accelerated economic development; 3) development of service activities and logistics centres along motorways; 4) greater attractiveness of the area for settlement and investment; and 5) faster development of tourism. Nevertheless, the proximity of motorways also has negative effects, such as increased noise levels and traffic volumes, environmental pollution along the roads, and impacts on air quality, soil, and biodiversity. Also, increased crime associated with motorway rest areas and settlements in their immediate vicinity is often mentioned. The paper will demonstrate the impacts of the motorway connection on local communities in the region through a comparative analysis of Pomurje and Carinthia.

University of Maribor Press

1 Uvod

Koncept prostorskega razvoja Slovenije temelji na načelu policentričnega urbanega sistema, ki spodbuja uravnotežen regionalni razvoj ter zmanjšuje razvojne razlike med posameznimi deli države. Le-ta predvideva hierarhično organizirano omrežje urbanih središč različnih ravni, katerih naloga je zagotavljanje dostopnosti do javnih storitev, delovnih mest, izobraževanja, zdravstvenega varstva in drugih funkcij regionalnega pomena. Drozg (2005) poudarja, da takšna ureditev prispeva k prostorski koheziji države ter omogoča bolj enakomerno razporeditev razvojnih potencialov.

V skladu s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije (»Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50)«, 2023) je Slovenj Gradec opredeljen kot središče druge ravni. Ta status mestu priznava pomembno vlogo regionalnega razvojnega pola za območje Koroške. Središča druge ravni so nosilci oskrbnih, upravnih, gospodarskih in družbenih funkcij za širše gravitacijsko območje ter predstavljajo ključne elemente policentričnega urbanega sistema države. Njihova naloga je zagotavljanje kakovostnih storitev prebivalcem širšega zaledja ter krepitev regionalne konkurenčnosti.

Eden izmed pomembnih kriterijev za uspešno delovanje središč druge ravni je ustrezna prometna dostopnost. Prostorski razvojni koncept predvideva, da naj bi približno 80 % prebivalcev gravitacijskega območja doseglo regionalno središče v razdalji približno 25 kilometrov oziroma v sprejemljivem potovalnem času, saj takšna dostopnost omogoča učinkovito izvajanje centralnih funkcij mesta in zmanjšuje razvojno izoliranost perifernih območij. Prometna infrastruktura ima pri tem ključno vlogo, saj omogoča mobilnost prebivalstva, pretok blaga ter vključevanje lokalnega gospodarstva v širše nacionalne in mednarodne razvojne tokove (Cotič idr., 2024). Za koroško regijo (in Slovenj Gradec) je to t. i. tretja razvojna os, katere namen je izboljšanje prometne povezanosti severnega dela Slovenije z osrednjim državnim prostorom – izgradnja hitre ceste. Žal je prometna odmaknjenost Koroške ena izmed ključnih razvojnih omejitev regije, ki na gospodarsko konkurenčnost, privlačnost za investicije ter vsakodnevno mobilnost prebivalcev vpliva že desetletja.

Slovenj Gradec je v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2024) opredeljen kot središče druge ravni, kar odraža njegov pomen v omrežju policentričnega urbanega razvoja države. Skupaj z Ravnami na Koroškem, Prevaljami in Dravogradom tvori širše urbano območje Koroške, v katerem se koncentrirajo gospodarske dejavnosti, storitve splošnega pomena, javna uprava ter prometne povezave regionalnega pomena. Takšna vloga mestu nalaga odgovornost za zagotavljanje kakovostnih storitev prebivalcem regije in krepitev razvojnih potencialov Koroške v nacionalnem prostoru (Mestna občina Slovenj Gradec, 2024).

Slovenj Gradec lahko funkcije regionalnega središča učinkovito opravlja le z ustrežno prometno dostopnostjo. V tem smislu predstavlja tretja razvojna os enega ključnih pogojev za krepitev razvojnih potencialov Koroške ter zmanjševanje njene prometne in gospodarske periferizacije (Mestna občina Slovenj Gradec, 2024). Poleg prometnih učinkov ima tretja razvojna os tudi širše razvojne implikacije. Izboljšana dostopnost lahko prispeva k povečanju zaposlitvenih možnosti, lažjemu dostopu do visokošolskih in zdravstvenih ustanov ter krejitvi gospodarskega sodelovanja med regijami (Cotič idr., 2024). Prometna dostopnost pomeni umestitev hitre ceste ali avtoceste, pri čemer že iz drugih primerov vemo, da umestitve takšne prometne infrastrukture v lokalno skupnost za to predstavlja tako prednosti kot tudi nekatere slabosti. Zato je namen prispevka predstaviti primerjalno analizo med Pomurjem in Koroško ter nasloviti posamezne pozitivne in negativne vplive avtocestne povezave v regiji na lokalno skupnost.

2 Vplivi avtocestne in cestne infrastrukture na lokalne skupnosti: pregled literature

Prometna infrastruktura predstavlja enega ključnih dejavnikov prostorskega in gospodarskega razvoja, saj vpliva na dostopnost, mobilnost prebivalstva, gospodarsko aktivnost in kakovost življenja. Pregled literature razkriva, da imajo novi (avto)cestni projekti tako pozitivne kot negativne učinke na lokalne skupnosti, pri čemer so ti odvisni od prostorskega konteksta in družbeno-ekonomskih značilnosti območja.

Hamersma (2017) ugotavlja, da avtoceste izboljšujejo dostopnost do delovnih mest in storitev ter povečujejo mobilnost prebivalcev, hkrati pa povzročajo večjo izpostavljenost prometnemu hrupu, slabšo kakovost zraka in prostorsko

razdeljenost lokalnih skupnosti. Podobno Brinkman in Lin (2022) poudarjata, da avtoceste na regionalni ravni izboljšujejo dostopnost in spodbujajo gospodarski razvoj, vendar lahko v neposredni bližini povzročajo negativne vplive na kakovost življenja zaradi hrupa, emisij in prostorske fragmentacije.

Pomembni so tudi gospodarski učinki prometne infrastrukture. Raziskava desetih cestnih projektov kaže, da nove prometne povezave prispevajo k ustvarjanju delovnih mest, večji gospodarski aktivnosti in boljši povezanosti območij, vendar koristi niso enakomerno porazdeljene med vse lokalne skupnosti (Department for Transport, 2018). Podobne ugotovitve navajajo tudi Khanani idr. (2020), ki poudarjajo pozitivne učinke cestne infrastrukture na trgovinsko dejavnost, zaposlovanje in dostop do storitev, obenem pa opozarjajo na možnost povečevanja družbenih neenakosti.

Prometni projekti imajo tudi pomembne okoljske, kulturne in zdravstvene posledice. Abram idr. (2022) ugotavljajo, da nova prometna infrastruktura spodbuja razvoj in izboljšuje dostopnost, vendar lahko povzroča okoljske pritiske ter vpliva na tradicionalne skupnosti. Egan idr. (2003) pa opozarjajo na povečano izpostavljenost prometnemu hrupu in onesnaženemu zraku ter na možne negativne vplive na telesno in duševno zdravje prebivalcev.

V Sloveniji je razvoj avtocestnega sistema pomembno vplival na gospodarski, prostorski in družbeni razvoj države. Di Batista (2016) poudarja, da je izgradnja avtocestnega omrežja prispevala h gospodarski rasti, večji regionalni povezanosti in mobilnosti prebivalstva. Hkrati oziroma nekoliko pozneje pa se pojavijo tudi okoljske posledice prometne infrastrukture. Agencija Republike Slovenije za okolje [ARSO] (n. d.) izpostavlja predvsem fragmentacijo ekosistemov, zmanjšano povezanost habitatov in vplive na biotsko raznovrstnost. Eman idr. (2019) so pri analizi kriminalitete v Pomurju ugotovili, da je na območju Policijske postaje Gornja Radgona kot varnostno najbolj obremenjeno območje izpostavljeno avtocestno postajališče Grabonoš, kjer se pojavljajo tatvine goriva, vlomi v rezervoarje tovornih vozil, drzne tatvine in ponarejanje denarja. Za lokalno prebivalstvo večjo grožnjo predstavljajo tudi vlomi v hiše, stanovanja in vikende, predvsem v večjih naseljih, pri čemer so storilci pogosto tujci, ki prihajajo z avtoceste.

Slovenski viri (ARSO, n. d.; Bole, 2011; Di Batista, 2006) izpostavljajo prometni hrup, onesnaženost zraka, vplive na tla in vodne vire ter spremembe rabe prostora. Kot ključne omilitvene ukrepe navajajo protihrupne zaščite, ekološke prehode za živali in sisteme za čiščenje odpadnih voda (Cotič idr., 2024). Pomemben vidik predstavlja tudi umeščanje avtocest v prostor, saj prometna infrastruktura lahko pomembno vpliva na krajinsko podobo, identiteto prostora in kakovost življenjskega okolja, zato je potreben celovit pristop k prostorskemu načrtovanju, ki usklajuje prometne, okoljske in urbanistične interese (Gruev, 1998).

Na podlagi pregleda mednarodne in slovenske literature je mogoče ugotoviti, da (avto)cestna infrastruktura ustvarja kompleksen preplet gospodarskih, družbenih, prostorskih in okoljskih učinkov. Med najpogostejše izpostavljenimi pozitivnimi vplivi so izboljšana dostopnost in povezanost območij, krajši potovalni časi ter večja mobilnost prebivalstva. Prometna infrastruktura prispeva tudi h gospodarski rasti, saj spodbuja razvoj lokalnega gospodarstva, ustvarjanje novih delovnih mest in privabljanje investicij. Poleg tega krepi regionalno povezanost ter omogoča učinkovitejše vključevanje posameznih območij v širše gospodarske in družbene tokove.

Hkrati literatura opozarja na številne negativne posledice, ki spremljajo razvoj prometne infrastrukture. Med najpogostejše izpostavljenimi so prometni hrup in onesnaženost zraka, ki neposredno vplivata na kakovost bivanja in zdravje prebivalcev. Gradnja in delovanje cestne infrastrukture povzročata tudi fragmentacijo prostora in naravnih habitatov, kar negativno vpliva na ekosisteme ter zmanjšuje krajinsko in okoljsko kakovost prostora. Poleg okoljskih posledic raziskave izpostavljajo tudi družbene učinke, kot so socialna segregacija, barierni učinki ter spremembe v družbeni in kulturni strukturi lokalnih skupnosti.

V Sloveniji se (avto)cestna infrastruktura uvršča med pomembne dejavnike gospodarskega in regionalnega razvoja, saj izboljšuje dostopnost, povezanost in mobilnost prebivalstva. Vendar pa slovenske raziskave opozarjajo tudi na obremenjevanje okolja, vplive na krajino, fragmentacijo ekosistemov ter spremembe v kakovosti prostora in bivanja. Zato je uspešno načrtovanje prometnih projektov mogoče le z uravnoteženim upoštevanjem razvojnih koristi ter varovanjem okolja, kakovosti življenjskega prostora in družbene kohezije. Strinjamo se z Drozgom (2005) in Boletom (2011), da prometna infrastruktura ni zgolj prometni ali tehnični projekt, temveč razvojni poseg z daljnosežnimi gospodarskimi, družbenimi in

okoljskimi posledicami, zaradi česar je pri njenem načrtovanju nujno celovito vrednotenje vseh pozitivnih in negativnih učinkov.

3 Primerjalna analiza vplivov avtocestne povezave v Pomurju in koroški regiji

Pomurska in koroška regija sodita med slovenske obrobne regije, ki sta se skozi daljše obdobje soočali z omejeno prometno dostopnostjo in perifernim položajem glede na osrednja gospodarska središča države. Medtem ko je Pomurje z izgradnjo avtoceste A5 (Pomurski krak) leta 2008 pridobilo neposredno povezavo z avtocestnim omrežjem Slovenije in evropskimi prometnimi koridorji, Koroška takšne povezave še vedno nima, vendar naj bi jo v prihodnje zagotovila tretja razvojna os. Izkušnje Pomurja zato predstavljajo pomembno izhodišče za ocenjevanje možnih učinkov nove prometne infrastrukture na Koroškem (Mestna občina Slovenj Gradec, 2024; Regionalna razvojna agencija Mura d.o.o., 2011).

V Pomurju se je po izgradnji avtoceste izboljšala prometna dostopnost regije, kar je prispevalo k večji mobilnosti prebivalstva in podjetij. Skrajšali so se potovalni časi do Maribora, Ljubljane in mednarodnih trgov, kar je povečalo konkurenčnost lokalnega gospodarstva. Ob avtocestnih priključkih so se razvile gospodarske cone, logistične dejavnosti in trgovske storitve, ki so ustvarile nove zaposlitvene možnosti. Pozitivni učinki so bili opazni tudi v turizmu, saj je boljša dostopnost prispevala k večjemu obisku termalnih središč in drugih turističnih destinacij v regiji.

Po drugi strani pa razvoj avtocestne infrastrukture ni samodejno odpravil vseh razvojnih težav Pomurja. Kljub izboljšani prometni povezanosti regija še vedno zaostaja za razvitejšimi deli Slovenije po gospodarski uspešnosti in stopnji zaposlenosti. Avtocesta je olajšala dnevne migracije delovne sile iz regije v večja zaposlitvena središča, kar lahko dolgoročno prispeva k odlivu prebivalstva in kapitala. Poleg tega so se pojavili tudi okoljski vplivi, kot so povečana raven hrupa, emisije prometa in posegi v kmetijski prostor ter kriminaliteta (Eman idr., 2019).

Podobne koristi in tveganja je po izgradnji tretje razvojne osi mogoče pričakovati tudi na Koroškem. Izboljšana prometna dostopnost bo verjetno okrepila gospodarsko privlačnost regije, spodbudila razvoj podjetništva ter olajšala dostop prebivalcev do delovnih mest, izobraževalnih ustanov in storitev višje ravni (OECD, 2020). Hkrati pa izkušnje Pomurja kažejo, da prometna infrastruktura sama po sebi

ne zagotavlja gospodarskega preboja. Njeni učinki so odvisni od sposobnosti lokalnih skupnosti, da izkoristijo nove razvojne priložnosti s premišljenim prostorskim načrtovanjem, razvojem podjetniškega okolja in privabljanjem investicij.

Primerjava obeh regij tako kaže, da predstavlja avtocestna povezava pomemben, vendar ne zadosten pogoj regionalnega razvoja. Medtem ko pozitivni učinki vključujejo boljšo dostopnost, večjo gospodarsko konkurenčnost in razvoj storitvenih dejavnosti, negativni vplivi zajemajo okoljske obremenitve, spremembe v rabi prostora ter možnost nadaljnje centralizacije gospodarskih dejavnosti v večjih urbanih središčih. Za Koroško bo zato ključnega pomena, da prometno infrastrukturo spremljajo tudi drugi razvojni ukrepi, ki bodo omogočili dolgoročno gospodarsko in socialno revitalizacijo regije. Med te uvrščamo tudi preventivne in represivne aktivnosti policije na področju kriminalitete neposredno ob avtocesti ali v lokalnih skupnostih v bližini prometne infrastrukture. Primer Pomurja je pokazal, da pridejo s prometno infrastrukturo migracije in z njimi tudi kriminaliteta.

V primeru Koroške je treba učinke tretje razvojne osi obravnavati celostno. Na eni strani predstavlja projekt pomembno razvojno priložnost za izboljšanje prometne dostopnosti, gospodarske konkurenčnosti in kakovosti življenja prebivalcev. Na drugi strani pa je treba pri načrtovanju in izvedbi nujno upoštevati načela trajnostnega razvoja ter zagotavljati ustrezne ukrepe za zmanjševanje negativnih okoljskih in družbenih vplivov. Le uravnotežen pristop lahko zagotovi, da bo nova prometna infrastruktura dolgoročno prispevala k trajnostnemu razvoju (OECD, 2020) Koroške in krepitvi njene vloge v slovenskem policentričnem urbanem sistemu.

Viri in literatura

- Abram, N. K., Lim, H. Y., Ng, C., Yorath, S., Razi, M. H. M., Ong, C., Chen, K. O. in Wilson, K. B. (2022). The socio-economic and cultural impacts of the Pan Borneo Highway on Indigenous and local communities in Sabah, Malaysian Borneo. *PLoS ONE*, 17(6), e0269890. doi:10.1371/journal.pone.0269890
- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO). (n. d.). *Vlaganja v prometno infrastrukturo in vplivi na okolje*. <https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/vlaganja-v-prometno-infrastrukturo-5>
- Bole, D. (2011). *Dostopnost in regionalni razvoj v Sloveniji*. Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.
- Brinkman, J. in Lin, J. (2022). *Freeway revolts! The quality of life effects of highways*. Federal Reserve Bank Philadelphia. <https://www.philadelphiafed.org/-/media/frbp/assets/working-papers/2022/wp22-24.pdf>

- Cotič, B., Mušič, B., Gulič, A., Bizjak, I., Koblar, S., Gantar, D., Fatur, M., Hudoklin, J., Hočevnar, I., Uršič, N., Šinigoj, M. in Ložar, Š. (2024). Razvojne regije. *Urbani izživ*, 18, 11–24.
- Department for Transport. (2018). *The wider local impacts of new roads: A case study of 10 projects*. Department for Transport, United Kingdom.
- Di Batista, M. (2016). Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji – zgodba o uspehu. *Urbani izživ*, 27, 18–28.
- Drozg, V. (2005). Koncepti policentrične ureditve Slovenije. *Dela*, 24, 147–158.
doi:10.4312/dela.24.147-158
- Egan, M., Petticrew, M., Ogilvie, D. in Hamilton, V. (2003). New roads and human health: A systematic review. *American Journal of Public Health*, 93(9), 1463–1471.
doi:10.2105/ajph.93.9.1463.
- Eman, K. Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik* (1. izd.) (str. 97–107). Univerzitetna založba Univerze. doi:10.18690/
- Gruev, M. (1998). Oblikovalski vidiki urejanja prostora ob avtocestah. *Urbani izživ*, 9(1), 58–67.
- Hamersma, M. (2017). *Living near highways: The impact of existing and planned highway infrastructure on residential satisfaction* [Doktorska disertacija]. University of Groningen.
- Khanani, R. S., Adugbila, E. J., Martinez, J. A. in Pfeffer, K. (2020). The impact of road infrastructure development projects on local communities in peri-urban areas: The case of Kisumu, Kenya and Accra, Ghana. *International Journal of Community Well-Being*, 1–21.
<https://doi.org/10.1007/s42413-020-00077-4>
- Mestna občina Slovenj Gradec. (2024). *Tretja razvojna os med Slovenj Gradcem in Dravogradom: za nami je javna obravnava*. <https://www.slovenjgradec.si/Projekti/Dr%C5%Beavne-nalo%C5%Bebe-na-podro%C4%8Dju-prometa/3-razvojna-os/tretja-os-med-slovenj-gradcem-in-dravogradom>
- Ministrstvo za naravne vire in prostor. (2024). *Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050*.
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prostorskega-razvoja-slovenije/>
- OECD. (2020). *Improving transport planning for accessible cities*. OECD Urban Studies, OECD Publishing.
doi:10.1787/fcb2eac0-en.
- Regionalna razvojna agencija Mura d.o.o. (2011). *Regionalni razvojni program Pomurske regije 2007–2013: Izvedbeni načrt Pomurske regije 2010–2012*. [https://www.lex-localis.info/files/fb22efb7-1734-4d27-b1e1-6794cb631b50/634429787140000000_IN%20RRP%202010-2012%20Pomurske%20regije%20\(verzija%202.7\).pdf](https://www.lex-localis.info/files/fb22efb7-1734-4d27-b1e1-6794cb631b50/634429787140000000_IN%20RRP%202010-2012%20Pomurske%20regije%20(verzija%202.7).pdf)
- Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50). *Uradni list RS*, (72/23).

PREKRŠKOVNO-PRAVNI VIDIKI JAVNE VARNOSTI NA OBČINSKI IN DRŽAVNI RAVNI

BOJAN TIČAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bojan.ticar@um.si

Prekrškovno pravo v Sloveniji je v prelomni fazi razvoja. Izjemni varnostni dogodki včasih učinkujejo prehitro na pravno ureditev prekrškov. Opažamo, da se sodobno prekrškovno pravo v takšnem primeru lahko spremeni *ad hoc*. V prispevku obravnavamo tragično smrt gospoda Aleša Šutarja v Novem mestu konec leta 2025. Ta nesrečni primer je v kratkem času povzročil sprejem intervencijskega Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti, ki po našem mnenju pomeni odklon v dosednji sistematiki prekrškovnega prava. Z nesistematičnim *ad hoc* uvajanjem novih prekrškov lahko pride do posega v splošno zaščiteno ustavno pravico do varnosti nas vseh. Primer zato analiziramo skozi navedeni vidik in opozorimo na regulatorna odstopanja. Prihodnje spremembe prekrškovnih predpisov zahtevajo interdisciplinarno zasnovan koncept, ki bo poleg pravne analize vključil tudi kriminološke in socialnovarstvene perspektive.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.5](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.5)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
lokalne skupnosti,
država,
prekrškovno pravo,
javna varnost,
varnost v lokalnih
skupnostih

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.5](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.5)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:

local communities,
state,
misdemeanour law,
public safety,
safety and security in local
communities

HIGHWAY AS A FACTOR IN LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT: THE CASE OF POMURJE AND CARINTHIA

BOJAN TIČAR

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
bojan.ticar@um.si

Misdemeanour law in Slovenia is at a turning point in its development. Exceptional security events sometimes have too rapid impact on the legal regulation of misdemeanours. We note that modern misdemeanour law can change *ad hoc* in such a case. In this article, we discuss the tragic death of Aleš Šutar in Novo mesto at the end of 2025. This unfortunate case quickly led to the adoption of the interventionist Act on Emergency Measures to Ensure Public Safety, which, in our opinion, represents a deviation from the current systematics of misdemeanour law. The unsystematic *ad hoc* introduction of new misdemeanours may interfere with the generally protected constitutional right of safety. We analyse the case from the above-mentioned perspective and draw attention to regulatory deviations. Future changes to misdemeanour regulations require an interdisciplinary concept that, in addition to legal analysis, will also include criminological and social welfare perspectives.

University of Maribor Press

1 Uvod

Vzpostavitev samostojnega upravno-kaznovalnega podsistema z »Zakonom o prekrških (ZP-1)« (2011) je bilo področje v zadnjih dveh desetletjih izpostavljeno številnim parcialnim spremembam brez celovite sistemske prenove. Dodatno pa hitre družbene spremembe zastavljajo nove varnostne izzive tudi v lokalnih skupnostih. Občinski varnostni organi (skupaj s policijo) izvajajo na lokalni ravni državne prekrškovne zakone, občine pa so pristojne za sprejemanje in izvajanje lastnih prekrškovnih odlokov. Vendar se vedno znova pojavlja vprašanje učinkovitosti sistema prekrškovnega prava na ravni občin. To je mišljeno tako z vidika zagotavljanja javnega reda in miru kot tudi z vidika varstva lokalnega prometa.

Kot rečeno na lokalni ravni zagotavljajo varnost policija in občine same. Policija je organ državne uprave, medtem ko so občinska in medobčinska redarstva sestavni organi občinskih in medobčinskih uprav (Tičar, 2022). Policijska dejavnost se izvaja na ravni območnih policijskih postaj, policijskih okolišev in policijskih pisarn, za izvajanje nalog v zvezi z zagotavljanjem varnosti na ravni lokalnih skupnosti pa so pristojni občinski organi, in sicer občinska in medobčinska redarstva. Naloge občinskih redarstev in področja njihovega delovanja urejajo »Zakon o občinskem redarstvu (ZORed)« (2006) in občinski odloki, sprejeti na podlagi 2. člena tega zakona (Dvojmoč, 2017; Tičar, 2023). Z vidika problematike ureditve lokalnih prekrškov opozarjamo na nekaj poudarkov. Sodni primeri se ne dogajajo v sodnih palačah, ustvarja jih praksa tako prekrškovnih organov kot tudi okrajnih sodišč, ki v predmetnih zadevah odločajo. Pri tem je eventualno nezadovoljstvo prekrškovnih organov z nekaterimi odločitvami sodišč lahko priložnost za eventualne spremembe in dopolnitve prekrškovnih predpisov, ki vedno izhajajo iz konkretnih primerov (Viltušnik, 2026).

2 Pregled literature

V slovenski pravni literaturi je raziskovanje na področju prekrškovnega prava običajno umeščeno v širši okvir kaznovalnega prava, ki skupaj s kazenskim pravom tvori sistem pravnih odzivov države na nezakonito ravnanje (Bavcon in Šelih, 2003). Prevladujoča doktrina hkrati poudarja, da prekrškovnega prava ni mogoče razumeti zgolj kot nabor pozitivnih pravnih določb, temveč kot celovit normativni in institucionalni sistem, ki zajema vsebinske in procesne institucije ter mehanizme za njihovo izvrševanje (Čas idr., 2018). V tem kontekstu domača teorija opredeljuje

prekrškovno pravo kot specifičen podsistem kazenskega prava, usmerjen v zaščito javnega reda in družbene discipline. Nadaljnje raziskave nadgrajujejo to razumevanje z vidika njegove varnostne funkcije in poudarjajo njen pomen za zagotavljanje stabilnosti družbenih odnosov (Bele idr., 2005). Sodobno slovensko prekrškovno pravo tako predstavlja eno izmed legitimnih instrumentov za izvajanje pozitivnih obveznosti države pri varstvu človekovih pravic, še vedno pa ostaja dilema, ali sodi v kazensko ali bolj v upravno pravo (Tratar, 1999, 2000).

V kontekstu primerjalnega prava na področju prekrškov se raziskave osredotočajo predvsem na razmerje med kaznivimi dejanji in prekrški kot temeljno vprašanje kazenske teorije. Medtem ko klasični pristopi obravnavajo prekrške kot blažjo obliko kaznivega dejanja, sodobnejše teorije poudarjajo njihovo funkcionalno avtonomijo znotraj upravnih kazenskih sistemov (Roxin in Greco, 2020). V zvezi z razvojem prekrškovnega prava v Sloveniji je pomembna tudi sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice. Ta je oblikovala tako imenovane Engelovih kriterijev, ki so razširili pojem kazenskega postopka na upravne kazenske postopke (European Court of Human Rights, 1976). Ta razvoj je pomembno prispeval h krepitvi postopkovnih varovalk, hkrati pa odprl vprašanje ravnovesja med standardizacijo postopkov in ohranjanjem specifičnih značilnosti prekrškovnega prava. Nenazadnje je s prekrški povezana tudi literatura, ki obravnava globalne preobrazbe zahodnih kazenskih sistemov v zadnjih desetletjih. Le-ta poudarja povezavo med krizo legitimnosti socialne države, naraščajočo neenakostjo in diskriminacijo na eni strani ter represivnimi politikami, strahom pred viktimizacijo in širjenjem varnostnega diskurza na drugi strani (Walby, 2009). Pri pregledu literature lahko omenimo še starejšo teorijo »razbitih oken«, ki poudarja pomen sankcioniranja manjših protipravnih dejanj, tudi prekrškov – za družbeni red (Wilson in Kelling, 1982). Vendar novejša analiza poudarjajo, da je navedena teorija zastarela in da sodobna učinkovitost zagotavljanja varnosti temelji predvsem na legitimnosti institucij in zaupanju javnosti (Harcourt, 2001).

3 Primer problematike *ad hoc* urejanja prekrškovnih zadev

Prekrškovno pravo v Republiki Sloveniji je v prelomni fazi razvoja. Kljub vzpostavitvi samostojnega upravno-kaznovalnega podsistema z »ZP-1« (2011) je bilo področje v zadnjih dveh desetletjih izpostavljeno številnim parcialnim spremembam brez celovite sistemske prenove. Neprestane družbene spremembe nedvomno vplivajo na veljavno ureditev varnosti. Hkrati predstavljajo tudi nove

tehnološke izzive, še posebej pri prihodnjem urejanju prekrškov, storjenih na internetu. Že sedaj se pojavlja vprašanje učinkovitosti sedanjega sistema prekrškovnega prava, tako z vidika zagotavljanja javne varnosti in reda kot tudi z vidika varstva človekovih pravic in svoboščin. Poleg tega se sodobno prekrškovno pravo v Republiki Sloveniji včasih spreminja preveč *ad hoc*.

Tragični primer v Novem mestu konec leta 2025 je tako na primer povzročil sprejem intervencijskega varnostnega predpisa »Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV)« (2025). Zakon je bil medijsko poimenovan »Šutarjev zakon« (G. C., 2025) in ga je Vlada Republike Slovenije predlagala kot politično reakcijo po napadu Roma v Novem mestu, v katerem je umrl 48-letni domačin Aleš Šutar. Navedeni predpis tako nesistemske in intervencijske posega na področje prekrškovne in druge zakonodaje. Vendar pri tej novi ureditvi prehoda posameznih prekrškov v kazniva dejanja nastajajo praznine. Na primer: pri novi ureditvi tatvin predmetov do vrednosti 500 EUR (12. člen navedenega zakona) je zakonodajalec pozabil na ureditev povezanih premoženjskih kaznivih dejanj. Posebej izpostavljamo kaznivo dejanje »prikrivanja« po 211. členu »Kazenskega zakonika (KZ-1)« (2012). Prikrivanje pomeni, da nekdo stvar, za katero ve, da je bila pridobljena s tatvino, kupi ali jo sprejme v zastavo. Pri tem je prikrivanje vezano na predhodno tatvino. Vendar je z novim zakonom »prikrivanje« ukradenih stvari do vrednosti 500 EUR po našem mnenju postalo dekriminalizirano, saj osnovno kaznivo dejanje tatvina do vrednosti 500 EUR ni več kaznivo dejanje, ampak prekršek.

Menimo, da takšno novo pravilo v kaznovalnem pravu povzroča nepotrebno pravno praznino. Pravno sistemsko pa tako posega v temeljno človekovo pravico do varnosti. Pravica do varnosti – kot temeljna človekova pravica in vrednota – pa sega v vse segmente pravnega reda, vključno z lokalno (občinsko) ravno. Po 34. členu »Ustave Republike Slovenije (URS)« (1991) ima vsakdo pravico do osebnega dostojanstva in varnosti. Kot taka ta pravica državi, lokalnim skupnostim, drugim nosilcem javnih pooblastil in na splošno vsakomur nalaga dolžnost vzdržati se nedopustnih posegov v telesno integriteto in varnost posameznika (Flander in Tičar, 2019). Z nedosledno *ad hoc* ureditvijo prekrškov lahko hitro pride do napačne razlage navedene ustavne pravice.

Da do navedenih težav iz prejšnjega primera v prihodnje ne bi prihajalo, menimo, da je treba prekrškovno pravo tako na državni kot na lokalni ravni urediti sistematično. K prihodnji preglednejši pravni sistematiki bi nedvomno prispevali naslednji koraki:

- pravna analiza sistemske vloge prekrškovnega prava znotraj kompleksa kaznovalnega prava;
- interdisciplinarna analiza njegove vloge pri preprečevanju nasilja in diskriminacije ter naslavljanju neformalnih varnostnih odzivov;
- analiza veljavnega sistema v luči učinkovitosti na področju javne varnosti in varstva človekovih pravic;
- preučitev digitalnega prehoda prekrškovnega prava.

Pravo tu ni dovolj. Takšna ureditev zahteva interdisciplinarno zasnovan koncept, ki naj poleg pravne analize vključuje tudi kriminološke in socialnovarstvene perspektive. Šele to bo omogočilo celovito razumevanje družbenih procesov, institucionalnih praks in zaznave varnosti. Ravno z interdisciplinarnim pristopom bomo naslovili temeljne pomanjkljivosti obstoječe literature na tem področju. Pregled literature namreč kaže potrebo po celovitejši obravnavi te izredno kompleksne problematike. Z interdisciplinarnim pristopom bi tako oblikovani predlogi sprememb in dopolnitev prekrškovne zakonodaje omogočili razumevanje vpetosti pravne ureditve v širši družbeni kontekst, zlasti v zvezi z vprašanji diskriminacije, nasilja in neformalnih varnostnih odzivov. To je še toliko pomembneje v luči naraščajoče varnostne občutljivosti in soočanja formalnih mehanizmov nadzora z vprašanji zaupanja, legitimnosti in učinkovitosti.

Prenova prekrškovnega sistema Republike Slovenije bi morala zajeti tudi problematiko digitalizacije prekrškovnega prava. Tukaj gre zlasti za vprašanje normativne prilagoditve prekrškovnega prava digitalnemu okolju, novim oblikam nadzora in sankcioniranja ter tehnološko pogojenim oblikam ogrožanja javne varnosti. S tem bo prišlo do sodobnejšega in notranje bolj usklajenega razumevanja prekrškovnega prava, ki bo sposobno odgovoriti tako na tradicionalne kot tudi na nove razvojne izzive.

4 Razprava in sklepi

Ko bomo identificirali ključne točke pomanjkljivosti obstoječega sistema, bomo lahko oblikovali strokovno ustrezne, praktične in uresničljive predloge za celovito prenovo obstoječega sistema prekrškovnega prava. V prihodnje bo potrebno analizirati, ali obstoječa razmejitev med prekrški in kaznivimi dejanji v zakonodaji in sodni praksi še zagotavlja zadostno mero pravne varnosti in predvidljivosti. Poseben poudarek bo treba nameniti »ZNUZJV« (2025), kar smo prikazali na primeru nedosledne *ad hoc* prekrškovne regulacije.

Poleg tega bo treba v prihodnje bolj podrobno obravnavati ponavljajoče se manj hude kršitve, ki imajo praviloma pomemben vpliv na zaznavo varnosti in kakovost življenja v lokalnem okolju. V središču tega naj bo prihodnja analiza institucionalne razsežnosti prekrškovnega sistema, zlasti vloge policije, občinskih in medobčinskih redarstev ter drugih nadzornih organov.

Sklepno menimo, da prihodnji razvoj prekrškovnega prava zahteva preučitev družbenih, institucionalnih in kriminoloških dejavnikov. Le-ti vplivajo na pojav diskriminacije, nasilja in neformalnih varnostnih odzivov. Obravnavati bo treba vse nove pojavnne oblike nasilja in diskriminacije nad ranljivimi skupinami, strukturne vzroke ter razmerje med prijavljenimi in dejansko obstoječimi primeri. Pozornost pa bo nenazadnje treba nameniti tudi načinom evidentiranja teh pojavov ter učinkovitosti institucionalnih mehanizmov zaščite, vključno z delovanjem policije, socialnih služb in uporabo zaščitnih ukrepov. Namen tega naj bo oblikovati celovite, strokovno utemeljene in izvedljive predloge za prenovo prekrškovnega sistema Republike Slovenije kot učinkovitega instrumenta zagotavljanja javne varnosti in varstva človekovih pravic.

Viri in literatura

- Bavcon, L. in Šelih, A. (2003). *Kazensko pravo. Splošni del*. Uradni list Republike Slovenije.
- Bele, I., Tratar, B., Jenull, H. in Maček Guštin, Š. (2005). *Zakon o prekrških (ZP-1): s komentarjem*. GV Založba.
- Čas, P., Gril, S., Filipčič, K., Fišer, Z., Kovač, P., Jenull, H., Maček Guštin, Š., Orel, N., Perpar, M. in Selinšek, L. (2018). *Zakon o prekrških s komentarjem*. GV Založba.
- Dvojmoč, M. (2017). Občinska redarstva v Sloveniji – analiza dosedanjega razvoja in pogled v prihodnost. *Varstvoslovje*, 19(1), 80–98.
- European Court of Human Rights. (1976). Case of Engel and others v. The Netherlands. Judgement no. 5370/72 of 8 June 1976.

- Flander, B. in Tičar, B. (2019). The right to security – An outline of the legal regulation at the state and local levels in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 422–438.
- G. C. (18. 11. 2025). Kaj prinaša Šutarjev zakon? Dodatna pooblastila za ukrepanje policije. MMC RTV SLO. <https://www.rtvlo.si/slovenija/kaj-prinasa-sutarjev-zakon/764421>
- Harcourt, B. (2001). *Illusion of order: The false promise of broken windows policing*, Faculty books.
- Kazenski zakonik (KZ-1). (2012, 2015, 2016, 2017, 2020, 2021, 2023). *Uradni list RS*, (50/12, 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 16/23).
- Roxin, C. in Greco, L. (2020). *Strafrecht Allgemeiner Teil Bd. 1: Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre*. C.H.BECK Recht - Wirtschaft – Steuern.
- Tičar, B. (2022). *Uvod v razumevanje upravnega prava in javne uprave* (1. izd.). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Tičar, B. (2023). Pravodajna moč občin pri predpisovanju prekrškov za zagotavljanje lokalne varnosti. V M. Modic, I. Areh, B. Flander in T. Pavšič Mrevlje (ur.), *24. Dnevi varstvoslojja, Podčetrtek, 13. in 14. junij 2023: zbornik povzetkov* (1. izd.). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi:10.18690/um.fvv.4.2023
- Tratar, B. (1999). O sistemu kaznivih ravnanj v pravnem redu Republike Slovenije: oživiljene razprave ob pripravi novega zakona o prekrških. *Pravna praksa*, 18(33), 6–11.
- Tratar, B. (2000). Prekrški – kazensko ali upravno pravo? *Podjetje in delo*, 28(6/7), 1427–1435.
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991, 1997, 2000, 2003, 2004, 2006, 2013, 2016). *Uradni list RS*, (33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 47/13, 75/16).
- Viltušnik, R. (2026). *Prekrškovni postopki v cestnem prometu – primeri iz prekrškovne/ sodne prakse*. Strokovni seminar o aktualnih vprašanih dela občinskih in medobčinskih redarstev. Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede in Znanstveno raziskovalno središče, ZRS, Koper
- Walby, S. (2009). *Globalization and inequalities: Complexity and contested modernities*, SAGE Publications Ltd.
- Wilson, J. in Kelling, G. (1982). Broken windows. *Atlantic Monthly*, 249, 29–38.
- Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV). (2025). *Uradni list RS*, (93/25).
- Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006, 2017). *Uradni list RS*, (139/06, 9/17).
- Zakon o prekrških (ZP-1). (2011, 2013, 2016, 2026). *Uradni list RS*, (29/11, 21/13, 111/13, 32/16, 10/26).

OBČINSKI PROGRAMI VARNOSTI KOT DINAMIČNO ORODJE LOKALNEGA UPRAVLJANJA

MIHA DVOJMOČ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
miha.dvojmoc@um.si

Občinski programi varnosti predstavljajo temeljni strateški dokument na lokalni ravni, namenjen zagotavljanju varnega in stabilnega življenjskega okolja za prebivalce. Njihova posebnost je v tem, da so prilagojeni specifičnim potrebam posamezne občine, saj upoštevajo lokalne značilnosti, tveganja, demografsko strukturo in infrastrukturne posebnosti. Programi vključujejo sodelovanje različnih deležnikov, kot so policija, občinske službe, izobraževalne ustanove in civilna družba, kar omogoča celovit in usklajen pristop k obvladovanju varnostnih izzivov. Posebna pozornost je namenjena vprašanju ažuriranja programov in sistematičnega spremljanja varnostnih sprememb, ki izhajajo iz dinamičnega družbenega, tehnološkega in varnostnega okolja. Namen članka je pokazati, da občinski programi varnosti niso zgolj formalni dokumenti, temveč dinamično in strateško orodje, ki omogoča prilagajanje spreminjajočim se varnostnim razmeram ter krepi zaupanje prebivalcev v delovanje lokalne skupnosti.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.6](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.6)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
občinski programi
varnosti,
lokalna varnost,
spremljanje varnostnih
tveganj,
ažuriranje,
preventiva

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.6](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.6)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
municipal safety programs,
local safety,
monitoring of safety risks,
updating,
prevention

MUNICIPAL SAFETY PROGRAMS AS A DYNAMIC TOOL OF LOCAL GOVERNANCE

MIHA DVOJMOČ

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
miha.dvojmoc@um.si

Municipal safety programs represent a fundamental strategic document at the local level, aimed at ensuring a safe and stable living environment for residents. Their speciality is that they are adapted to the specific needs of each municipality, as they consider local characteristics, risks, demographic structure and infrastructure specificities. The programs involve the cooperation of various stakeholders, such as the police, municipal services, educational institutions and civil society, which enables a comprehensive and coordinated approach to managing security challenges. Special attention is paid to the issue of updating programs and systematic monitoring of security changes arising from the dynamic social, technological and security environment. The purpose of the paper is to show that municipal safety programs are not just formal documents, but a dynamic and strategic tool that enables adaptation to changing security conditions and strengthens residents' trust in the functioning of the local community.

University of Maribor Press

1 Uvod

Lokalna varnost je eno temeljnih področij javne uprave, ki neposredno vpliva na kakovost življenja prebivalcev. V Sloveniji zagotavljanje lokalne varnosti urejajo različni pravni instrumenti, med katerimi imajo posebno vlogo občinski programi varnostni (v nadaljevanju OPV). Ti programi temeljijo na ideji, da lokalna skupnost ni le pasivni prejemnik varnostnih storitev, temveč enakopraven partner pri njihovem načrtovanju in izvajanju. »Zakon o občinskem redarstvu (ZORed)« (2006) ureja koordinacijo med državnimi in lokalnimi organi pri zagotavljanju javne varnosti, kar pomeni, da je temeljni namen OPV, kot poudarja Kečanović (2024), veliko širši od zgolj branja zakonskih določb. OPV skupaj z »Zakonom o lokalni samoupravi (ZLS)« (2007) in »Zakonom o varstvu javnega reda in (ZJRM-1)« (2006) tvorijo zakonodajni okvir, ki občinam nalaga in hkrati omogoča strateški pristop k zagotavljanju varnosti.

Na konceptualni ravni lahko OPV razumemo kot horizontalni mehanizem vključujoče in varne družbe. Kot orodje, ki s celostno interpretacijo pravnega reda in etičnih standardov skupnosti omogoča koordinacijo med vertikalo javne varnosti in konkretnimi varnostnimi razmerami v posamezni občini. Ta dvojna vloga OPV, tako normativna kot operativna, je ključna za razumevanje njegovega potenciala, ki v praksi v slovenskem prostoru pogosto ostaja neizkoriščen. Pomen lokalnega pristopa k varnosti je poudaril že Grizold (1999), ki je v razpravah o varnostni arhitekturi opozoril, da učinkovita varnostna politika ne more biti zgolj centralizirana, temveč mora biti zakoreninjena v specifičnih razmerah posameznih skupnosti. Čeprav je Grizold (1999) to tezo razvil na ravni evropske varnosti, načelo velja tudi na lokalni ravni: brez poznavanja konkretnih razmer, tveganj in potreb dane skupnosti varnostna politika ostaja abstraktna in neučinkovita.

Namen prispevka je kritično ovrednotiti vlogo OPV kot strateškega orodja lokalne varnostne politike in opredeliti pogoje, pod katerimi ti programi dejansko prispevajo k izboljšanju varnosti. Članek temelji na pregledu zakonodajnega okvira, analizi primerov iz Slovenije in vpogledu v relevantno strokovno literaturo. Struktura članka sledi logičnemu zaporedju: zakonodajni okvir in vsebina OPV, ključni deležniki in mehanizmi sodelovanja, vprašanje modernizacije in sistematično spremljanje varnostnih sprememb.

2 Zakonodajni okvir in vsebina občinskih programov varnosti

»ZORed« (2006) v členih 6, 7, 8 in 9 ureja postopek priprave, sprejemanja, izvajanja in nadzora OPV. Župan občinskemu svetu predlaga program na podlagi posodobljene ocene varnostnih razmer, ki pa mora biti skladen s predpisi in programskimi dokumenti Ministrstva za notranje zadeve in policije na področju javne varnosti. Poleg tega »ZLS« (2007) v splošnih določbah določa skrb za varnost kot eno od izvirnih nalog občin, kar daje OPV trdno podlago za legitimnost. Na podlagi zakonskih določb sta Ministrstvo za notranje zadeve in Policija pripravila smernice za pripravo OPV, ki občinam zagotavljajo metodološko podporo pri pripravi dokumentov. Smernice določajo okvir za oceno varnosti, strateške in operativne cilje, izvajanje in nadzor ter finančne posledice (Ministrstvo za notranje zadeve, 2015). Kečanović (2024) ugotavlja, da smernice glede pristopa k zagotavljanju javne varnosti še vedno ustrezajo namenu zakonodajalca, vendar je preglednost posameznih poglavij slaba: metodologija za oceno tveganja ni dodelana, nabor sektorskih zakonov se nepotrebno podvaja, kar ustvarja administrativna bremena za manjše občine. To je eden od razlogov, zakaj bi bilo smiselno najprej posodobiti same smernice, preden se posodobi OPV.

Ključ do razumevanja OPV je, da kljub temu, da ni splošen pravni akt, normativno integrira vrednostni okvir skupnosti z varnostnimi ukrepi. V tem kontekstu Kečanović (2024) govori o vertikali javne varnosti, po kateri je OPV vpet od ustavnih vrednot in »Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2)« (2019) do konkretnih varnostnih razmer v posamezni občini. Koherentnost tega procesa, torej usklajenost med normativnim okvirom in dejanskimi varnostnimi ukrepi, je bistveni pogoj za učinkovitost OPV kot strateškega dokumenta. Tipična vsebinska struktura OPV vključuje: 1) analizo varnostnih razmer in tveganj, 2) določitev prednostnih področij in ciljev, 3) načrt ukrepov in dejavnosti, 4) opredelitev odgovornosti in virov ter 5) mehanizme spremljanja in vrednotenja. Ta struktura kaže, da OPV logično sledijo modelu strateškega načrtovanja, kar jih loči od zgolj opisnih varnostnih poročil. Kot sta Petek in Eman (2018) pokazala v svoji analizi zagotavljanja varnosti v občini Murska Sobota, je kakovost izvajanja programa v veliki meri odvisna od tega, ali ima lokalna skupnost vzpostavljene jasne mehanizme koordinacije med različnimi varnostnimi akterji in ali program odraža dejanske lokalne prioritete in ne le zakonskega minimuma.

Zakonodajni okvir vključuje tudi »ZJRM-1« (2006), ki ureja odgovornosti občinskih policistov kot enega ključnih izvajalcev lokalnih varnostnih ukrepov. Prepletanje odgovornosti med policijo in redarstvom zahteva natančno opredelitev v OPV. Kuhar in Tičar (2016) sta v svoji analizi pravne ureditve slovenske policije in občinskih redarjev pokazala, da koordinacija med tema dvema institucijama ni samoumevna in zahteva aktivno regulacijo v okviru lokalnih varnostnih politik.

3 Deležniki in partnersko upravljanje lokalne varnosti

Eden od temeljnih konceptualnih premikov, ki jih simbolizira OPV, je premik od monocentričnega k policentričnemu oziroma partnerskemu upravljanju varnosti. Tradicionalni model, v katerem je bila policija edini relevanten akter v varnostnem sistemu, so v sodobnih razmerah nadomestile mrežne strukture, ki vključujejo širok nabor deležnikov. V tem kontekstu Sotlar (2016) poudarja, da zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti danes ni mogoče brez jasne opredelitve med lokalno izraženimi potrebami in državno opredeljenimi strategijami, kar postavlja OPV v vlogo ključnega koordinacijskega dokumenta.

Posega (2016) je v svoji analizi stanja OPV po slovenskih občinah ugotovila, da je bil odziv na povabilo k sodelovanju v anketi presenetljivo slab. Le 18,4 % od 212 občin je izrazilo pripravljenost za sodelovanje. Rezultati so pokazali, da so določbe »ZORed« (2006) o OPV od občine do občine slabo razumljene ali popolnoma napačno interpretirane. Eman idr. (2022) na primeru Murske Sobote ugotavljajo, da je lokalna policijska uprava ustanovila trinajst posvetovalnih teles, vključno z varnostnim svetom romske skupnosti. Kečanović (2024) ta paradoks pojasnjuje z ugotovitvijo, da obe strani le z različnih vidikov prepoznavata isto stvar: OPV je po namenu zakonodajalca pomemben strateški dokument, v praksi pa gre večinoma za formalnost.

V okviru OPV so ključni deležniki policija kot osrednji strokovni partner, občinska uprava in župan, občinski redarji, izobraževalne ustanove, centri za socialno delo, zdravstvene ustanove, nevladne organizacije in prostovoljna združenja ter gospodarski subjekti, zlasti na področju zasebnega varovanja. Vsak od teh deležnikov prispeva specifično znanje, vire in legitimnost k procesu načrtovanja in izvajanja varnostnih ukrepov. Tičar in Eman (2016) sta pokazala, da upravljanje varnosti v občinskih javnih zavodih zahteva sistemsko ureditev, ki presega zgolj formalno partnerstvo. Ključnega pomena je vzpostavitev operativnih mehanizmov

za redno izmenjavo informacij in usklajevanje ukrepov. V Sloveniji je praksa na tem področju zelo heterogena. Nekatere občine so razvile dobro delujoče koordinacijske strukture, vključno z varnostnimi sveti, delovnimi skupinami in rednimi srečanji deležnikov. Številne, zlasti manjše občine ohranjajo bolj formalno razumevanje OPV brez vzpostavljenih operativnih partnerstev. Lobnikar in Modic (2016) sta v svojem pregledu kakovosti policijskega dela v lokalnih skupnostih ugotovila, da je uspeh partnerskih modelov varnosti odvisen od tega, v kolikšni meri policisti delujejo kot upravljavci varnosti skupnosti in ne zgolj kot izvajalci represivnih ukrepov.

4 Posodabljanje programov in sistematično spremljanje varnostnih sprememb

OPV je po svoji naravi dokument, ki mora slediti dinamičnemu varnostnemu okolju. Demografske spremembe, urbanizacija, migracije, tehnološki razvoj, pojav kibernetске kriminalitete in drugi dejavniki nenehno preoblikujejo varnostne izzive lokalne skupnosti. Kečanović (2024) v empiričnem delu priročnika na primeru Občine Kočevje pokaže, da je praktična analiza postopka oblikovanja OPV razkrila ključno vrzel: smernice iz leta 2015 nimajo podrobne metodologije za oceno tveganja, merila za zbiranje podatkov niso določena in viri, iz katerih je mogoče pridobiti podatke, niso opredeljeni. Kot alternativno rešitev je raziskovalna skupina v študiji Kočevje uporabila standard SIST ISO 31000:2018, ki ponuja celovito metodološko podlago za oceno in obvladovanje tveganj. Poleg tega Kečanović (2024) opozarja na sistemski problem neskladnosti med sektorskimi zakoni in ustavnim okvirom, ki se pojavlja kot vir tveganj za skladnost na horizontalni ravni OPV.

Eman (2013) je v svoji analizi trendov ekološke kriminalitete v Sloveniji opozorila, da se varnostni pojavi v lokalnih skupnostih hitro razvijajo in da učinkovito preprečevanje zahteva sistematično zbiranje in analizo podatkov na ravni posameznih policijskih okrožij in občin. Ta ugotovitev je splošno veljavna, saj brez rednega spremljanja varnostnih trendov OPV postane statičen dokument, ki ne more izpolnjevati svoje strateške funkcije. Zaznavanje varnosti je kompleksen pojav, ki ga je treba preučevati tako z uporabo objektivnih kazalnikov kot subjektivnih meril. V celoviti analizi strahu pred kriminaliteto v urbanih in podeželskih območjih Slovenije so Meško idr. (2012) pokazali, da se dejavniki, ki vplivajo na subjektivno zaznavanje ogroženosti, pogosto razlikujejo od tistih, ki vplivajo na dejansko viktimizacijo. Za OPV to pomeni, da mora celovita analiza varnostnih razmer

vključevati obe dimenziji. Program, ki temelji zgolj na statistiki kriminalitete, ne more ustrezno obravnavati subjektivnih varnostnih potreb skupnosti.

Slovenska policija redno objavlja letna poročila o varnostnih razmerah, ki so osnova za oceno stanja v OPV (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). Vendar so ti podatki na voljo na ravni policijskih oddelkov in postaj, za pripravo OPV pa je ključnega pomena, da ga lokalna skupnost ne sprejme le pasivno, temveč tudi aktivno interpretira glede na svoje specifične okoliščine. Glede pogostosti posodabljanja OPV zakonodaja ne določa eksplicitnih rokov, kar ostaja ena od sistemskih pomanjkljivosti. V praksi opazamo, da nekatere občine sprejemajo programe za celotna mandatna obdobja brez vmesnih revizij, medtem ko naprednejše prakse predvidevajo letne preglede in prilagoditve.

Poleg operativne varnostne funkcije imajo lokalni varnostni partnerji pomembno vlogo pri gradnji zaupanja med prebivalci in lokalnimi varnostnimi institucijami. Rakar idr. (2016) so v svoji analizi inšpekcijskega nadzora na nacionalni in lokalni ravni ugotovili, da prispevek institucionalnih mehanizmov k varnosti v občinah ni odvisen zgolj od formalnih pristojnosti, temveč v veliki meri od tega, v kolikšni meri so ti mehanizmi vidni, razumljivi in zaupanja vredni za lokalne prebivalce. Ta ugotovitev velja tudi za policijske postaje. Program, pripravljen brez sodelovanja skupnosti, ima omejene možnosti za vzpostavitev zaupanja, ki je pogoj za učinkovito policijsko delo v skupnosti. Meško idr. (2012) so v analizi dejavnikov strahu pred kriminaliteto v Ljubljani poudarili, da so policisti tisti akterji, ki lahko s svojo neposredno prisotnostjo in komunikacijo z lokalnimi skupnostmi pomembno prispevajo k zmanjšanju subjektivnih občutkov ogroženosti. Policijske postaje predstavljajo formalni okvir, znotraj katerega se ta vloga policije kot partnerja skupnosti institucionalizira in sistematično razvija. Likeb Nenezić in Prislan (2021) sta v svoji empirični analizi vključenosti prebivalcev v prepoznavanje varnostnih problemov v Mestni občini Ljubljana ugotovila, da participativni pristopi k prepoznavanju varnostnih problemov pomembno prispevajo k zagotavljanju, da so sprejeti ukrepi prilagojeni dejanskim potrebam skupnosti. Takšni pristopi ne izboljšajo le vsebinske kakovosti varnostnih programov, temveč tudi krepijo zaupanje in občutek sodelovanja pri upravljanju varnosti skupnosti.

5 Primeri dobre prakse in izzivi v slovenskem prostoru

Analiza OPV v Sloveniji kaže na znatne razlike v kakovosti in ambicioznosti teh dokumentov. Po eni strani obstajajo mestne občine z bolj razvitimi koordinacijskimi strukturami, kjer je OPV dejansko živ strateški dokument. Petek in Eman (2018) sta na primeru občine Murska Sobota pokazala, kako je celovit pristop k zagotavljanju varnosti (vključevanje policije, varnostnih sil, centrov za socialno delo in civilne družbe) mogoč tudi v manjših mestnih skupnostih, kadar obstaja politična volja in jasna koordinacijska struktura.

Po drugi strani pa številne manjše občine ohranjajo OPV, ki so bili sprejeti pred nekaj leti in se od takrat niso bistveno spremenili. Takšni programi pogosto ne odražajo trenutnih varnostnih izzivov, bodisi novih oblik kriminala bodisi demografskih in socialnih sprememb. Med sistemskimi izzivi na področju varnostne politike izpostavljamo: pomanjkanje standardiziranih metodologij za ocenjevanje varnostnih razmer, neusklajeno zakonodajo, nezadostno institucionalno podporo državnih organov, omejene človeške in finančne zmogljivosti manjših občin ter pomanjkanje formalnih mehanizmov za izmenjavo dobrih praks med občinami.

Na pozitivni strani Kečanović (2024) poudarja, da je pravna ureditev OPV v »ZORed« (2006) kakovostna in dovolj robustna podlaga za modernizacije, ki bi vključevale sodobne izzive pametnih mest, novih tehnologij in trajnostnega razvoja. Primer Občine Kočevje, ki je OPV vključila v svojo Strategijo za vzpostavitev pametne občine, kaže, da je mogoče OPV povezati s strateškimi razvojnimi dokumenti in s tem povečati njegovo operativno vrednost. Sotlar (2016) v tem kontekstu poudarja, da je ključna jasna opredelitev med nalogami, ki spadajo v nacionalno pristojnost, in tistimi, ki jih mora lokalna skupnost razviti na podlagi lastnih potreb in OPV je orodje prav za to razmejitev in usklajevanje.

6 Zaključek

Občinski varnostni programi so po svoji naravi in potencialu veliko več kot le formalni dokumenti, ki jih občine pripravljajo zaradi zakonskih obveznosti. Ko so pripravljeni in izvedeni z resničnim strateškim namenom, predstavljajo eno najbolj pomembnih orodij za upravljanje lokalne varnosti v sodobni demokratični skupnosti. Kečanović (2024) jih opisuje kot horizontalni mehanizem vključujoče in varne družbe – orodje, ki s celostno interpretacijo pravnega reda in etične

infrastrukture v skupnosti ustvarja pogoje za sistematično, na dokazih temelječe in participativno zagotavljanje javne varnosti.

Ključna ugotovitev prispevka je, da uspeh OPV ni odvisen le od zakonodajnega okvira, temveč tudi od organizacijske kulture in zmogljivosti na ravni posamezne občine. Kakovosten OPV ni enkraten dokument, temveč stalen proces, ki zahteva redno posodabljanje na podlagi sistematičnega spremljanja varnostnih razmer, vključevanja širšega kroga deležnikov in vzpostavljanja zaupanja z lokalnimi skupnostmi. Izkušnje iz Slovenije kažejo, da so tiste občine, ki so razvile partnerske varnostne strukture in k OPV pristopile kot k živemu dokumentu, dosegle boljše varnostne rezultate. Analiza nam je pokazala, da so občinski programi varnosti v praksi pogosto le formalnost. Empirična analiza primera Kočevje (Kečanović, 2024) kaže, kako je z deliberativnim in participativnim pristopom, vključevanjem različnih deležnikov in metodološko strogim pristopom k ocenjevanju tveganj mogoče dvigniti OPV na raven pravega strateškega dokumenta, ki ustvarja zaupanje in odpornost skupnosti.

Za nadaljnji razvoj področja priporočamo vzpostavitev sistematičnega nacionalnega sistema podpore občinam pri razvoju OPV. Poleg tega pa tudi uvedbo standardiziranih orodij za spremljanje varnostnih razmer ter spodbujanje participativnih pristopov k pripravi in vrednotenju programov ter redne primerjalne analize med občinami kot mehanizem za vzajemno učenje. Le z doslednim izvajanjem teh priporočil bodo občinske skupnosti in programi varnosti dejansko zaživel kot dinamično orodje lokalne varnostne politike.

Viri in literatura

- Eman, K. (2013). Trendi ekološke kriminalitete v Sloveniji v preteklem desetletju. *Varstvoslovje*, 15(2), 143–166.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2022). Uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti Murske Sobotice: policija in občina z roko v roki. V I. Kokoravec in G. Meško (ur.), 8. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: cilji trajnostnega razvoja in varnost v lokalnih skupnostih* (str. 65–80). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi:10.18690/um.fvv.5.2022.5
- Grizold, A. (1999). *Evropska varnost*. Fakulteta za družbene vede.
- Kečanović, B. (2024). *Občinski program varnosti: horizontalni mehanizem vključujoče in varne družbe – priročnik*. Inštitut za razvoj vključujoče družbe – IRVD.
- Kuhar, S. in Tičar, B. (2016). Pravna ureditev slovenske policije in občinskega redarstva. *Varstvoslovje*, 18(4), 398–420.

- Likeb Nenezic, M. in Prislán, K. (2021). Vključevanje prebivalcev k prepoznavanju varnostnih problemov v lokalnih skupnostih: primer Mestne občine Ljubljana. *Varstvoslovje*, 23(2), 117–137.
- Lobnikar, B. in Modic, M. (2016). Analiza kakovosti policijskega dela v lokalnih skupnostih: pogled prebivalcev Slovenije. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: (konferenčni zbornik)/2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, (29. november 2016, Murska Sobota) (str. 55–64). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Šifrer, J. in Vošnjak, L. (2012). Strah pred kriminaliteto v mestnih in vaških okoljih v Sloveniji. *Varstvoslovje*, 14(3), 222–245.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d.). *Letna poročila o delu policije*. <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2015). *Smernice za izdelavo občinskega programa varnosti*. Ministrstvo za notranje zadeve.
- Petek, A. in Eman, K. (2018). Zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti – študija primera Mestne občine Murska Sobota. *Varstvoslovje*, 20(1), 69–89.
- Posega, P. (2016). Med zakonsko ureditvijo in prakso upravljanja varnosti v lokalni skupnosti. *Pravna praksa*, 35, 31–32.
- Rakar, I., Doljak, E. in Tičar, B. (2016). Inšpekcijski nadzor na državni in lokalni ravni ter njegov prispevek k varnosti v občinah. *Varstvoslovje*, 18(3), 244–265.
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2). (2019). *Uradni list RS*, (59/19).
- Sotlar, A. (2016). Zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti – med lokalno izraženimi potrebami in pričakovanji ter državno določenimi strategijami. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: (konferenčni zbornik)/2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, (29. november 2016, Murska Sobota) (str. 37–50). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Tičar, B. in Eman, K. (2016). Upravljanje in varnost v občinskih javnih zavodih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: (konferenčni zbornik): 2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, (29. november 2016, Murska Sobota) (str. 65–78). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Zakon o lokalni samoupravi (ZLS). (2007, 2008, 2009, 2010, 2018). *Uradni list RS*, (94/07, 76/08, 79/09, 51/10, 30/18).
- Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006, 2017). *Uradni list RS*, (139/06, 9/17).
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) (2006). *Uradni list RS*, (70/06).

VARNOST NA SMUČIŠČIH: VLOGA NADZORNIKA SMUČIŠČA

BENJAMIN FLANDER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
benjamin.flander@um.si

Prispevek analizira vlogo in pristojnosti nadzornika na smučišču kot pomembnega člena zagotavljanja varnosti na smučiščih. Prikaz pravne ureditve je dopolnjen z ugotovitvami raziskave, h kateri smo povabili nadzornike večine slovenskih smučišč. Nadzornike smo povprašali za mnenje oz. oceno ustreznosti predpisov s področja zagotavljanja varnosti in reda na smučiščih na splošno in posebej v delu, ki se nanaša na nadzornika smučišča. Zanimale so nas tudi izkušnje nadzornikov pri izvajanju nadzora in obravnavanju nesreč ter mnenje o potrebnih dodatnih ali novih ukrepih za zagotavljanje večje varnosti na slovenskih smučiščih.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.7](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.7)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

smučišče,
varnost,
pristojnosti,
nadzornik na smučišču,
Slovenija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.7](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.7)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
ski slope,
safety,
responsibilities,
ski resort supervisor,
Slovenia

SAFETY ON SKI SLOPES: THE ROLE OF A SKI RESORT SUPERVISOR

BENJAMIN FLANDER

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
benjamin.flander@um.si

The paper analyses the role and responsibilities of the ski resort supervisor as an important element in ensuring safety at ski resorts. The overview of the legal framework is supplemented by the findings of a survey to which we invited supervisors from most Slovenian ski resorts. We asked the supervisors for their opinion on the adequacy of the regulations for ensuring safety and order at ski resorts, in general and specifically in the part that relates to the ski resort supervisor. We were also interested in the supervisors' experience in conducting supervision and handling accidents, as well as their opinions on the necessary additional or new measures to ensure greater safety at Slovenian ski resorts.

University of Maribor Press

1 Uvod

Pregled pravne ureditve zagotavljanja varnosti na slovenskih smučiščih, statistike smučarskih in deskarskih nesreč v zadnjih desetih letih ter relevantne sodne prakse, ki smo ga predstavili na nacionalni konferenci o zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih leta 2025 (Flander, 2025), je v tem prispevku nadgrajen z analizo vloge in pristojnosti, ki jih imajo pri zagotavljanju varnosti na smučiščih nadzorniki na smučišču.

Po »Zakonu o varnosti na smučiščih (ZVSmuč-1)« (2016), ki je 1. 9. 2016 nasledil nekdanji »Zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč)« (2002), nadzornik oziroma nadzornica na smučišču skrbi za red in varnost na smučišču. »ZVSmuč-1« (2016) določa dolžnost upravitelja zagotoviti ustrezno število nadzornikov glede na kapaciteto smučišča; pogoje za pridobitev službene izkaznice in upravljanje evidence imetnikov službene izkaznice, program usposabljanja in način preizkusa usposobljenosti za nadzornike ter program in izvedbo obdobjnega izpopolnjevanja in preizkusa znanja,¹ opremljenost nadzornika, pristojnosti in ukrepe nadzornika ter vlogo nadzornika pri obravnavi nesreč na smučišču. Zakonske določbe so podrobneje razčlenjene s pravilniki.²

Nadzornike večine slovenskih smučišč smo povabili k izpolnitvi spletnega vprašalnika. Sodelujoče pri raziskavi smo povprašali za mnenje oz. oceno ustreznosti predpisov s področja zagotavljanja varnosti in reda na smučiščih na splošno in posebej v delu, ki se nanaša na nadzornika smučišča. Zanimalo nas je tudi mnenje nadzornikov o programih strokovnega usposabljanja in obdobjnega izpopolnjevanja, njihove izkušnje pri izvajanju nadzora in obravnavanju nesreč ter mnenje o potrebnih dodatnih ali novih ukrepih za zagotavljanje večje varnosti na slovenskih smučiščih. Prikaz smo morali omejiti na dopusten obseg prispevka, ki ga je določilo uredništvo zbornika.

¹ »Odredba o določitvi programa strokovnega usposabljanja in programa obdobjnega izpopolnjevanja za nadzornika na smučišču« (2018), ki jo je izdal minister za notranje zadeve, med drugim določa ceno programov in preizkusa znanja, vsebina programov pa je določena v prilogah.

² Obrazec vloge ter obliko in vsebino službene izkaznice, oznake in opremo nadzornika, program, izvedbo in preizkus znanja usposabljanja ter program in izvedbo obdobjnega izpopolnjevanja za nadzornike ter obrazec potrdila o odvzemu smučarske vozovnice podrobneje določa »Pravilnik o zagotavljanju varnosti na smučišču« (2017). Na podlagi »ZVSmuč-1« (2016) sta bila sprejeta tudi »Pravilnik o obravnavi nesreče na smučišču« (2017) in »Pravilnik o skupnih oznakah ob hkratnem izvajanju nalog nadzornika in reševalca na smučišču« (2017).

2 Raziskava

Informacijo o raziskavi in povezavo do spletnega vprašalnika za nadzornike na smučišču smo po elektronski pošti poslali upravam vseh velikih (več kot 10 žičnic) in srednjih (3–10 žičnic) smučišč ter majhnim smučiščem (z največ dvema žičnicama), ki imajo delujoč elektronski poštni naslov. V nekaterih primerih smo oboje poslali tudi vodjem smučišč. Vprašalnik je bil aktiven od 8. 6. 2026 od 9. ure do 15. 6. 2026 do 14. ure. Informacija o raziskavi je vključevala tudi obvestilo, da bodo ugotovitve raziskave predstavljene na 12. Nacionalni konferenci o varnosti v lokalnih skupnostih 29. septembra 2026 v Kulturnem domu Slovenj Gradec in v konferenčnem zborniku. V nadaljevanju povzemamo izsledke analize vprašalnika.

Vprašalnik je v celoti in veljavno izpolnilo štirinajst nadzornikov. Vsi respondenti so moškega spola. Najstarejši respondent je star 73 let (letnik rojstva 1953), najmlajši pa 26 let (letnik rojstva 2000). Srednjo stopnjo izobrazbe imajo trije, višjo prav tako trije, visoko stopnjo izobrazbe ima osem respondentov. Prvi je službeno izkaznico pridobil leta 2003, zadnji pa leta 2026. Štirje respondenti (29 %) imajo kot nadzorniki smučišča hkrati tudi potrdilo za reševalca. En respondent izvaja pristojnosti nadzornika na majhnem smučišču, trije na srednje velikem in deset na velikem smučišču.

Veljavno pravno ureditev zagotavljanja varnosti in reda na smučiščih je polovica respondentov (50 %) ocenila kot zadovoljivo, trije (21 %) so jo ocenili kot kakovostno in en (7 %) kot zelo kakovostno. Trije sodelujoči pri raziskavi (21 %) so jo ocenili kot neustrezno. Pristojnosti, ki jih ima nadzornik po »ZVSmuč-1« (2016), so po oceni polovice (50 %) vprašanih nadzornikov ustrezne. Druga polovica (50 %) sodelujočih pri raziskavi je ocenila, da so preozke. Nihče od vprašanih ne meni, da so pristojnosti preširoke. Ukrepe, ki jih lahko po »ZVSmuč-1« (2016) uporabi nadzornik, če je kršen red na smučišču, sta dva respondenta (14 %) kot ustrezne in v praksi učinkovite, polovica vprašanih (50 %) jih je ocenila kot ustrezne, vendar v praksi premalo učinkovite, pet respondentov (36 %) pa jih je ocenilo kot neučinkovite.

V zadnjih dveh zimskih sezonah je smučarjem zaradi kršitve reda ali javnega reda na smučišču največ opozoril izrekel respondent, ki je izrekel približno 120 opozoril, najmanj pa respondent, ki je izrekel dve opozorili. V povprečju so pri raziskavi sodelujoči nadzorniki v zadnjih dveh zimskih sezonah izrekli nekaj več kot 36

opozoril. Zaradi neupoštevanja dolžnosti in/ali prepovedi po »ZVSmuč-1« (2016) je največkrat ukrep prepovedi smučanja in odvzema vozovnice izrekel respondent, ki je ta ukrep izrekel 60-krat, najmanj pa respondent, ki je ukrep izrekel trikrat. Povprečno število izrekov tega ukrepa je 16,4. Predloga za uvedbo postopka o prekršku pristojnemu organu ni podal nihče od sodelujočih pri raziskavi.

Večina respondentov (71 %) meni, da je število nadzornikov na smučišču, na katerem izvajajo pristojnosti in ukrepe nadzornika, glede na zmogljivost smučišča, ustrezno, po mnenju štirih (29 %) pa je premajhno. Nihče od vprašanih ne meni, da je na njihovem smučišču število nadzornikov preveliko. Dva (14 %) respondentata ocenjujeta, da je sodelovanje med nadzorniki in policisti odlično, šest (43 %) jih ocenjuje, da je zelo dobro, trije (29 %), da je dobro in dva (14 %), da je nezadovoljivo. Nihče od vprašanih ni podal ocene, da je sodelovanje s policisti zadovoljivo.

V zadnjih dveh zimskih sezonah je vsak od vprašanih nadzornikov obravnaval vsaj eno nesrečo, pri kateri je nastala materialna škoda. Največje število tovrstnih nesreč, ki jih je obravnaval posamezn respondent, je bilo 30. V povprečju so vprašani obravnavali dobrih šest nesreč z materialno škodo. Vsak od respondentov je obravnaval tudi vsaj eno nesrečo, pri katerih je nastala lahka telesna poškodba. Največje število tovrstnih nesreč, ki jih je obravnaval posamezni respondent, je bilo 50. V povprečju so respondenti obravnavali 28 nesreč z lahko telesno poškodbo. Vsak od vprašanih nadzornikov je vsaj pri eni nesreči, pri katerih je nastala huda ali posebno huda telesna poškodba ali smrt, nudil policiji pomoč pri ogledu kraja. Največje število hudih nesreč, pri katerih je respondent nudil pomoč policiji, je bilo 30. V povprečju so pri raziskavi sodelujoči nadzorniki pri nesrečah, pri katerih je nastala huda ali posebno huda telesna poškodba ali smrt, policiji pomagali pri ogledu kraja nekaj več kot šestkrat.

Večina respondentov (57 %) je določbe »ZVSmuč-1« (2016), ki se nanašajo na dolžnosti nadzornika pri obravnavi nesreče na smučišču, ocenila kot pomanjkljive, štirje respondenti (29 %) so jih ocenili kot ustrezne, dva (14 %) pa kot neustrezne. Če je v nesreči na smučišču nastala materialna škoda ali lahka telesna poškodba, mora v skladu z »ZVSmuč-1« (2016) nadzornik opraviti ogled in izdelati zapisnik. Upravljavec smučišča mora izvod zapisnika najpozneje v osmih dneh poslati Inšpektoratu za notranje zadeve ali pa podatke vnesti neposredno v spletni program Inšpektorata. Po navedbah večine respondentov (86 %) upravljavci smučišč, na

katerih izvajajo pristojnosti in ukrepe nadzornika, izvod zapisnika pošljejo Inšpektoratu za notranje zadeve. Dva respondenta (14 %) navajata, da upravljavec podatke iz zapisnika samostojno vnese neposredno v evidenco.

Večina respondentov (86 %) meni, da udeleženci nesreč najpogosteje utrpijo lažje telesne poškodbe. Dva (14 %) menita, da najpogosteje utrpijo hujše telesne poškodbe. Nihče od vprašanih ne meni, da udeleženci nesreč najpogosteje utrpijo posebno hude poškodbe. Po izkušnjah in zaznavah trinajstih respondentov (93 %) udeleženci nesreč najpogosteje utrpijo poškodbo kolena, po izkušnjah in zaznavah enega respondenta (7 %) pa poškodbo rame. Velika večina respondentov (86 %) se strinja z oceno, da se občutno več udeležencev ponesreči med smučanjem kot med deskanjem (dva se s to oceno ne strinjata).

Po izkušnjah in zaznavah večine respondentov (57 %) je najpogostejši vzrok za nesreče pomanjkljivo smučarsko oz. deskarsko znanje, štirje (29 %) menijo, da je to hitrost, dva (14 %) pa, da je objestnost. Nihče od vprašanih ne meni, da je najpogostejši vzrok nesreč uživanje alkohola ali drugih psihoaktivnih substanc.

Po oceni večine (71 %) sta oblika in način upravljanja evidence nesreč na smučišču, ki je v pristojnosti Inšpektorata za notranje zadeve, zadovoljiva, po oceni štirih respondentov (29 %) pa kakovostna. Nihče od vprašanih ni podal ocene, da sta oblika in način vodenja evidence nesreč bodisi zelo kakovostna bodisi neustrezna. Inšpektorat za notranje zadeve Ministrstva za notranje zadeve poleg upravljanja evidenc pripravlja tudi letna poročila o prejetih zapisnikih o ogledu nesreče na smučišču, ki so objavljena na portalu Vlade Republike Slovenije. Večina respondentov (64 %) ocenjuje, da je način priprave in objave letnih poročil zadovoljiv, štirje (29 %) ocenjujejo, da je kakovosten, in en respondent (7 %), da je neustrezen.

Po oceni respondentov je ukrep, ki bi ga bilo treba sprejeti, ker bi imel največji učinek na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost na smučiščih, »izboljšanje smučarskega oziroma deskarskega znanja in bolj samoodgovorno ravnanje smučarjev in deskarjev.« Sledita ukrepa »investicije v infrastrukturo in posodobitev žičniških naprav« ter »strožji nadzor in zvišanje glob za prekrške.« Respondenti so kot ukrepe z razmeroma velikim učinkom na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost prepoznali tudi »večjo navzočnost nadzornikov in policije«, »obvezno zavarovanje odgovornosti za škodo, ki jo smučar ali deskar povzroči tretjim osebam« in

»obveznost nošenja čelade za vse smučarje in deskarje«. Kot ukrepe z manjšim učinkom na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost so prepoznali »omejitev števila smučarjev in deskarjev (upoštevaje velikost oziroma kapaciteto smučišča)«, »ločitev prog za smučarje in deskarje« in »kvalitetn(ej)šo pripravo smučarskih in deskarskih prog.«

Po oceni polovice vprašanih so zakonski pogoji za imenovanje nadzornika na smučišču ustrezni, 29 % jih meni, da so pomanjkljivi, in 21 %, da so neustrezni. Program in izvedbo usposabljanja za nadzornika na smučišču kot kakovosten ocenjuje polovica vprašanih, kot zadovoljivega ga ocenjuje 21 % vprašanih, kot neustreznega in tudi kot zelo kakovostnega pa 14% vprašanih. Program in izvedbo obdobjnega izpopolnjevanja za nadzornika na smučišču kot kakovosten ocenjuje 57 % respondentov, kot zadovoljivega ga ocenjuje 21 % vprašanih, kot neustreznega 14% in kot zelo kakovostnega 7 % respondentov. V skladu z »ZVSmuč-1« (2016) se mora nadzornik udeležiti obdobjnega izpopolnjevanja vsaka štiri leta. Trinajst respondentov (93 %) meni, da je veljavna ureditev ustrezna. Nihče ne meni, da bi morala biti obdobjna izpopolnjevanja bolj pogosta. En respondent (7 %) ocenjuje, da obdobjna izpopolnjevanja niso potrebna, ker zadostuje uspešno opravljeno usposabljanje za nadzornika.

Po izkušnjah in opažanjih večine respondentov (64 %) večina smučarjev in deskarjev zaznava nadzornike na smučišču kot uradne osebe, ki skrbijo za red in varnost. 36 % vprašanih ocenjuje, da jih smučarji in deskarji zaznavajo kot nepotrebno motnjo. Nihče od vprašanih med ponujenimi ni izbral odgovora, da jih večina smučarjev in deskarjev zaznava kot »smučarsko policijo.«

3 Razprava in sklep

Slovenija ima devet velikih, osem srednje velikih in več kot 50 majhnih smučišč. V skladu z »ZVSmuč-1« (2016) mora upravljavec v času obratovanja smučišča zagotoviti minimalno število nadzornikov, ki je odvisno od zmogljivosti smučišča: smučišče z zmogljivostjo do 500 smučarjev najmanj enega nadzornika, smučišče z zmogljivostjo do 2.000 smučarjev pa najmanj dva nadzornika; na vsakih nadaljnjih 1.000 smučarjev mora imeti smučišče enega nadzornika. Ne glede na to, da med izvajanjem raziskave iz evidence imetnikov službene izkaznice nadzornika smučišča nismo pridobili informacije o številu oseb, ki imajo veljavno službeno izkaznico, ocenjujemo, da je bil odziv nadzornikov na naše vabilo za sodelovanje pri raziskavi

zelo skromen in da je velikost vzorca (14 respondentov) zelo majhna. Kljub temu ocenjujemo, da le-ta ni nereprezentativen, saj je imel spletni vprašalnik zaradi obsežnosti in »vsebinskosti« nekatere elemente polstrukturiranega intervjuja in kot takšen ni bil tipičen anketni vprašalnik.

Analiza je pokazala, da večina sodelujočih veljavno pravno ureditev zagotavljanja varnosti in reda na smučiščih ocenjuje kot zadovoljivo, vendar hkrati skoraj četrtina meni, da je neustrezna. Tistih, ki svoje pristojnosti ocenjujejo kot ustrezne, je prav toliko (polovica vseh sodelujočih) kot tistih, ki menijo, da so preozke. Ob tem velja poudariti, da je večina pri raziskavi sodelujočih nadzornikov zakonski okvir, ki se nanaša na dolžnosti nadzornika pri obravnavi nesreče na smučišču, ocenila kot pomanjkljiv ali celo neustrezen. Ukrepi, ki jih lahko po zakonu uporabijo, so po oceni večine nadzornikov sicer ustrezni, vendar v praksi premalo učinkoviti. Čeprav so po oceni polovice vprašanih zakonski pogoji za imenovanje nadzornika na smučišču ustrezni, jih 29 % meni, da so pomanjkljivi, in 21 %, da so neustrezni.

Čeprav nihče od sodelujočih pri raziskavi v zadnjih dveh zimskih sezonah ni podal predloga za uvedbo postopka o prekršku pristojnemu organu, kot (sistemski) ukrep, ki bi ga bilo treba sprejeti, ker bi imel razmeroma velik učinek na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost na smučiščih, predlagajo »strožji nadzor in zvišanje glob za prekrške.« Po mnenju velike večine je število nadzornikov na smučišču, na katerem izvajajo pristojnosti in ukrepe nadzornika, glede na zmogljivost smučišča, ustrezno (po oceni skoraj tretjine pa, da je premajhno). Sodelovanje s policisti je po mnenju večine nadzornikov dobro ali zelo dobro.

V zadnjih dveh zimskih sezonah so sodelujoči pri raziskavi v povprečju obravnavali največ nesreč z lahko telesno poškodbo. Povprečno število obravnavanih nesreč z materialno škodo in nesreč, pri katerih je nastala huda ali posebno huda telesna poškodba ali smrt (pri tej vrsti nesreč nadzorniki policiji pomagajo pri ogledu kraja) je bilo enako. Tudi sicer največ pri raziskavi sodelujočih nadzornikov meni, da udeleženci nesreč najpogosteje utrpijo lažje telesne poškodbe. V prispevku za nacionalno konferenco o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2025 (Flander, 2025) smo ugotovili, da navedeno izhaja tudi iz evidenc nesreč na smučišču, ki jih na podlagi »ZVSmuč-1« (2016) upravlja Inšpektorat za notranje zadeve Ministrstva za notranje zadeve. Z uradno evidenco nesreč na smučiščih je skladna tudi ocena pri raziskavi sodelujočih nadzornikov, da udeleženci nesreč najpogosteje utrpijo poškodbo kolena, da se občutno več udeležencev ponesreči med smučanjem kot

med deskanjem (kar je v pretežni meri odraz tega, da je na smučiščih smučarjev občutno več kot deskarjev) in da je najpogostejši vzrok za nesreče pomanjkljivo smučarsko oz. deskarsko znanje (da to ni hitrost, objestnost, uživanje alkohola ipd.).

Na portalih Gov.si in Odprti podatki Slovenije (OPSI) so dostopne evidence za obdobja od 1. 12. 2013 do 9. 3. 2017, od 1. 11. 2017 do 2. 4. 2019 in od 3. 4. 2019 do 5. 4. 2024 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2026a, 2026b, 2026c), evidenca za zadnji dve sezoni pa javno (še) ni objavljena oz. dostopna. V prispevku za nacionalno konferenco o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2025 smo ugotovili (Flander, 2025), da so evidence, ki so ročno vodene, pomanjkljive, saj ne vsebujejo agregatnih podatkov (o številu in drugih okoliščinah nesreč, ki so vključene v evidenco). Kljub temu večina v raziskavi sodelujočih nadzornikov meni, da sta oblika in način vodenja evidence o nesrečah zadovoljiva, 29 % pa, da sta kakovostna.

Inšpektorat za notranje zadeve Ministrstvo za notranje zadeve kot rečeno poleg upravljanja evidenc pripravlja tudi letna poročila o prejetih zapisnikih o ogledu nesreče na smučišču, ki so objavljena na portalu Vlade Republike Slovenije. V prispevku za nacionalno konferenco o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2025 smo ugotovili (Flander, 2025), da v nasprotju z evidencami letna poročila sicer vsebujejo agregatne podatke za posamezno sezono, vendar tudi pri tem opazimo pomanjkljivosti, saj se zadnje objavljeno letno poročilo nanaša na sezono 2020/2021 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2022). Kljub temu večina sodelujočih pri raziskavi meni, da je način priprave in objave letnih poročil zadovoljiv, 29 % pa, da je kakovosten.

Z ukrepi, ki bi jih bilo treba po mnenju vprašanih nadzornikov sprejeti, ker bi imeli največji oz. velik učinek na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost na smučiščih (na prvo mesto so postavili »izboljšanje smučarskega oziroma deskarskega znanja in bolj samoodgovorno ravnanje smučarjev in deskarjev«), se strinja tudi avtor tega prispevka.³ Respondenti med prednostne ukrepe uvrščajo tudi »investicije v infrastrukturo in posodobitev žičniških naprav«, kot ukrep z manjšim učinkom na zmanjšanje števila nesreč in večjo varnost pa so prepoznali »omejitev števila smučarjev in deskarjev (upoštevaje velikost oz. kapaciteto smučišča)«. V zvezi s tem avtor prispevka opozarja, da je ena od posledic nameščanja sodobnejših in

³ Avtor prispevka sicer ni nadzornik na smučišču, kljub temu pa veliko časa preživi na smučiščih kot učitelj smučanja. Opravlja tudi delo trenerja.

zmogljivejših žičniških naprav tudi prisotnost občutno večjega števila smučarjev in deskarjev na progah, kar zmanjšuje varnost smučarjev in deskarjev in za zagotovitev (večje) varnosti hkrati terja tudi omejitve števila smučarjev in deskarjev glede na velikost in kapaciteto proge oziroma smučišča.

Če sklenemo, raziskava razkriva, da nadzorniki z veljavnim pravnim okvirom zagotavljanja varnosti na smučiščih in njegovo implementacijo ter z določbami, ki se nanašajo na pristojnosti in ukrepe nadzornika in zakonske pogoje za imenovanje nadzornika na smučišču, niso v celoti zadovoljni. Skoraj tretjina respondentov opozarja tudi na to, da je število nadzornikov na smučišču, na katerem izvajajo pristojnosti in ukrepe nadzornika, glede na zmogljivost smučišča, premajhno. V nasprotju s tem so sodelujoči pri raziskavi s programom in izvedbo usposabljanja za nadzornika smučišča razmeroma zadovoljni (kot kakovosten ga ocenjuje polovica vprašanih, kot zadovoljivega pa 21 %). Podobno velja za program, izvedbo in pogostost obdobjnega izpopolnjevanja. Večina pri raziskavi sodelujočih nadzornikov meni, da med smučarji in deskarji uživajo potrebno avtoriteto, kljub temu pa prav tako ni majhen delež (36 %) tistih, ki ocenjujejo, da jih smučarji in deskarji zaznavajo kot nepotrebno motnjo.

Viri in literatura

- Flander, B. (2025). Varnost in odgovornost za nesreče na smučiščih – pregled predpisov, pravil, statističnih podatkov in izbrane sodne prakse. V G. Meško (ur.) in R. Hacin (ur.), *11. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: odpornost lokalnih skupnosti na varnostna tveganja* (str. 71–82). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
<https://press.um.si/index.php/ump/sl/catalog/book/1066/chapter/880>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2022). *Letno poročilo o prejetih zapisnikih o ogledu nesreče na smučišču v smučarski sezoni 2020/2021*. Ministrstvo za notranje zadeve, Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/SOJ/Novice/2022/2-Februar/Letno-porocilo-o-prejetih-zapisnikih-o-ogledu-nesrece-na-smuciscu-v-sezoni-2020-2021_2.docx
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2026a). *Evidenca nesreč na smučiščih od 1. 12. 2013 do 9. 3. 2017*. Ministrstvo za notranje zadeve, Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve.
<https://podatki.gov.si/dataset/evidenca-nesrec-na-smuciscih1/resource/b279cd5b-c3ba-4d9d-82c8-b2d0c41ce58f>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2026b). *Evidenca nesreč na smučiščih od 1. 11. 2017 do 2. 4. 2019*. Ministrstvo za notranje zadeve, Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve.
<https://podatki.gov.si/dataset/evidenca-nesrec-na-smuciscih1/resource/93e02ec7-4377-4227-b5e9-225d7097b268>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2026c). *Evidenca nesreč na smučiščih od 3. 4. 2019 do 5. 4. 2024*. <https://podatki.gov.si/dataset/evidenca-nesrec-na-smuciscih1/resource/a7b1dc95-c02f-4b46-b427-ffbc792aa224>
- Odredba o določitvi programa strokovnega usposabljanja in programa obdobjnega izpopolnjevanja za nadzornika na smučišču. (2018). *Uradni list RS*, (35/18).

Pravilnik o obravnavi nesreče na smučišču. (2017). *Uradni list RS*, (30/17).

Pravilnik o skupnih oznakah ob hkratnem izvajanju nalog nadzornika in reševalca na smučišču. (2017). *Uradni list RS*, (30/17).

Pravilnik o zagotavljanju varnosti na smučišču. (2017). *Uradni list RS*, (64/17).

Zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč). (2002). *Uradni list RS*, (110/02).

Zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč-1). (2016). *Uradni list RS*, (44/16).

POZORNOST ZA VOLANOM: NEVIDNI VZROK PROMETNIH NESREČ

MIROSLAV ČREŠNIK

Policijska uprava Celje, Policijska postaja Radlje ob Dravi, Radlje ob Dravi, Slovenija
miroslav.cresnik@policija.si

Projekt »Pozornost za volanom – nevidni vzrok prometnih nesreč« je nastal kot odziv na izrazito poslabšanje prometne varnosti na območju Policijske uprave Celje. Analize kažejo, da poleg tradicionalnih dejavnikov tveganja, kot so neprilagojena hitrost, vožnja pod vplivom alkohola in kršitve cestnoprometnih predpisov, pomembno vlogo igra tudi nepazljivost voznikov, zlasti zaradi uporabe mobilnih telefonov ter vse večje digitalizacije upravljalnih sistemov v vozilih, kjer zasloni na dotik nadomeščajo ergonomsko učinkovite fizične gumbе, kar povečuje kognitivno obremenitev voznika in zmanjšuje njegovo pozornost na promet. Namen projekta je sistematično ozaveščanje in izobraževanje vseh udeležencev v prometu o tveganjih, povezanih z motnjami med vožnjo, ter spodbujanje varnega in odgovornega vedenja. Projekt vključuje izvajanje preventivnih aktivnosti, strokovnih predavanj in sodelovanje z mediji.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.8](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.8)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

pozornost,
prometna varnost,
nepozornost voznikov,
mobilni telefoni,
prometne nesreče

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.8](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.8)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:

attention,
road safety,
driver inattention,
mobile phones,
traffic accidents

ATTENTION BEHIND THE WHEEL: THE INVISIBLE CAUSE OF TRAFFIC ACCIDENTS

MIROSLAV ČREŠNIK

Police Directorate Celje, Police Station Radlje ob Dravi, Radlje ob Dravi, Slovenia
miroslav.cresnik@policija.si

The project “Attention behind the wheel – The invisible cause of traffic accidents” was created in response to the deterioration of traffic safety in the area of the Celje Police Department. Analyses show that in addition to traditional risk factors such as inappropriate speed, driving under the influence of alcohol and violations of road traffic regulations, driver inattention also plays an important role, especially due to the use of mobile phones and the increasing digitalization of control systems in vehicles, where touch screens replace ergonomically efficient physical buttons, which increases the driver's cognitive load and reduces his attention to traffic. The purpose of the project is to systematically raise awareness and educate all road users about the risks associated with distractions while driving, and to promote safe and responsible behaviour. The project includes the implementation of preventive activities, professional lectures, and cooperation with the media.

1 Uvod

Projekt »Pozornost za volanom – nevidni vzrok prometnih nesreč« je nastal kot odziv na poslabšanje prometne varnosti, ki se je v zadnjih letih izboljševala, a se je v letu 2025 v Sloveniji izrazito poslabšala, poslabšanje pa je bilo najbolj izrazito na območju Policijske uprave Celje. Avtor projekta Miroslav Črešnik, pomočnik komandirja na Policijski postaji Radlje ob Dravi, je februarja 2026 v Radljah ob Dravi organiziral strokovni posvet, na katerega so bili povabljeni strokovnjaki s področja prometne varnosti. Osrednji namen strokovnega posveta je bil, da so bili sodelujoči ter širša javnost s pomočjo medijev obveščeni o dogodku in seznanjeni z nevarnostmi, ki nastanejo v cestnem prometu in so posledice hitrega razvoja in digitalizacije vozil, ki po eni strani vozniku ponuja vrsto pripomočkov za varnejšo in udobnejšo vožnjo, po drugi strani pa je ravno zaradi tega ob nespametnem in neodgovornem ravnanju voznikov pričakovati poslabšanje prometne varnosti, saj je v vozilih še vedno trend vgrajevanja naprav, ki odvrčajo voznikovo pozornost (slika 1).

Slika 1: Naslovnica ob dogodku

Vir: lasten.

2 Delo in načrtovanje Policijske uprave Celje (Policijska postaja Radlje ob Dravi)

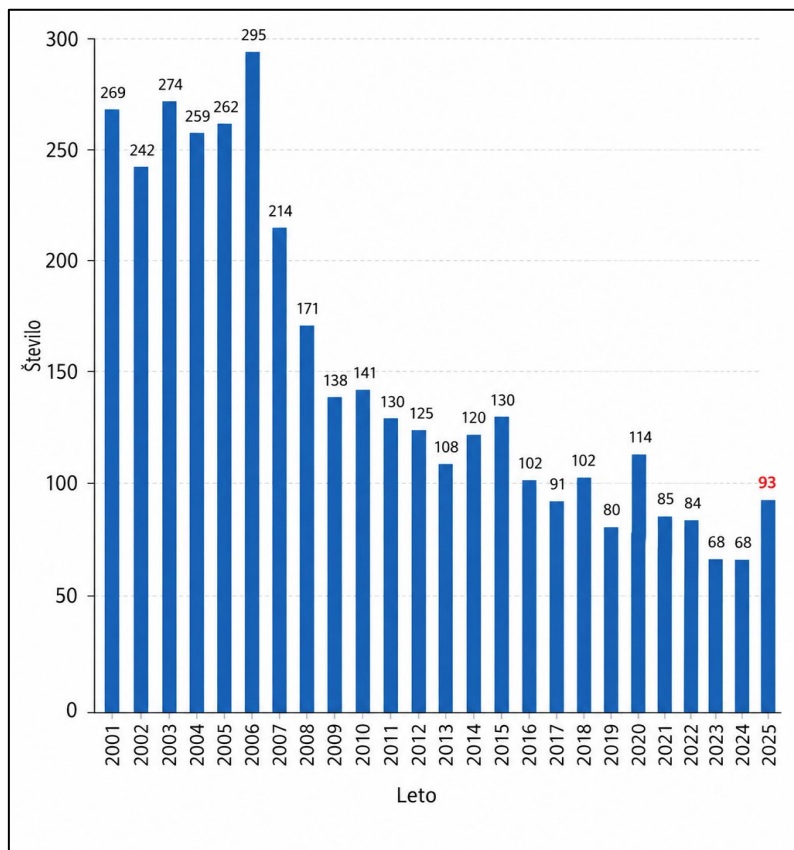
Na območju Policijske uprave Celje se letno in mesečno načrtujejo aktivnosti na področju prometne varnosti. Policija izvaja naloge iz obdobjnih programov, aktivnosti načrtuje in usklajuje z Agencijo za varnost prometa ter drugimi deležniki. Aktivnosti policije so načrtovane na državni, regionalni in lokalni ravni. Pri načrtovanju aktivnosti na lokalni ravni je Policijska postaja Radlje ob Dravi dodala še lastne aktivnosti, kot odziv na bistveno poslabšanje prometne varnosti, do katere je prišlo v letu 2025. Policijska postaja Radlje ob Dravi je projekt »Pozornost za volanom – nevidni vzrok prometnih nesreč« načrtovala tako, da vključuje posamezne institucije, društva, posameznike ter medije. Vzporedno s predavanji – učnimi delavnicami, pripravlja enota tedenske in mesečne prispevke za lokalna medija Koroški Radio in Radio 1 ter občasno za spletno stran Policijske uprave Celje. Aktivnosti so načrtovane tako, da poleg nadzora, ki ga izvaja policija in temelji na ugotavljanju kršitev, vključujejo tudi zagotavljanje vidnosti policistov ter izvajanje dodatnih preventivnih ukrepov, kot sta medijsko ozaveščanje in izobraževanje na predavanjih. Namen teh aktivnosti je vplivati na spremembo vedenja voznikov v cestnem prometu ter spodbuditi razmišljanje, da je prometna varnost skupna odgovornost vseh udeležencev. Z odgovornim ravnanjem lahko namreč bistveno prispevamo k večji varnosti na cestah.

V zadnjih letih je vse bolj opazna nepazljivost voznikov, ki jo po ocenah avtorja projekta pogosto povzročajo številne naprave, vgrajene v sodobna vozila, ter neodgovorna uporaba teh naprav. Temu se sicer ne moremo povsem izogniti, vendar je ključno, da se vozniki zavedajo tveganj svojih ravnanj ter naprave in mobilne telefone uporabljajo premišljeno, saj lahko njihova neustrezna uporaba vodi do prometnih nesreč.

V začetku razvoja avtomobilizma, avtoradio ni bil serijska oprema vozil. V 60-ih, 70-ih in še v začetku 80-ih let so bila številna vozila na slovenskem oziroma jugoslovanskem trgu opremljena zgolj s pripravljeno odprtino v armaturni plošči ter osnovno električno napeljavo za kasnejšo vgradnjo radia. Lastniki vozil so avtoradie pogosto kupovali naknadno in jih vgrajevali sami. Konec 70-ih in predvsem v 80-ih letih so proizvajalci avtomobilov začeli ponujati tovarniško pripravljene ali serijsko vgrajene avtoradie, ki so sčasoma postali standardna oprema večine osebnih avtomobilov. Današnji sodobni sistemi v vozilih omogočajo glasovno upravljanje,

tipke na volanu, samodejno iskanje radijskih postaj in povezavo z mobilnimi napravami. Kljub tehnološkemu napredku pa sodobni sistemi vozniku jemljejo preveč pozornosti zaradi velikih zaslonov na dotik, uporabe navigacije, aplikacij in komunikacijskih funkcij. Čeprav so sodobni sistemi uporabniku prijaznejši, lahko zaradi številnih funkcij predstavljajo pomemben dejavnik odvratanja pozornosti v prometu in posledično povečujejo tveganje za nastanek prometnih nesreč.

Statistični podatki, ki jih vodi policija, predstavljajo pomemben in zanesljiv pokazatelj dejanskega stanja prometne varnosti v Republiki Sloveniji. Gre za podatke, ki jih policisti sistematično zbirajo ob obravnavi prometnih nesreč in njihovih posledic, na podlagi katerih se spremljajo prometnovarnostne razmere ter načrtujejo nadaljnje preventivne in represivne aktivnosti policije. Za potrebe članka je avtor zajel statistične podatke o prometnih nesrečah za obdobje od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2025. Statistični podatki so dostopni na spletni strani policije v letnih poročilih o delu policije. Leta 2001 je na slovenskih cestah za posledicami prometnih nesreč umrlo 278 oseb, leta 2025 pa 93, kar pomeni 37-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2024, ki je bilo z 68 smrtnimi žrtvami statistično gledano leto z najmanj smrtnimi žrtvami doslej. Po zaznanem poslabšanju prometne varnosti v letu 2025 se negativen trend nadaljuje tudi v začetku leta 2026. Na dan 1. 5. 2026 (tri mesece po organizaciji strokovnega posveta na območju Policijske postaje Radlje) je na slovenskih cestah zaradi posledic prometnih nesreč umrlo že 25 oseb. Po letu 2007 je bil opazen izrazit trend zmanjševanja števila umrlih v prometnih nesrečah. K izboljšanju prometne varnosti so prispevali številni dejavniki, med njimi: 1) izboljšanje cestne infrastrukture, 2) strožja prometna zakonodaja, pogostejši nadzor policije, 3) večja varnost sodobnih vozil, 4) preventivne akcije in 5) ozaveščanje udeležencev v prometu. V naslednjih letih se je število umrlih postopoma zmanjševalo in v zadnjem desetletju večinoma ostajalo pod mejo 130 umrlih letno. Kljub dolgoročnemu pozitivnemu trendu pa podatki za leto 2025 kažejo ponovno poslabšanje prometnovarnostnih razmer, saj je število umrlih višje kot v preteklem letu (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2002–2026). Ti podatki opozarjajo, da prometna varnost zahteva stalno izvajanje preventivnih ukrepov, učinkovit nadzor ter odgovorno ravnanje vseh udeležencev v prometu. Na podlagi prikazanih podatkov lahko zaključimo, da je Slovenija v zadnjih dveh desetletjih dosegla pomemben napredek na področju prometne varnosti, vendar posamezna poslabšanja še vedno opozarjajo na potrebo po nadaljnjem sistematičnem delu na zmanjševanju najhujših posledic prometnih nesreč.

Graf 1: Gibanje smrtnih žrtev v povezavi s prometnimi nesrečami v obdobju 2001–2025

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija (2002–2026).

Pomemben dejavnik, ki vpliva na prometno varnost, je tudi naraščanje števila registriranih motornih vozil. Na dan 31. 12. 2025 je bilo v Sloveniji registriranih 1.741.462 motornih vozil, medtem ko je bilo na dan 31. 12. 2001 registriranih 1.023.593 motornih vozil. To pomeni, da se je v obdobju 2001–2025 število registriranih motornih vozil povečalo za 717.869 vozil, kar predstavlja približno 70,1-odstotno povečanje (Statistični urad Republike Slovenije [SURS], n. d.). Glede na razvoj vozil, na spremembe potovalnih navad, na mobilnost se je bistveno povečalo tudi število turistov na naših cestah. Ob tem pa je treba upoštevati trende zadnjih let, ko se v cestnem prometu množično pojavljajo tudi vozniki e-skirojev ter podobnih prevoznih sredstev, kar zahteva od voznika še večjo pozornost v cestnem prometu.

Povečanje števila vozil je izrazito in pomembno vplivalo na obremenjenost cestnega omrežja ter posledično na prometno varnost. Večje število vozil pomeni večjo gostoto prometa, več interakcij med udeleženci in s tem večjo verjetnost nastanka prometnih nesreč, kar zahteva dodatne ukrepe na področju prometne preventive, nadzora in infrastrukture.

3 Razprava in zaključek

V prispevku smo predstavili projekt Policijske postaje Radlje ob Dravi, s katerim skuša enota na lokalni ravni z dodatnim načrtovanjem aktivnosti poleg nadzora in nalog, ki jih načrtujejo Generalna policijska uprava, Policijska uprava Celje in Policijska postaja Radlje ob Dravi, ter ugotavljanja kršitev v cestnem prometu z dodatnimi preventivnimi aktivnostmi prispevati k razmišljanju in zavedanju, da smo vozniki v prometu strpnejši, bolj pozorni, predvsem pa, da se zavedamo, da je kljub spremenjenemu voznškemu okolju, ki voznika bolj kot kadar koli odvrta od pozornosti na cesti in opazovanja, ki je ključnega pomena za varnost vožnje, saj le trenutek nepazljivosti lahko privede do tega, da voznik zapelje s ceste in/ali povzroči prometno nesrečo. Cilj je spodbuditi razmišljanje, da je varnost prometa skrb vseh nas in da lahko z odgovornim ravnanjem pripomoremo k večji prometni varnosti. Motiv za varno vožnjo naj bo le eden, želja, da se potem, ko se usedemo za volan, varno vrnemo domov ali varno prispemo do cilja.

Viri in literatura

- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2002). *Poročilo o delu policije za leto 2001*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2001.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2003). *Poročilo o delu policije za leto 2002*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2002.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2004). *Poročilo o delu policije za leto 2003*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2003.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2005). *Poročilo o delu policije za leto 2004*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2004.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2006). *Poročilo o delu policije za leto 2005*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2005.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2007). *Poročilo o delu policije za leto 2006*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2006.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2008). *Poročilo o delu policije za leto 2007*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2007.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2009). *Poročilo o delu policije za leto 2008*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2008.pdf>

- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2010). *Poročilo o delu policije za leto 2009*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2009.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2011). *Poročilo o delu policije za leto 2010*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2010.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2012). *Poročilo o delu policije za leto 2011*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2011.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2013). *Poročilo o delu policije za leto 2012*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2012.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2014). *Poročilo o delu policije za leto 2013*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2013.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2015). *Poročilo o delu policije za leto 2014*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2014.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2016). *Poročilo o delu policije za leto 2015*.
https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2015_popravljeno.pdf
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2017). *Poročilo o delu policije za leto 2016*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2016.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2018). *Poročilo o delu policije za leto 2017*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2017.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2019). *Poročilo o delu policije za leto 2018*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2018.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2020). *Poročilo o delu policije za leto 2019*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2019.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2021). *Poročilo o delu policije za leto 2020*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2020.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2022). *Poročilo o delu policije za leto 2021*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2021.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2023). *Poročilo o delu policije za leto 2022*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2022.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2024). *Poročilo o delu policije za leto 2023*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2023.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2025). *Poročilo o delu policije za leto 2024*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2024.pdf>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2026). *Poročilo o delu policije za leto 2025*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/DOC/LetnoPorocilo2025.docx>
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (n. d.). *Transport*.
<https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/48/transport>

KIBERNETSKA KRIMINALITETA V SLOVENSKEM LOKALNEM OKOLJU

ERVIN STOJNŠEK

Policijska uprava Celje, Sektor kriminalistične policije, Celje, Slovenija
ervin.stojnsek@policija.si

Razvoj digitalizacije spremlja kibernetska kriminaliteta kot njen negativen učinek, z vplivi katere se spopada tudi slovensko lokalno okolje. Obraz kibernetske kriminalitete v lokalnem okolju se najpogosteje izrisuje skozi kazniva dejanja spletnih goljufij, vdorov v informacijske sisteme ter krajo osebnih podatkov z vsem kar temu sledi. Posebej ranljive za tovrstno obliko kriminalitete so manjše občine, lokalna podjetja, obrtniki in posamezniki, ki pri svojem delu ne razpolagajo z zadostno ravno ustreznega znanja o varni uporabi interneta in kibernetske zaščite. Obravnavan prispevek analizira ključne (izvršitvene) oblike tovrstnih kaznivih dejanj in dejavnike tveganja, s katerimi se srečuje policija pri njenem preiskovanju na lokalnem nivoju. Ob tem poseben poudarek namenjamo vplivu digitalizacije, povprečno nizki ravni kibernetske pismenosti ter globalni naravi kibernetske kriminalitete, ki posega v vse nivoje kibernetskega sveta.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.9](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.9)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

kibernetska kriminaliteta,
lokalni nivo,
informacijska varnost,
digitalizacija,
socialni inženiring

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.9](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.9)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
cybercrime,
local level,
information security,
digitalization,
social engineering

CYBERCRIME IN THE SLOVENIAN LOCAL ENVIRONMENT

ERVIN STOJNŠEK

Police Directorate Celje, Sector of Criminal Police, Celje, Slovenia
ervin.stojnsek@policija.si

The development of digitalization is accompanied by cybercrime as a negative effect, which is also being experienced in the Slovenian local environment. The face of cybercrime in the local environment is most often depicted by criminal offences such as online fraud, hacking into information systems, and theft of personal data, with everything that follows. Particularly vulnerable to this form of crime are smaller municipalities, local companies, craftsmen, and individuals who do not have a sufficient level of appropriate knowledge about the safe use of the Internet and cyber protection in their work. The article analyses the key (executive) forms of such crimes and the risk factors that the police encounter when investigating them at the local level. In doing so, we place special emphasis on the impact of digitalization, the average low level of cyber literacy, and the global nature of cybercrime, which affects all levels of the cyber world.

University of Maribor Press

1 Uvod

Digitalizacija družbe, razširjena uporaba elektronskih komunikacijskih sredstev ter globalna dostopnost spletnih storitev pomembno in nepovratno prispevajo k povečanju števila kaznivih dejanj, storjenih z uporabo informacijskih sistemov ali usmerjenih zoper njih. Pri tem ne gre več zgolj za posamične, oportunistične storilce, temveč za dobro organizirane kriminalne združbe, ki delujejo globalno, z uporabo naprednih tehnik prikrivanja sledi ter izkoriščanjem razdrobljenosti posameznih jurisdikcij.

Policija vsako leto zaznava porast števila prijav posameznih kaznivih dejanj, čemur sledi naraščanje finančne škode zaradi teh kaznivih dejanj. Spletna kriminaliteta, ki temelji na socialnem inženiringu in zlonamerni uporabi različne programske opreme, zahteva od policistov in kriminalistov visoko stopnjo specializiranih znanj, stalno tehnično nadgrajevanje orodij za delo in učinkovito operativno koordinacijo.

Policija v Republiki Sloveniji tovrstne preiskave v veliki meri obravnava razdrobljeno po različnih organizacijskih enotah, praviloma glede na kraj bivališča oškodovanca. Tako je v letu 2025 tovrstne zadeve obravnavalo 7 različnih enot na ravni sektorjev kriminalistične policije (SKP) ter 75 različnih policijskih postaj. Največje slabosti tovrstnega načina dela so, da je celostni pregled nad (povezanimi) primeri in obravnavo kriminalnih združb otežen in da se opravila v posameznih preiskovalnih postopkih podvajajo (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026).

Tako se v policiji povečuje potreba po strateškem načrtovanju, analitični podpori, sistematičnem razvoju preiskovalnih metod ter okrepljenem sodelovanju z domačimi in tujimi institucijami. V takšnih razmerah postaja nujna vzpostavitev organizacijske strukture, ki bo omogočala celostni, usklajen in dolgoročno vzdržen pristop k obravnavi kibernetške kriminalitete.

2 Opredelitev in značilnosti kibernetške kriminalitete

Kibernetška kriminaliteta obsega kazniva dejanja, ki se opravljajo z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij ali so usmerjena proti njim. V širšem smislu zajema dejanja, pri katerih so računalniški sistemi in omrežja sredstvo izvršitve (npr. spletne goljufije), kot tudi dejanja, pri katerih so ti sistemi neposredna tarča napada (npr. nepooblaščen dostop, napadi na informacijske sisteme). Gre za

dinamično obliko kriminalitete, ki se razvija vzporedno s tehnološkim napredkom. Kibernetška kriminaliteta se odlikuje tudi po visoki stopnji prilagodljivosti, saj storilci hitro izkoriščajo nove tehnologije in ranljivosti sistemov. Poleg tega ima pomembno lastnost nizkih vstopnih ovir, saj so na voljo številna orodja in storitve (npr. *crime-as-a-service*), ki omogočajo izvrševanje kaznivih dejanj tudi manj tehnično usposobljenim posameznikom (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026). Za kibernetško kriminaliteto je značilna tudi težavna dokazljivost, saj so digitalni dokazi pogosto razpršeni, lahko spremenljivi in zahtevajo ustrezno forenzično obravnavo. Posledično sta odkrivanje in pregon teh dejanj kompleksna ter zahtevata mednarodno sodelovanje in interdisciplinarni pristop.

3 Specifika lokalne ravni v Sloveniji

Slovenija v družbenem smislu sledi trendom digitalizacije, kar vključuje elektronsko poslovanje, e-upravo, digitalne finančne storitve itd. Digitalizacija družbe se je tako vzpostavila v zadnjih dveh desetletjih. Digitalni trend v povprečju prehiteva vsaj 1,5 generacije slovenske populacije, ki v realnem svetu ne prepozna kibernetških tveganj, ki izhajajo iz t. i. *phishing* napadov, socialnega inženiringa, neustrezne uporabe zaščitnih gesel ter nepazljivost pri ravnanju z osebnimi podatki.

3.1 Ranljivost malih in srednjih podjetij

Mala in srednja podjetja predstavljajo hrbtenico slovenskega gospodarstva, vendar pogosto nimajo ustreznih varnostnih sistemov, ne izvajajo rednih varnostnih pregledov ali nimajo zaposlenega specializiranega kadra. Posledično so pogosta tarča kibernetških napadov, ki so v praksi videti kot (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026):

1. *ransomware* napadi, kjer žrtev nezavedajoč se nevarnosti na svojo elektronsko napravo omogoči namestitev zlonamerne programske opreme (angl. *malware*), ki napadalcu omogoči vzpostavitev nadzora nad napravo ter posledično žrtvi onemogoči dostop do lastnih podatkov ali sistema in nato zahteva odkupnino (angl. *ransom*) za ponovno vzpostavitev dostopa;
2. poslovne prevare oz. spletne goljufije, ki temeljijo izključno na zlorabi zaupanja, ki ga storilci ustvarijo pri žrtvi z uporabo metod socialnega inženiringa;
3. *phishing* napadi, ki se opravljajo s sočasnim pošiljanjem mase lažnih e-sporočil, lažnih oglasnih sporočil in

4. kraje podatkov, ki se izkazujejo kot zloraba osebnih podatkov, sklepanje lažnih poslov ali finančne prevare.

4 Dejavniki tveganja

Med ključne dejavnike tveganja sodijo starost, spol, izobrazba, socioekonomski status, poklic in geografska lokacija, ki v medsebojni interakciji vplivajo na stopnjo ranljivosti posameznika. Starost je eden najpomembnejših dejavnikov: mlajši posamezniki so zaradi pogoste uporabe digitalnih tehnologij bolj izpostavljeni napadom, hkrati pa se pogosteje pojavljajo kot storilci, medtem ko so starejši zaradi nižje digitalne pismenosti pogostejše žrtve kibernetške kriminalitete. Izobrazba in digitalna pismenost močno zmanjšujeta tveganje za osnovne napade, ne izključujejo pa dovzetnosti na bolj prefinjene prevare. Na vrsto napadov vpliva tudi socioekonomski status, pri čemer so posamezniki z nižjim dohodkom bolj dovzetni za preproste napade, največkrat v obliki finančnih prevar, medtem ko so premožnejši lahko tarča kompleksnejših oblik napadov. Dejavnik tveganja predstavlja tudi poklic, saj so osebe z dostopom do finančnih sredstev ali občutljivih podatkov pogostejše tarča ciljanih napadov. Ob tem je treba izpostaviti še geografsko lokacijo kot element vplivanja prek stopnje digitalizacije in učinkovitosti varnostnih mehanizmov (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026).

5 Analiza spletne kriminalitete v Sloveniji

Podatki v analizi so zajeti iz dinamične statistike policije, pri čemer je bilo v letu 2025 v Republiki Sloveniji obravnavanih in s kazensko ovadbo zaključenih 2.549 spletnih kaznivih dejanj. V primerjavi z letom 2024, ko je bilo zaključenih 1.834 kaznivih dejanj, gre za 18-% porast kaznivih dejanj. Nastala premoženjska škoda v letu 2024 je znašala 32.158.700 EUR, v letu 2025 pa 40.621.000 EUR (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026). Kot izhaja iz tabele 1, ugotavljamo, da je številčno največ kaznivih dejanj, ki izhajajo iz investicijskih vlaganj, sledijo nikoli dostavljeni artikli, zlorabe plačilnih kartic, vdori v e-banke, sklenitve pogodb, BEC/CEO goljufije, pridobitev kredita, romantične in nigerijske prevare, Microsoft goljufije ter igre na srečo.

Tabela 1: Oblike kibernetске kriminalitete in nastala premoženjska škoda v letu 2025

	Število kaznivih dejanj	Škoda v EUR
investicijska vlaganja	1.037	25.420.000
BEC/CEO	68	5.733.000
e-banke	122	5.043.000
romantična prevara	56	1.639.000
nikoli dostavljen artikel	646	1.600.000
nigerijska prevara	17	160.000
sklenitev pogodbe	121	383.000
sorodnik v težavah	10	22.000
pridobitev kredita	41	176.000
zloraba plačilne kartice	431	445.000

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026.

Največja škoda v povprečju na posamezno obliko kaznivih dejanj nastaja pri investicijskih vlaganjih, BEC/CEO goljufijah, vdorih v e-banke, romantičnih prevarah, vdorih v e-banke, nigerijskih prevarah. Povprečna škoda na posamezno kaznivo dejanje znaša 15.936 EUR. Modusi bodo podrobneje opisani v nadaljevanju prispevka. Kot izhaja iz tabele 2, beležimo izrazit porast prijav zlorab plačilnih kartic (389,77 %), goljufij pri sklenitvi pogodbe (108,62 %), goljufij s pridobitvijo kredita (46,43 %), investicijskih goljufij (47,09 %), vdorov v e-banke (35,56 %), romantičnih goljufij (21,74 %). Goljufije v obliki sorodnika v težavah so se pojavile prvič, v zatonu pa so goljufije z lažno tehnično pomočjo Microsoft in goljufije pri igrah na srečo.

Tabela 2: Primerjava različnih oblik kibernetске kriminalitete v letih 2024 in 2025

	Število kaznivih dejanj (2024)	Število kaznivih dejanj (2025)	Porast/upad (%)
investicijska vlaganja	705	1.037	+47,09
BEC/CEO	64	68	+6,25
e-banke	90	122	+35,56
romantična prevara	46	56	+21,74
nikoli dostavljen artikel	886	646	-27,09
nigerijska prevara	16	17	+6,25
Microsoft	16	1	-93,75
sklenitev pogodbe	58	121	+108,62
sorodnik v težavah	0	10	/
pridobitev kredita	28	41	+46,43
zloraba plačilne kartice	88	431	+389,77
igre na srečo	4	0	-100,00

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026.

Izrazit porast nastale materialne škode se beleži pri romantičnih prevarah (185,56 %), BEC/CEO goljufijah (152,56 %), vdorih v e-banke (83,92 %), zlorabah plačilnih kartic (83,13 %), pridobitvah kredita (79,59 %) in investicijskih goljufijah (30,25 %). Pri drugih oblikah je beležen upad škode (tabela 3).

Tabela 3: Primerjava materialne škode različnih oblik kibernetške kriminalitete v letih 2024 in 2025

	Škoda v EUR (2024)	Škoda v EUR (2025)	Porast/upad (%)
investicijska vlaganja	19.516.000	25.420.000	+30,25
BEC/CEO	2.270.000	5.733.000	+152,56
e-banke	2.742.000	5.043.000	+83,92
romantična prevara	574.000	1.639.000	+185,54
nikoli dostavljen artikel	4.669.000	1.590.000	-65,75
nigerijska prevara	260.000	160.000	-38,46
Microsoft	150.000	640	-99,57
sklenitev pogodbe	314.000	383.000	+21,97
sorodnik v težavah	0	22.000	/
pridobitev kredita	98.000	176.000	+79,59
zloraba plačilne kartice	243.000	445.000	+83,13
igre na srečo	7.500	0	-100,00

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2026.

6 Sklep

Kibernetška kriminaliteta predstavlja kompleksen in večplasten izziv, ki zahteva celovit in sistemski pristop. Njena izrazita internacionalnost pomeni, da storilci pogosto delujejo iz različnih držav, kar otežuje njihovo identifikacijo, zbiranje dokaznega gradiva in učinkovito kazenskopravno obravnavo. Dodatno problematiko predstavlja nizka stopnja prijavljanja kaznivih dejanj, saj žrtve zaradi občutkov sramu, nepoznavanja postopkov ali nezaupanja v organe pregona pogosto ostajajo pasivne, kar vodi v razkorak med dejanskim in evidentiranim obsegom kriminalitete.

Pomemben omejitveni dejavnik pri obvladovanju teh pojavov predstavlja primanjkljaj strokovnjakov s področja digitalne forenzike, informacijske varnosti in analitike podatkov. Pomanjkanje ustrezno usposobljenih strokovnjakov zmanjšuje operativno učinkovitost institucij, ki se soočajo s čedalje bolj prefinjenimi oblikami kriminalnega delovanja. Hkrati hiter tehnološki razvoj omogoča nastanek novih načinov izvrševanja kaznivih dejanj, pri čemer zakonodajni okvirji in zaščitni

mehanizmi pogosto zaostajajo za dejanskimi razmerami, kar ustvarja dodatne varnostne vrzeli.

Za učinkovito obvladovanje navedenih izzivov so nujne večplastne spremembe. Ključno vlogo ima izobraževanje in sistematično ozaveščanje prebivalstva, zlasti z vidika dviga kibernetске pismenosti in razvoja programov za ranljive skupine. Prav tako je treba okrepiti institucionalne zmogljivosti z večjim številom strokovnjakov ter napredno tehnično opremljenostjo, ki omogoča učinkovito preiskovanje kompleksnih primerov. Pomemben element predstavlja tudi okrepljeno sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem, saj izmenjava informacij in skupno delovanje omogočata hitrejša in učinkovitejša odzivanje na varnostne grožnje. Poseben poudarek mora biti namenjen preventivnim ukrepom, kot so uvedba varnostnih standardov, redne varnostne revizije in izvajanje simulacij napadov, ki povečujejo odpornost sistemov. Celovito obravnavanje sodobne kriminalitete tako zahteva usklajeno delovanje zakonodaje, tehnologije, strokovnega kadra in družbe kot celote. Le z integriranim, proaktivnim in interdisciplinarnim pristopom je mogoče zagotoviti dolgoročno učinkovito preprečevanje in pregon kaznivih dejanj v hitro spreminjajočem se digitalnem okolju.

Učinkovito preiskovanje teh kaznivih dejanj, ki jih vse pogostejše opravljajo dobro organizirane kriminalne združbe z izrazito mednarodno razsežnostjo, zahteva ustrezno organizacijsko strukturo, specializacijo in centralizirano operativno delovanje policije. Službi generalnega direktorja policije je bil julija 2025 zato posredovan predlog za spremembo sistemizacije v okviru Uprave kriminalistične policije Generalne policijske uprave, katerega cilj je ustanovitev Sektorja za kibernetско kriminaliteto, organiziranega v treh oddelkih: Oddelek za preiskovanje kibernetске kriminalitete, Oddelek za operativno podporo ter Oddelek za strateško načrtovanje in razvoj. Predlog je zastavljen celostno in je usmerjen v sistemsko ureditev področja preiskovanja kibernetске kriminalitete. V njem so jasno opredeljene ključne problematike, povezane s preiskovanjem spletnih goljufij, spolnih zlorab otrok na spletu ter napadov na informacijske sisteme. Predvideno je, da bo sektor izvajal centralizirano preiskovanje zadev z večjim številom oškodovancev, zagotavljal učinkovitejšo koordinacijo med policijskimi enotami na vseh ravneh v državi ter omogočal okrepljeno mednarodno sodelovanje. Sektor bo vzpostavljen kot enotna centralna točka za zbiranje, obdelavo in analizo informacij s področja kibernetске kriminalitete v ožjem pomenu besede, to je kaznivih dejanj, storjenih z uporabo elektronskih komunikacijskih omrežij in informacijskih

sistemov ali usmerjenih zoper takšna omrežja in sisteme. Poleg tega bo izvajal specializirane naloge, kot so analize kriptovalut, spletno patroljiranje, dejavnosti OSINT ter spremljanje in preiskovanje vsebin na temnem spletu (angl. *dark web*).

Viri in literatura

Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2026). *Letno poročilo o delu policije 2025*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/DOC/LetnoPorocilo2025.docx>

DRUŽBENI VIDIKI VARNE DIGITALNE PREOBRAZBE V LOKALNI SKUPNOSTI: MED IZVRŠEVANJEM ZAKONODAJE IN ZAGOTAVLJANJEM VARNOSTI

IGOR BERNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.bernik@um.si

Digitalna preobrazba lokalnih skupnosti predstavlja enega ključnih procesov razvoja, pri čemer je vprašanje varnosti pogosto razumljeno predvsem skozi prizmo tehničnih rešitev in formalnega izvajanja zakonodaje. Prispevek zagovarja širši družbeni pogled, po katerem varnost ni zgolj posledica nadzora in sankcioniranja, temveč rezultat zaupanja, legitimnosti in aktivnega vključevanja prebivalcev v okolje. Na podlagi pregleda literature s področja umetne inteligence (UI), digitalne preobrazbe, varnostnih študij in javne uprave razvijamo konceptualni okvir odgovorne uporabe UI v lokalnih skupnostih. Posebej izpostavljamo razliko med formalnim izvajanjem zakonodaje in dejanskim zagotavljanjem varnosti. Prikazani so primeri, ki kažejo, da pretirano rigidno izvrševanje pravil ne vodi nujno k večji varnosti, temveč zmanjšuje zaupanje prebivalcev v institucije. UI omogoča sorazmeren, kontekstualen in preventiven pristop, ki temelji na opozarjanju, izobraževanju in podpori posameznikom. Prispevek poudarja potrebo po razvoju zaupanja vrednih sistemov UI, ki ob spoštovanju zakonodaje prispevajo k večji varnosti, družbeni legitimnosti in kakovosti življenja v lokalnih skupnostih.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.10](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.10)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

digitalna preobrazba,
umetna inteligenca,
lokalne skupnosti,
varnost,
zaupanje,
sodobna družba

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.10](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.10)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
digital transformation,
artificial intelligence,
local communities,
security,
trust,
modern society

SOCIAL ASPECTS OF SECURE DIGITAL TRANSFORMATION IN THE LOCAL COMMUNITY: BETWEEN LAW ENFORCEMENT AND ENSURING SECURITY

IGOR BERNIK

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
igor.bernik@um.si

The digital transformation of local communities is a key development process in which security is often understood mainly through technical solutions and formal law enforcement. This paper argues for a broader social perspective, viewing security not only as the result of control and sanctions but also as a product of trust, legitimacy, and residents' active involvement. Based on a literature review of (trustworthy) artificial intelligence (AI), digital transformation, security studies, and public administration, the paper develops a conceptual framework for the responsible use of AI in local communities. It highlights the distinction between enforcing legislation and actually ensuring security. Selected examples show that excessively rigid rule enforcement may reduce trust in institutions without necessarily improving safety. AI can support a proportionate, contextual, and preventive approach based on warnings, education, and individual support, while respecting the law and strengthening social legitimacy and quality of life.

University of Maribor Press

1 Uvod

Digitalna preobrazba predstavlja enega najpomembnejših razvojnih procesov sodobne družbe. V zadnjem desetletju so lokalne skupnosti postale pomembni akterji uvajanja digitalnih rešitev, saj neposredno vplivajo na kakovost življenja prebivalcev, dostopnost storitev ter občutek varnosti v vsakdanjem življenju. Ob tem se vse pogostejše pojavlja vprašanje, kako zagotoviti, da digitalizacija ne vodi zgolj v večjo avtomatizacijo postopkov, temveč tudi v izboljšanje družbenega okolja in večjo legitimnost javnih institucij. Koncept (sodobne) družbe 5.0, ki izvira iz Japonske, poudarja, da mora biti tehnološki razvoj usmerjen v človeka in njegove potrebe, ne pa zgolj v povečevanje učinkovitosti organizacij (Cabinet Office, 2023). Podobno tudi Evropska komisija pri razvoju regulative umetne inteligence (UI) poudarja načela človekovega dostojanstva, preglednosti, odgovornosti in sorazmernosti (»Uredba (EU) 2024/1689 Evropskega parlamenta in sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci in spremembi uredb (ES) št. 300/2008, (EU) št. 167/2013, (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 in (EU) 2019/2144 ter direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 in (EU) 2020/1828 (Akt o umetni inteligenci)«, 2024). Varnost je tradicionalno razumljena kot stanje, ki ga zagotavljamo z nadzorom in izvrševanjem pravil. Vendar sodobne varnostne študije opozarjajo, da občutek varnosti ni odvisen zgolj od formalne skladnosti z zakonodajo, temveč predvsem od zaupanja v institucije, zaznane pravičnosti ukrepov in legitimnosti njihovega izvajanja (Tyler, 2021). Posledično se postavlja vprašanje, ali lahko UI prispeva k bolj uravnoteženemu in družbeno sprejemljivemu zagotavljanju varnosti.

Prispevek izhaja iz teze, da namen digitalne preobrazbe ni strožje izvajanje zakonodaje, temveč ustvarjanje varnejšega, pravičnejšega in bolj zaupanja vrednega življenjskega okolja za prebivalce lokalnih skupnosti. Namen prispevka je razviti okvir uporabe UI pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih, ki presega tradicionalno razumevanje izvrševanja zakonodaje in se osredotoča na krepitev zaupanja ter legitimnosti varnostnih institucij. Prispevek temelji na kritičnem pregledu sodobne literature s področja UI, digitalne preobrazbe, legitimnosti institucij in varnostnih študij.

2 Digitalna preobrazba, umetna inteligenca in zagotavljanje varnosti v konceptu sodobne družbe

Družba 5.0 poudarja reševanje družbenih problemov s pomočjo naprednih digitalnih tehnologij (Harayama, 2017). V tem okviru postane varnost večdimenzionalen pojem, ki vključuje: fizično varnost, kibernetsko varnost, organizacijsko odpornost, družbeno kohezijo in zaupanje prebivalcev. Avtorji raziskav ugotavljajo, da digitalna preobrazba pogosto naleti na odpor uporabnikov prav zaradi strahu pred pretiranim nadzorom in izgubo zasebnosti (npr. Mergel idr., 2023). Če prebivalci digitalne sisteme zaznavajo kot instrument represije, se zmanjšuje njihova pripravljenost za sodelovanje in uporaba tehnologije ne doseže pričakovanih učinkov.

Lokalne skupnosti so pri tem posebej občutljivo okolje, saj prebivalci neposredno zaznavajo posledice digitalnih rešitev. V nasprotju z državno upravo so občinske storitve del vsakdanjega življenja, zato ima način izvajanja digitalnih politik neposreden vpliv na odnos prebivalcev do institucij. Prav zato mora biti digitalna preobrazba usmerjena v ustvarjanje dodane vrednosti za skupnost, pri čemer postane UI sredstvo za izboljšanje kakovosti življenja in ne zgolj orodje za učinkovitejše sankcioniranje.

Razvoj UI odpira nove možnosti za upravljanje varnosti v lokalnih skupnostih. Sistemi UI lahko analizirajo velike količine podatkov, prepoznavajo vzorce tveganj ter podpirajo odločanje v realnem času. Vendar pa se v zadnjih letih raziskovalci vse bolj oddaljujejo od vprašanja, kaj UI zmore, in se usmerjajo k vprašanju, kako naj se uporablja (Floridi idr., 2023). Koncept zaupanja vredne UI (angl. *Trustworthy AI*) temelji na treh osnovnih dimenzijah: zakonitosti, etičnosti in tehnični robustnosti (»Uredba (EU) 2024/1689 Evropskega parlamenta in sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci in spremembi uredb (ES) št. 300/2008, (EU) št. 167/2013, (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 in (EU) 2019/2144 ter direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 in (EU) 2020/1828 (Akt o umetni inteligenci)«, 2024). To pomeni, da uspešnost sistema ni odvisna zgolj od njegove natančnosti, temveč tudi od njegove sposobnosti ustvarjanja zaupanja med uporabniki. Sodobni modeli odgovorne UI (angl. *Responsible AI*) poudarjajo povezavo med zakonitostjo, preglednostjo, odgovornostjo in zaupanjem uporabnikov (Díaz-Rodríguez idr., 2023; Herrera-Poyatos idr., 2025). Sistematični

pregledi uporabe UI v javnem upravljanju kažejo, da uspešnost implementacije ni odvisna zgolj od tehnoloških lastnosti, temveč predvsem od institucionalnega okolja in zaupanja uporabnikov (Arab idr., 2025).

Pri zagotavljanju varnosti se zato odpira pomembna dilema. Ali naj UI deluje predvsem kot avtomatiziran mehanizem za odkrivanje in sankcioniranje prekrškov ali pa kot podporni sistem za preprečevanje tveganj? Večina sodobnih raziskav in avtor prispevka podpirajo preventivni pristop. Namen tehnologije namreč naj ne bi bil povečanje števila izrečenih sankcij, temveč zmanjšanje verjetnosti nastanka škodljivih ali neželenih dogodkov (United Nations Development Programme [UNDP], n. d.).

3 Izvajanje zakonodaje ni enako zagotavljanju varnosti

Kot vemo, sta varnost in zakonitost med seboj povezana, vendar ne identična pojma. Zakonodaja predstavlja formalni okvir za urejanje družbenih odnosov, medtem ko je varnost dejansko stanje zmanjšanega tveganja. Tako npr. Tyler (2021) ugotavlja, da ljudje spoštujejo pravila predvsem takrat, ko postopke zaznavajo kot pravične. Pretirano represivni sistemi lahko sicer povečajo število zaznanih kršitev, vendar dolgoročno zmanjšujejo legitimnost institucij. Teorija postopkovne pravičnosti pojasnjuje, da ljudje pravil ne spoštujejo zgolj zaradi strahu pred sankcijami, temveč predvsem zato, ker institucije zaznavajo kot legitimne in pravične. Kadar postopki temeljijo na spoštovanju, transparentnosti in sorazmernosti, se poveča pripravljenost posameznikov za sodelovanje z institucijami in prostovoljno spoštovanje pravil (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler in Jackson, 2014). Bottoms in Tankebe (2012) pa legitimnost razumeta kot dinamičen odnos med institucijami in prebivalci, ki se vzpostavlja skozi dialog, pravičnost in družbeno sprejemljivost delovanja institucij. To pomeni, da legitimnost institucij predstavlja pomemben vir družbenega kapitala, ki lahko dolgoročno prispeva k višji ravni varnosti.

Zgornja izhodišča so posebej pomembna v digitalnem okolju, kjer UI omogoča skoraj popoln nadzor nad vedenjem posameznikov. Vprašanje ni, ali je mogoče zaznati vsako kršitev, temveč ali je takšen pristop družbeno smiseln. Podajmo nekaj primerov:

- Parkirni režimi: v številnih mestih je parkiranje časovno omejeno in vezano na označitev časa prihoda. Če voznik pozabi nastaviti parkirno uro, formalno stori prekršek. Varnostni cilj ukrepa pa ni preverjanje prisotnosti parkirne ure, temveč zagotavljanje kroženja parkirnih mest in njihove dostopnosti. UI lahko ta cilj doseže učinkoviteje. Sistem za samodejno prepoznavo registrskih tablic lahko beleži dejanski čas prihoda vozila in voznika opozori pred iztekom dovoljenega časa. Takšen pristop doseže isti cilj, vendar z bistveno manj konfliktnimi posledicami za prebivalce.
- Varnostne razdalje med vozili: zakonsko določena dvosekundna razdalja temelji na predpostavki človeškega reakcijskega časa. Sodobni sistemi ADAS (angl. *Advanced Driver Assistance Systems*) omogočajo odzivne čase, ki so bistveno krajši od človeških sposobnosti (SAE International, n. d.). Posledično se pojavlja vprašanje, ali enaka pravila za vsa vozila še vedno predstavljajo najboljši približek dejanski varnosti. UI omogoča ocenjevanje dejanske stopnje tveganja in s tem prehod od formalnega preverjanja pravil k ocenjevanju konkretne nevarnosti.
- Merjenja hitrosti v prometu: podobno kot za varnostno razdaljo, velja za nadzor hitrosti. V praksi so pogosto sankcionirane minimalne prekoraitve hitrosti, čeprav objektivna stopnja tveganja ostaja zanemarljiva. Nasprotno pa je lahko vožnja z dovoljeno hitrostjo npr. ob dežju, snegu ali v megli bistveno nevarnejša od nekoliko hitrejša vožnje v idealnih razmerah. UI omogoča vključevanje kontekstualnih podatkov, kot so vremenske razmere, gostota prometa, preglednost ceste in prisotnost ranljivih skupin. Takšen pristop bolje odraža dejansko stopnjo tveganja kot zgolj absolutna hitrost vozila.
- Hrup v urbanem okolju: pametni senzori lahko zaznajo čezmeren hrup. Namesto takojšnjega kaznovanja bi sistem lahko najprej opozoril povzročitelja in omogočil prostovoljno odpravo težave.
- Nepravilno odlaganje odpadkov: klasičen pristop temelji na kaznovanju. Sistem UI pa lahko prepozna vzorce ravnanja in prebivalcem ponuja informacije ter priporočila za pravilno ravnanje.
- Gibanje pešcev in mikromobilnost: npr. električni skiroji predstavljajo novo varnostno tveganje. Namesto množičnega kaznovanja bi lahko sistemi UI uporabnike opozarjali na nevarne lokacije ter prilagajali prometno infrastrukturo dejanskim vzorcem uporabe.

Iz primerov vidimo, da ključno vprašanje prihodnosti ni, koliko podatkov lahko zberemo, temveč kako jih uporabimo za izboljšanje življenja ljudi in posledično ohranjanje oziroma izboljševanje varnosti. Raziskave kažejo, da prebivalci podpirajo uporabo UI predvsem v primerih, ko zaznajo jasno družbeno korist in kadar sistemi delujejo transparentno (Schmager idr., 2024). Če digitalizacija postane sinonim za večji nadzor, se zmanjšuje družbena legitimnost institucij. Če pa prebivalci zaznajo, da tehnologija pomaga reševati probleme, izboljšuje storitve in zmanjšuje tveganja, se krepi zaupanje. Prav zaupanje predstavlja osrednji element varne digitalne preobrazbe!

4 Razprava in zaključki

Tradicionalni modeli regulacije temeljijo na predpostavki, da več nadzora pomeni več varnosti. Digitalne tehnologije omogočajo skoraj popoln nadzor nad vsakodnevnim vedenjem posameznikov. Paradoksalno pa raziskave kažejo, da pretiran nadzor pogosto zmanjšuje zaupanje v institucije, kar dolgoročno zmanjšuje njihovo učinkovitost (Lahusen idr., 2024). Takšne ugotovitve so skladne tudi s teorijo postopkovne pravičnosti, ki poudarja, da legitimnost institucij pomembneje vpliva na spoštovanje pravil kot sama verjetnost sankcioniranja (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler in Jackson, 2014). Če prebivalci institucije zaznavajo kot pravične, sorazmerne in usmerjene v skupno dobro, so pripravljeni prostovoljno sodelovati pri zagotavljanju varnosti. Posledično postane zaupanje ne le družbena vrednota, temveč tudi pomemben dejavnik učinkovitosti varnostnih sistemov. Zato mora biti UI razumljena kot orodje za podporo človeku in ne kot mehanizem avtomatizirane represije. V tem smislu se koncept varne digitalne preobrazbe približuje ideji »digitalne humanizacije varnosti«, kjer tehnologija pomaga ljudem sprejemati boljše odločitve, ne pa zgolj kaznovati napačnih.

Prispevek pokaže, da izvajanje zakonodaje in zagotavljanje varnosti nista nujno identična cilja. Čeprav zakonodaja ostaja temelj delovanja javnih institucij, lahko pretirano stroga interpretacija pravil vodi v zmanjšanje zaupanja prebivalcev ter posledično oslabi dolgoročno učinkovitost varnostnih politik. UI omogoča razvoj nove generacije varnostnih pristopov, ki temeljijo na sorazmernosti, kontekstualnem razumevanju tveganj in preventivnem delovanju. Takšni sistemi lahko hkrati izboljšujejo varnost, povečujejo legitimnost institucij ter prispevajo k bolj vključujoči in človeku prijazni digitalni družbi.

4.1 Zaključna refleksija: od države kaznovanja k družbi zaupanja

Digitalna preobrazba lokalnih skupnosti odpira pomembno vprašanje, ki presega tehnologijo, zakonodajo in celo UI: kakšno družbo pravzaprav želimo graditi? Družbo, v kateri je vsak odklon od predpisa samodejno zaznan, evidentiran in sankcioniran, ali družbo, v kateri tehnologija pomaga ljudem razumeti tveganja, sprejemati odgovorne odločitve in prispevati k skupni varnosti? V zadnjih desetletjih so številne varnostne institucije postopoma razvile kulturo, v kateri se uspešnost prepogosto meri s številom zaznanih prekrškov, izdanih glob in izvedenih postopkov. Takšen pristop ustvarja vtis učinkovitosti, vendar ne odgovarja na bistveno vprašanje: ali smo zaradi tega dejansko bolj varni? Kaznovanje voznika zaradi nekaj kilometrov na uro višje hitrosti na prazni in pregledni cesti, sankcioniranje voznika, ki ni nastavil parkirne ure, čeprav parkirnega režima ni zlorabil, ali pregon ravnanj, ki formalno odstopajo od predpisov, vendar objektivno ne povečujejo tveganja, večinoma ne prispevajo k večji varnosti. Prispevajo pa k nečemu drugemu – k občutku, da je namen sistema predvsem iskanje kršiteljev in pobiranje glob. Prav tu UI ponuja zgodovinsko priložnost za spremembo paradigme. Če jo bomo uporabljali zgolj za učinkovitejše odkrivanje in kaznovanje ljudi, bomo ustvarili digitalno družbo nadzora. Če pa jo bomo uporabili za razumevanje okoliščin, prepoznavanje dejanskih tveganj, zgodnje opozarjanje, preventivno delovanje in podporo odgovornemu vedenju, lahko postane eno najmočnejših orodij za krepitev varnosti in zaupanja v zgodovini javnega upravljanja.

To je pomemben izziv tudi za policijo, občinska redarstva in druge institucije, ki skrbijo za varnost. Čas je namreč za premislek institucij o lastni vlogi v digitalni družbi. Prebivalci jih ne bi smeli zaznavati kot organe, katerih primarni namen je iskanje formalnih napak in izrekanje sankcij. Takšna percepcija ustvarja distanco, odpor in nezaupanje. Varnostne institucije morajo ponovno postati tisto, kar bi morale biti od samega začetka – zaupanja vredni partnerji skupnosti, na katere se ljudje obračajo, ko potrebujejo pomoč, zaščito ali podporo. Največji uspeh policista ali redarja ne bi smel biti izrečena globa, temveč preprečena nesreča. Največji uspeh varnostnega sistema ne bi smel biti število odkritih kršitev, temveč zmanjšanje tveganj in povečanje občutka varnosti med prebivalci. In največji uspeh UI ne bo njena sposobnost, da zazna vsako napako posameznika, temveč njena sposobnost, da pomaga ustvarjati okolje, v katerem do teh napak prihaja redkeje, če pa že, so ustrezno varnostno (pre)tehtane.

Družbe prihodnosti ne bodo razdeljene glede na stopnjo digitalizacije, temveč glede na način uporabe tehnologije. Nekatere družbe bodo gradile digitalne sisteme za nadzor, druge digitalne sisteme za podporo ljudem. Ene bodo povečevale število sankcij, druge stopnjo zaupanja. Ene bodo imele državljane, ki se institucij bojijo, druge državljane, ki jim zaupajo. In prav v tem je bistvo varne digitalne preobrazbe! Ne gre za vprašanje, koliko kršitev lahko odkrijemo. Gre za vprašanje, koliko varnosti, zaupanja in družbene povezanosti lahko ustvarimo. Najvarnejše družbe niso tiste, kjer se ljudje bojijo kazni, temveč tiste, kjer ljudje razumejo smisel pravil, zaupajo institucijam in jih spoštujejo tudi takrat, ko jih nihče ne nadzoruje.

Če bo UI pomagala premakniti varnostne institucije od vloge »inkasanta« k vlogi zaupanja vrednega varuha skupnosti, potem ne bo predstavljala le tehnološkega napredka. Predstavljala bo pomemben civilizacijski korak k bolj humani, pravični in resnično varni družbi. To je cilj, ki bi moral biti pomembnejši od vsakega algoritma, vsake globe in vsake statistike uspešnosti!

Viri in literatura

- Aarab, A., El Marzouki, A., Boubker, O. in El Moutaqi, B. (2025). Integrating AI in public governance: A systematic review. *Digital*, 5(4), 59. doi:10.3390/digital5040059
- Bottoms, A. in Tankebe, J. (2012). Beyond procedural justice: A dialogic approach to legitimacy in criminal justice. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 102(1), 119–170.
- Cabinet Office. (2023). *Society 5.0*. https://www8.cao.go.jp/cstp/english/society5_0/
- Díaz-Rodríguez, N., Del Ser, J., Coeckelbergh, M., López de Prado, M., Herrera-Viedma, E. in Herrera, F. (2023). Connecting the dots in trustworthy artificial intelligence: From AI principles, ethics, and key requirements to responsible AI systems and regulation. *arXiv*. doi:10.48550/arXiv.2305.02231
- Floridi, L., Cowls, J., King, T. C. in Taddeo, M. (2020). How to design AI for social good: Seven essential factors. *Science and Engineering Ethics*, 26, 1771–1796. doi:10.1007/s11948-020-00213-5
- Harayama, Y. (2017). *Society 5.0: Aiming for a new human-centred society: Japan's science and technology policies for addressing global social challenges*. *Hitachi Review*, 66(6), 556–559. https://www.hitachihyoron.com/rev/archive/2017/r2017_06/pdf/p08-13_TRENDS.pdf
- Herrera-Poyatos, A., Del Ser, J., López de Prado, M., Wang, F. Y., Herrera-Viedma, E. in Herrera, F. (2025). Responsible artificial intelligence systems: A roadmap to society's trust through trustworthy AI, auditability, accountability, and governance. *arXiv*. doi:10.48550/arXiv.2503.04739
- Lahusen, C., Maggetti, M. in Slavkovik, M. (2024). Trust, trustworthiness and AI governance. *Scientific Reports*, 14(1), Article 21456. doi:10.1038/s41598-024-71761-0
- Mergel, I., Edelman, N. in Haug, N. (2023). Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*, 40(1), 101847. doi:10.1016/j.giq.2022.101847
- SAE International. (n. d.). *Advanced driver assistance systems (ADAS) and vehicle automation technologies*. <https://www.sae.org>

- Schmager, S., Gröder, C., Parmiggiani, E., Pappas, I. O. in Vassilakopoulou, P. (2024). Exploring citizens' stances on AI in public services: A social contract perspective. *Data & Policy*, 6, e13. doi:10.1017/dap.2024.13
- Sunshine, J. in Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law & Society Review*, 37(3), 513–548. doi:10.1111/1540-5893.3703002
- Tyler, T. R. (2021). *Why people obey the law*. Princeton University Press.
- Tyler, T. R. in Jackson, J. (2014). Popular legitimacy and the exercise of legal authority: Motivating compliance, cooperation, and engagement. *Psychology, Public Policy, and Law*, 20(1), 78–95. doi:10.1037/a0034514
- United Nations Development Programme (UNDP). (n. d.). *AI trust and safety re-imagination programme: Building frameworks of the future*. UNDP. <https://www.undp.org/digital/ai-trust-and-safety-re-imagination-programme-building-frameworks-future>
- Uredba (EU) 2024/1689 Evropskega parlamenta in sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci in spremembi uredb (ES) št. 300/2008, (EU) št. 167/2013, (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 in (EU) 2019/2144 ter direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 in (EU) 2020/1828 (Akt o umetni inteligenci). (2024). *Uradni list Evropske unije*, (2024/1689). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689

VARNOSTNI MEHANIZMI KOT VEDENJSKI ODZIV NA ZAZNANO TVEGANJE: PRIMER PARKIRANJA KOLES V CENTRU LJUBLJANE

VANJA ERČULJ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
vanja.erculj@um.si

Literatura o strahu pred kriminaliteto kaže, da je ocena tveganja viktimizacije povezana z zaskrbljenostjo pred kriminaliteto, slednja pa z vedenjskimi odzivi posameznikov. Tatvine koles v Ljubljani predstavljajo razmeroma pogosto obliko premoženjske kriminalitete, zato nas je v raziskavi zanimalo, ali se ocena verjetnosti kriminalitete kaže v zaščitnih ukrepih pri parkiranju koles v središču mesta. Izvedena je bila terenska raziskava s sistematičnim opazovanjem na vnaprej določenih trasah dne 9. 3. 2026. Skupno je bilo popisanih več kot 1.000 koles. Rezultati kažejo, da je več srednje starih ali starejših koles in koles ženskega tipa, električna kolesa so redka. Večina koles je zaklenjenih, pri čemer prevladuje zaklepanje okvirja in pnevmatike na stojalo. Ugotovitve kažejo na razširjeno uporabo zaščitnih ukrepov, ki odražajo zaznano tveganje tatvine ter potrjujejo pomen vedenjskih odzivov v okviru situacijske preventive.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.11](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.11)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
tatvina koles,
strah pred kriminaliteto,
zaščitni ukrepi,
terenska raziskava,
urbano okolje

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.11](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.11)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
bicycle theft,
fear of crime,
protective measures,
field study,
urban environment

SECURITY MECHANISMS AS A BEHAVIOURAL RESPONSE TO PERCEIVED RISK: THE CASE OF BICYCLE PARKING IN THE CENTRE OF LJUBLJANA

VANJA ERČULJ

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
vanja.erculj@um.si

Literature on fear of crime suggests that the assessment of victimization risk is associated with concern about crime, which in turn influences individuals' behavioural responses. Bicycle thefts in Ljubljana represent a relatively common form of property crime; therefore, this study examined whether the perceived likelihood of crime is reflected in the use of protective measures when parking bicycles in the city centre. A field study based on systematic observation was conducted along predetermined routes on 9 March 2026. In total, more than 1,000 bicycles were recorded. The results show that most bicycles were middle-aged or older models, and that women's bicycles were more common, while electric bicycles were rare. Most bicycles were locked, predominantly by securing the frame and wheel to a bicycle stand. The findings indicate a widespread use of protective measures reflecting the perceived risk of theft and confirm the importance of behavioural responses within situational crime prevention.

1 Uvod

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se uvoz koles v Sloveniji zmanjšuje; leta 2024 je bilo uvoženih najmanj koles po letu 2001, in sicer 59.047. Hkrati se je izrazito povečal uvoz električnih koles (Svetin, 2025). Kljub upadu uvoza običajnih koles ostaja kolesarjenje pomemben del urbane mobilnosti, zlasti v Ljubljani. Mestna občina Ljubljana (n. d.) navaja, da je bila Ljubljana »trikrat zapored uvrščena na lestvico *Copenhagenize Index* med 20 kolesarjem najprijaznejših mest na svetu«. Kolesarski letopis kaže na naraščajoč trend kolesarskega prometa, mesto pa sistematično vlaga tudi v razvoj kolesarske infrastrukture. V Ljubljani je tako urejenih več kot 350 kilometrov kolesarskih površin ter kolesarska stojala za približno 10.000 koles.

Priljubljenost kolesa kot prevoznega sredstva se odraža tudi v policijski statistiki. V Ljubljani je letno prijavljenih oziroma pogrešanih najmanj 3.000 koles, ne glede na znamko, starost ali vrednost, največ tatvin pa je evidentiranih v mestnih središčih, predvsem v središču Ljubljane (N. L., 2024). V porastu so predvsem tatvine električnih koles. Kolesa so najpogosteje odtujena iz kolesarnic, hodnikov stanovanjskih stavb, območij ob izobraževalnih ustanovah ter iz vozil, na katerih so nameščena za prevoz. Večja zgostitev tovrstnih kaznivih dejanj je zaznana v poletnih mesecih.

Predhodne raziskave so pokazale, da je stopnja kriminalitete povezana s strahom pred kriminaliteto (Ferraro, 1995; Skogan, 1987). Strah pred kriminaliteto predstavlja kompleksen družbeni pojav, ki je tesno povezan z zaznanim tveganjem viktimizacije, občutkom nadzora nad okoliščinami, ki bi lahko privedle do kriminalitete, ter pričakovanimi posledicami viktimizacije (Jackson, 2005; Jackson in Gray, 2010). Posledice kriminalitete so lahko materialne, psihološke ali fizične narave. Visoka raven strahu pred kriminaliteto pogosto vodi v vedenjske odzive posameznikov (Ferraro, 1995), pri čemer gre najpogosteje za mehanizme izogibanja ter mehanizme zaščite oziroma obrambe.

V primeru kraj koles v mestnem središču Ljubljane lahko pogosta prisotnost tatvin povečuje zaznano tveganje med uporabniki koles. Občutek nadzora nad situacijo posamezniki povečujejo z uporabo zaščitnih mehanizmov, kot je ustrezno zaklepanje koles, medtem ko morebitne posledice viktimizacije omejujejo z uporabo

starejših ali manj vrednih koles. Posledično se lahko zmanjšuje privlačnost tarč za storilce in potencialno tudi število tatvin. Eden izmed možnih vedenjskih odzivov na kriminaliteto je tudi izogibanje, ki se lahko kaže v zmanjšani uporabi kolesa ter pogostejši uporabi drugih prevoznih sredstev.

Uporabo zaščitnih mehanizmov je mogoče pojasniti tudi s teorijo situacijske preprečitve kriminalitete (Clarke, 1995, 2009). Situacijska preprečitev temelji na sistematičnem upravljanju, oblikovanju in prilagajanju okolja z namenom zmanjšanja priložnosti za izvrševanje kaznivih dejanj ter povečanja tveganja za odkritje storilcev (Clarke, 1995). Med ključne strategije situacijske preprečitve sodijo: povečanje napora za izvršitev kaznivega dejanja (npr. uporaba kakovostnih ključavnic, varovanih kolesarnic in nadzora dostopa), povečanje tveganja za storilce (npr. videonadzor, ustrezna osvetlitev, večja prisotnost mimoidočih in naravni nadzor prostora), zmanjšanje koristi kaznivega dejanja (npr. označevanje lastnine, registracija koles ali beleženje serijskih števil), zmanjšanje provokacij (npr. zmanjševanje frustracij, gneče in neurejenosti prostora z ustrezno organizacijo površin za parkiranje koles) ter odstranjevanje izgovorov (npr. navodila za pravilno zaklepanje koles, opozorila o tveganju tatvin ter jasno komuniciranje pravil uporabe kolesarnic) (Clarke, 2009).

Raziskave kažejo, da lahko implementacija ukrepov situacijske preprečitve pomembno vpliva na zmanjšanje števila tatvin. Sas idr. (2021) so na primer ugotovili, da je uvedba navodil za varno zaklepanje koles zmanjšala število tatvin v univerzitetnem kampusu. Učinkovita implementacija strategij situacijske preprečitve tako ne zmanjšuje le števila kaznivih dejanj, temveč lahko prispeva tudi k zmanjšanju strahu pred kriminaliteto. Ferrell in Mathur (2012) sta ugotovila, da kriminaliteta predstavlja pomemben zaviralni dejavnik uporabe kolesa kot prevoznega sredstva za pot na delo in druge vsakodnevne aktivnosti. Strah pred kriminaliteto tako vpliva na vedenjske vzorce posameznikov in posledično tudi na uporabo trajnostnih oblik mobilnosti.

Cilj naše raziskave je bil raziskati, kako se zaznano tveganje in strah pred kriminaliteto odražata v vedenjskih odzivih kolesarjev v mestnem središču Ljubljane. Zanimalo nas je tudi, kateri dejavniki so povezani z uporabo zaščitnih ukrepov – uporabo ključavnic.

2 Metode

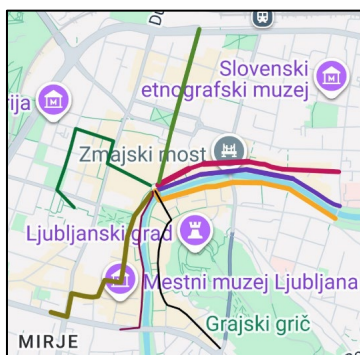
Izvedena je bila terenska raziskava z opazovanjem v središču Ljubljane. Zbiranje podatkov je potekalo 9. 3. 2026 v dopoldanskem (ob 8:30) in popoldanskem (ob 12:00) času. Pred izvedbo terenskega raziskovanja je bilo izvedeno usposabljanje opazovalcev. Podana so bila navodila za opazovanje (slika 1), pojasnila o opazovanih spremenljivkah, podkrepljena s slikovnim gradivom, opazovalci so se seznanili z vnosnim obrazcem za beleženje in popis koles.

Slika 1: Usposabljanje opazovalcev

Vir: lasten.

Opazovanje je potekalo v skupinah po 2 ali 3. Zbirno mesto je bil Prešernov trg, s katerega je popis potekal po 8 trasah (slika 2).

Slika 2: Opazovalne trase

Vir: lasten.

Opazovalci so beležili številko skupine, čas opazovanja, uro opazovanja. Za vsako kolo so beležili zaporedno številko, okoljske dejavnike (prisotnost in zasedenost stojal, gostota pešcev in vozil), značilnosti kolesa (tip kolesa, pogon, starost kolesa), prisotnost varnostne opreme (luč, odsevniki, zvonček, čelada) in zaklepanje (ali je kolo zaklenjeno, vrsto ključavnice, vrsto ključa in način zaklepanja). Opazovanje so podkrepili s slikovnim gradivom in zapisom opažanj na terenu. Podatki vseh ekip so bili vneseni v podatkovno bazo. Analiza podatkov je vključevala opisno statistiko – spremenljivke so bile opisane s frekvencami in deleži. Povezanost med nekaterimi značilnostmi kolesa, okoljskimi dejavniki in zaklepanjem kolesa pa je bila proučena s pomočjo hi-kvadrat testa ali testa razmerja verjetij. Dopuščamo možnost, da je bilo katero od koles popisano dvakrat – dopoldne in popoldne, a po pregledu identičnih vnosov ocenjujemo, da je ta odstotek majhen (okrog 2 %). Statistične analize so bile opravljene v programu SPSS, verzija 31.

3 Rezultati

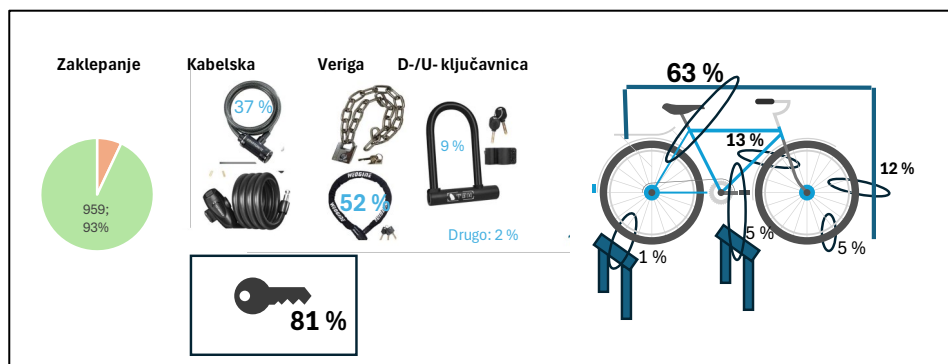
Na dan opazovanja je bilo popisanih 1.034 koles (tabela 1). Pretežno so bila to kolesa ženskega tipa (61 %) in klasična kolesa (99 %) ter stara ali srednje stara kolesa (82 %). Več koles je bilo popisanih v popoldanskem času, a ena trasa v popoldanskem času ni bila popisana, zato je bilo najverjetneje koles v popoldanskem času še več. Večinoma je bila gostota pešcev na mestih parkiranih koles nizka (43 %) ali srednja (39 %). Pretežno so bila prisotna stojala za parkiranje koles (86 %), ki so bila srednje (40 %) ali polno (45 %) zasedena.

Tabela 1: Značilnosti popisanih koles in okoliščine popisa

	<i>f</i>	<i>f</i> (%)
Tip kolesa		
Moško	391	38
Žensko	633	61
Otroško	10	1
Pogon		
Klasično	1.025	99
Električno	8	1
Starost		
Staro	392	38
Srednje	454	44
Novejše	186	18
Čas popisa		
Dopoldne	475	46
Popoldne	559	54

	<i>f</i>	<i>f</i> (%)
Gostota pešcev		
Nizka	438	43
Srednja	397	39
Visoka	193	19
Stojala za zaklepanje		
Ne	150	15
Da	882	86
Zasedenost stojal		
Nič/malo	138	15
Srednje	377	40
Polno zasedena	429	45

Nezaklenjena kolesa so bila redka (7 %) (slika 3). V dobri polovici primerov so bila kolesa zaklenjena z verigo, kabelsko ključavnico pa je imelo 37 % koles. Ključavnice so se pretežno (81 %) zaklepale s ključem in ne s številsko kombinacijo. Skoraj dve tretjini (63 %) koles je bilo prikljenjenih z okvirjem in pnevmatiko na stojalo, 13 % pa za pnevmatiko in okvir. Redka so bila zaklepanja na drug, zunanji objekt (6 %).

Slika 3: Zaklepanje koles (zelena barva = zaklenjeno kolo)

Vir: lasten.

Med gostoto pešcev in zaklenjenostjo kolesa ni bilo statistično značilne povezanosti ($p = 0,096$), ravno tako ne med starostjo kolesa in zaklenjenostjo kolesa ($p = 0,520$). So pa v večji meri zaklenjena električna kolesa ($p = 0,045$), kolesa ženskega tipa ($p = 0,007$) in v primeru prisotnosti stojal za zaklepanje koles ($p < 0,001$).

4 Razprava in sklep

Raziskava z opazovanjem, izvedena v središču Ljubljane, je pokazala, da so kolesarji svoja kolesa v večini primerov zaklepali na razmeroma varen način. Prevladujoča je bila uporaba verige oziroma robustnejših ključavnic, kolesa pa so bila pogosto zaklenjena tako za okvir kot pnevmatiko na stojalo za kolesa. Takšni rezultati nakazujejo, da so uporabniki koles seznanjeni s priporočili glede varnejšega zaklepanja ter da v veliki meri uporabljajo za to namenjeno infrastrukturo. Hkrati rezultati kažejo, da se kolesarji zavedajo tveganja tatvin koles v urbanem okolju, njihovo zaščitno vedenje pa je mogoče razumeti kot odziv na zaznano tveganje viktimizacije.

Predhodne raziskave opozarjajo, da lahko viktimizacija oziroma strah pred krajo kolesa vodi v uporabo mehanizmov izogibanja ter zmanjšano uporabo trajnostnih oblik mobilnosti (Cohen idr., 2024). Kljub temu podatki Mestne občine Ljubljana kažejo, da je Ljubljana med kolesarjem najprijaznejšimi mesti, pri čemer kolesarski promet še vedno narašča (Mestna občina Ljubljana, n. d.). To lahko nakazuje, da strah pred tatvino koles med prebivalci Ljubljane za enkrat ne predstavlja izrazitega dejavnika opuščanja kolesarjenja. Naši rezultati pa kažejo, da so med uporabniki koles prisotni predvsem zaščitni vedenjski odzivi, ki se kažejo v načinu zaklepanja koles in uporabi varnostnih mehanizmov.

Rezultate je mogoče interpretirati tudi skozi teorijo situacijske prevencije kriminalitete (Clarke, 1995, 2009). Zdi se, da je pri preprečevanju tatvin koles najbolj prisotna strategija povečanja navora za izvršitev kaznivega dejanja. Kolesarji uporabljajo kakovostnejše ključavnice, predvsem verige, kolesa pa pogosto zaklepajo na način, ki otežuje hitro odstranitev oziroma odtujitev. Prisotnost stojal za zaklepanje se je izkazala tudi kot statistično značilno povezana z zaklenjenostjo koles, kar dodatno poudarja pomen ustrezne infrastrukture pri spodbujanju zaščitnega vedenja.

Strategije povečanja tveganja za storilce so bile v raziskavi manj izrazite. Gostota pešcev se ni izkazala kot statistično značilen dejavnik zaklenjenosti koles, kar kaže, da prisotnost drugih oseb sama po sebi ni povezana z uporabo zaščitnih mehanizmov. Možno je, da uporabniki koles tatvino dojemajo kot dovolj pogosto tveganje, da kolesa zaklepajo ne glede na trenutno prisotnost ljudi v prostoru. Prav

tako je mogoče, da prisotnost mimoidočih ne deluje kot učinkovit varovalni dejavnik, saj posamezniki pogosto ne posredujejo ob sumljivem vedenju v javnem prostoru (Reynald, 2011).

Rezultati delno nakazujejo tudi na prisotnost strategij zmanjševanja koristi kaznivega dejanja. Večina opazovanih koles je bila starejših oziroma srednje starih, novejša in električna kolesa pa so bila redkejša. To bi lahko kazalo na prilagajanje uporabnikov zaznanemu tveganju tatvin z uporabo manj vrednih koles v mestnem središču. Vendar pa povezava med starostjo kolesa in zaklenjenostjo ni bila statistično značilna. Nasprotno so bila električna kolesa statistično značilno pogostejše zaklenjena, kar nakazuje, da uporabniki dražjih koles zaznavajo večje tveganje viktimizacije oziroma večjo potencialno izgubo.

Prisotnost številnih stojal za zaklepanje in urejenost kolesarske infrastrukture v Ljubljani je mogoče razumeti tudi v okviru strategij zmanjševanja provokacij, saj ustrezno organiziran javni prostor zmanjšuje neurejeno parkiranje koles ter spodbuja uporabo varnejših načinov zaklepanja. Rezultati raziskave tako kažejo, da so se uporabniki koles na zaznano tveganje tatvin prilagodili predvsem z uporabo zaščitnih ukrepov, ne pa z opuščanjem uporabe kolesa kot prevoznega sredstva.

Viri in literatura

- Clarke, R. V. (1995). Situational crime prevention. *Crime and Justice*, 19, 91–150. doi: 10.1086/449230
- Clarke, R. V. (2009). Situational crime prevention: Theoretical background and current practice. V M. D. Krohn, A. J. Lizotte in G. P. Hall (ur.), *Handbook on crime and deviance* (str. 259–276). Springer.
- Cohen, A., Nelson, T., Zanutto, M., Fitch-Polse, D.T., Schattle, L., Herr, S. in Winters, M. (2024). The impact of bicycle theft on ridership behavior. *International Journal of Sustainable Transportation*, 18(5), 453–463. doi: 10.1080/15568318.2024.2350946
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. State University of New York Press.
- Ferrell, C. E. in Mathur, S. (2012). Influences of neighborhood crime on mode choice. *Transportation Research Record*, 2320(1), 55–63. doi: 10.3141/2320-07
- Jackson, J. (2005). Validating new measures of the fear of crime. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(4), 297–315. doi: 10.1080/13645570500299165
- Jackson, J. in Gray, E. (2010). Functional fear and public insecurities about crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 1–22. doi: 10.1093/bjc/azp059
- Mestna občina Ljubljana. (n. d.). *Hoja in kolesarjenje*. <https://www.ljubljana.si/sl/ljubljana/mobilna/hoja-in-kolesarjenje>
- N. L. (3. 8. 2024). *Letno ukradenih najmanj 3000 koles, tarča so tudi kolesa, nameščena na vozilih*. 24ur.com. <https://www.24ur.com/novice/slovenija/letno-ukradenih-vsaj-3000-koles.html>

- Reynald, D. M. (2011). Guardianship in action: Developing a new tool for measurement. *Crime Prevention and Community Safety*, 13(1), 1–20. doi: 10.1057/cpcs.2010.14
- Sas, M., Ponnet, K., Reniers, G. in Hardyns, W. (2021). Nudging as a crime prevention strategy: The use of nudges to improve cyclists' locking behavior and reduce the opportunities for bicycle theft. *Security Journal*, 34(4), 883–900. doi: 10.1057/s41284-021-00285-3
- Skogan, W. G. (1987). The impact of victimization on fear. *Crime and Delinquency*, 33(1), 135–154. doi: 10.1177/0011128787033001008
- Svetin, I. (2. 6. 2025). 3. junij, svetovni dan kolesarjenja. Statistični urad Republike Slovenije. <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/13634>

MED SANKCIJO, INTEGRACIJO IN ODPORNOSTJO: PRVI UČINKI ZAKONA O NUJNIH UKREPIH ZA ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI ZA ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH

BRANKO LOBNIKAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
branko.lobnikar@um.si

Prispevek obravnava začetne učinke Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti na lokalni ravni. Izhaja iz dokumentarne analize poročila Strokovnega sveta Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja zakona, poročil pristojnih organov, gradiv ožjih delovnih skupin ter izbranih javno dostopnih pravnih in strokovnih virov. Osrednja teza prispevka je, da Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti ni mogoče razumeti zgolj kot represivni zakon, temveč kot hibridno intervencijo na presečišču kaznovalnega upravljanja, institucionalne integracije in poskusa krepitve družbene odpornosti. Ugotovitve analize kažejo, da zakon v začetnem obdobju deluje predvsem kot proceduralna in organizacijska intervencija: racionalizira pregon nekaterih lažjih premoženjskih kaznivih dejanj, krepi institucionalno koordinacijo ter povečuje izvedbeni nadzor na področjih socialne varnosti, vzgoje in izobraževanja. Hkrati pa analiza razkriva temeljne napetosti med sankcioniranjem in socialnovarstveno logiko, med normativno ambicijo in izvedbenimi zmogljivostmi ter med kratkoročno učinkovitostjo in dolgoročno legitimnostjo.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.12](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.12)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
javna varnost,
lokalne skupnosti,
družbena odpornost,
socialna integracija,
Slovenija

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.12](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.12)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:
public safety,
local communities,
societal resilience,
social integration,
Slovenia

BETWEEN SANCTION, INTEGRATION AND RESILIENCE: THE INITIAL EFFECTS OF THE EMERGENCY MEASURES ACT TO ENSURE PUBLIC SAFETY IN LOCAL COMMUNITIES

BRANKO LOBNIKAR

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
branko.lobnikar@um.si

This article examines the initial effects of the Emergency Measures Act to Ensure Public Safety at the local level. It is based on documentary analysis of the Expert Council's evaluation report, reports of implementing authorities, working-group materials, and selected public legal and scholarly sources. The article argues that the Act should not be understood merely as a repressive statute, but rather as a hybrid intervention operating at the intersection of punitive governance, institutional integration, and societal resilience. The findings indicate that, in its early phase, the Act primarily functions as a procedural and organisational intervention: it rationalises the prosecution of certain minor property offences, strengthens institutional coordination, and enhances enforcement mechanisms across social assistance, education, and local governance. At the same time, the analysis reveals structural tensions between sanctioning and welfare logic, between normative ambition and implementation capacity, and between short-term effectiveness and long-term legitimacy.

University of Maribor Press

1 Uvod

»Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV)« (2025) je nastal v politično in družbeno izrazito napetem kontekstu. Neposredni sprožilec sprejemanja zakona je bil tragični napad v Novem mestu 25. oktobra 2025, v katerem je umrl Aleš Šutar. Vlada Republike Slovenije je predlog zakona potrdila 6. novembra 2025, Državni zbor pa ga je po hitrem postopku, kjer so bili amandmirani skoraj vsi člani zakona, sprejel 18. novembra 2025. Že v času sprejemanja so se pojavili očitki o hitrosti zakonodajnega postopka, omnibus naravi zakona in nezadostni javni ter strokovni razpravi, ob tem pa tudi opozorila, da posamezne rešitve odpirajo resna ustavnopravna vprašanja in vprašanja poseganja v človekove pravice in svoboščine (G. C., 2025; La. Da idr., 2025; Igličar, 2026; Informacijski pooblaščenec, 2025; Pravna mreža za varstvo demokracije, 2025).

Ta kontekst je pomemben za razumevanje »ZNUZJV« (2025) kot interventnega in hkrati izrazito hibridnega normativnega posega. Zakon ne posega le na področje policijskih pooblastil ali kaznovalne politike, temveč tudi na področja socialnovarstvenih prejemkov, družinskih razmerij, vzgoje in izobraževanja, davčne izvršbe ter financiranja lokalnih skupnosti (»ZNUZJV«, 2025). V tem smislu ne gre za klasičen varnostni zakon, temveč za normativno intervencijo, v kateri se prepletajo tri logike: sankcioniranje, institucionalna integracija in iskanje širše sistemske odpornosti (Strokovni svet Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja ZNUZJV [Strokovni svet Vlade RS], 2026).

Iz poročila Strokovnega sveta Vlade RS (2026) izhaja, da so v prvih mesecih uporabe zakona najbolj vidni procesni, organizacijski in institucionalni premiki, medtem ko je za zanesljivo presojo dolgoročnih vedenjskih, socialnih in varnostnih učinkov še prezgodaj (Strokovni svet Vlade RS, 2026). Zakon je po eni strani aktiviral različne sisteme – policijo, Finančno upravo Republike Slovenije, centre za socialno delo, šole, občine, tožilstvo in sodišča, po drugi strani pa hkrati razkril več normativnih, podatkovnih in izvedbenih vrzeli (Finančna uprava Republike Slovenije [FURS], 2026; Policija, 2026; Vrhovno sodišče Republike Slovenije, 2026). V tem smislu je mogoče eno od osrednjih ugotovitev evalvacije povzeti s formulo, da je »ZNUZJV« (2025) sistem v prvi fazi izvajanja predvsem aktiviral, ne pa še stabiliziral (Lobnikar, 2026).

Namen tega prispevka je analizirati začetne učinke »ZNUZJV« (2025) na lokalni ravni ter pokazati, da je zakon treba razumeti v trikotniku sankcija–integracija–odpornost. Osrednje raziskovalno vprašanje je, ali je zakon v prvem obdobju izvajanja predvsem okreplil represivno odzivanje države ali pa je hkrati sprožil tudi procese institucionalne integracije in začetke širšega premisleka o sistemu javne varnosti in družbene odpornosti. Pri tem prispevek izhaja iz poročila Strokovnega sveta kot osrednjega vira, njegovo interpretacijo pa nadgrajuje s kritičnimi pravnimi, kriminološkimi in kazenskopravnimi pogledi (Fišer, 2026; Kapun Vrišer in Žnidaršič, 2026; Rajgelj, 2026).

2 Metodološki in konceptualni okvir

Prispevek temelji na dokumentarni analizi. Primarni vir predstavlja poročilo Strokovnega sveta Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja »ZNUZJV« (2025), ki je nastalo na podlagi poročil pristojnih organov, gradiv ožjih delovnih skupin strokovnega sveta ter normativnih in procesnih dokumentov evalvacijskega postopka (Strokovni svet Vlade RS, 2026). V analizo so bila vključena poročila Policije, Finančne uprave Republike Slovenije, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Vrhovnega državnega tožilstva, Vrhovnega sodišča ter Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije (FURS, 2026; Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti [MDDSZ], 2026; Policija, 2026; Skupnost centrov za socialno delo Slovenije [SCSD], 2026; Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije [VDT], 2026; Vrhovno sodišče Republike Slovenije, 2026). Dokumentarna analiza je torej *ex post* evalvacijska presoja zgodnjega izvajanja zakona, ne pa analiza njegovih zrelih učinkov.

Delo Strokovnega sveta Vlade RS je potekalo v petih ožjih delovnih skupinah, ki so pokrivale kazenskopravni, policijsko-nadzorstveni, socialnovarstveni in izobraževalni, lokalni ter sistemski vidik javne varnosti in družbene odpornosti. Po metodološki logiki poročila Strokovni svet Vlade RS ni razumljen kot organ za promocijo ali obrambo zakona, temveč kot posvetovalno telo, katerega naloga je spremljanje izvajanja, prepoznavanje rezultatov, neželenih učinkov in sistemskih pomanjkljivosti. Posebej pomembno je načelo, da evalvacija tam, kjer se institucionalni viri razhajajo, razhajanja ohrani kot analitično relevantno dejstvo in jih ne »pomiri« v umetni sintezi (Lobnikar, 2026; Odlok o Strokovnem svetu Vlade

Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti, 2025, 2026).

Metodološka omejitev pričujoče analize je v tem, da preučuje zelo zgodnjo implementacijsko fazo zakona. To pomeni, da se v takem obdobju pričakovano najprej pokažejo procesni premiki – jasnejša navodila, novi postopkovniki, informacijske nadgradnje in okrepljena koordinacija med organi – medtem ko je za presojo vedenjskih, socialnih in varnostnih izidov še prezgodaj (Lobnikar, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026). Pomembna omejitev je tudi neenakomerna razpoložljivost podatkov med institucijami, zlasti na sodnem področju, kar pomeni, da je mogoče nekatere učinke spremljati le posredno (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, 2026).

Konceptualno se prispevek opira na tri povezana izhodišča. Prvo je razumevanje javne varnosti kot pravnega in institucionalnega standarda, ki ne pomeni zgolj vzdrževanja javnega reda, temveč varstvo življenja ljudi, drugih temeljnih pravnih dobrin, ustavnega reda in delovanja državnih institucij (Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti, 2026). Drugo izhodišče je pojem družbene odpornosti, ki javno varnost umešča v širši okvir sposobnosti institucij in skupnosti, da ob varnostnih tveganjih, krizah ali motnjah ohranijo temeljne funkcije ter se po motnji stabilizirajo. Tretje izhodišče je razumevanje sankcij skozi prizmo socializacije in družbene integracije, saj sankcijski ukrepi brez razvojnih in podpornih intervencij praviloma povzročijo le kratkotrajno prilagoditev vedenja (Ožja delovna skupina za družinska razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje, 2026; SCSD, 2026).

3 Prvi učinki ZNUZJV: med racionalizacijo, koordinacijo in napetostjo

3.1 Kaznovalni premik: racionalizacija pregona in njegove anomalije

Na kazensko-prekrškovnem področju je najvidnejši učinek »ZNUZJV« (2025) prenos manjših tatvin in poškodovanja tuje stvari do 500 EUR iz kazenskega v prekrškovni režim. Policija poroča, da je v obdobju od 27. 11. 2025 do 27. 2. 2026 evidentirala 2.010 prekrškov po 12. členu in 567 prekrškov po 13. členu ZNUZJV, hkrati pa ugotavlja izrazit padec števila kazenskih zadev za mala premoženjska dejanja (Policija, 2026). Ta premik je treba razumeti kot posledico normativno-

procesne spremembe, ne pa kot dejanski upad kriminalitete; enako poudarjata tudi Strokovni svet Vlade RS in VDT (Strokovni svet Vlade RS, 2026; VDT, 2026).

Na ravni številk se zato pokaže ena osrednjih metodoloških pasti zgodnje evalvacije. V opazovanem obdobju je bilo zaznati 71,7-% upad obravnavanih tatvin po drugem odstavku 204. člena »Kazenskega zakonika (KZ-1)« (2012) in 46-% upad kaznivih dejanj poškodovanja tuje stvari po 220. členu »KZ-1« (2012), vendar sta tako Policija kot VDT izrecno opozorila, da ne gre za zmanjšanje dejanske kriminalitete, temveč za statistični artefakt normativno-procesne preusmeritve v prekrškovni režim (Lobnikar, 2026; Policija, 2026; VDT, 2026). Ravno zato so prvi premiki hkrati dejanski in površinski: sistem se je procesno preoblikoval, toda vsebinske spremembe v varnostnem stanju za zdaj še niso dokazljive.

Z vidika kratkoročne operativne učinkovitosti je premik v prekrškovni režim racionaliziral (poenostavil, pohitril) del kazenskega pregona. Policija ocenjuje, da je takšna ureditev hitrejša in procesno neposrednejša, zlasti kadar sankcija sledi ravnanju skoraj takoj po kršitvi (Policija, 2026). Toda ista sprememba je povzročila tudi stranske učinke: dodatno administrativno breme policije, težave pri dokazovanju in ocenjevanju škode, oteženo pridobivanje podatkov iz tujine ter neskladja med »ZNUZJV« (2025) in obstoječimi procesnimi pravili (Ožja delovna skupina za kazensko-materialno in kazensko-procesno problematiko, 2026; Policija, 2026; VDT, 2026). Posebej izrazita je anomalija glede kaznivega dejanja prikrivanja, ki po obstoječi ureditvi ne zajema predmetov, pridobljenih s prekrškom tatvine (Policija, 2026; VDT, 2026).

Kazenskopravna kritika je na tej točki zelo ostra. Fišer (2026) opozarja, da je šlo za politično in nomotehnično slabo izpeljano spremembo, sprejeto brez ustrezne sistemske presoje, kar je povzročilo škodo kazenskopravnemu sistemu in odprlo vprašanje, ali kazensko pravo še opravlja svojo garantno funkcijo ali pa se vrača v instrumentalno rabo. Podobno Igličar (2026) opozarja, da gre pri takih določbah za obliko zakonodajnega eksperimentiranja, ki sme biti legitimno le, če ga spremljata dovolj dolgo in dovolj poglobljeno preverjanje učinkov.

Pomembna je tudi ugotovitev, da »ZNUZJV« (2025) pri spremembah na področju obravnave kaznivih dejanj lahke telesne poškodbe in ogrožanja z nevarnim orodjem ni povzročil sprememb. Policijski podatki kažejo le neznatna nihanja, kar pomeni,

da je normativna sprememba pri pregonu po uradni dolžnosti v začetni fazi predvsem simbolna, ne pa tudi vsebinsko transformativna (Ožja delovna skupina za kazensko-materialno in kazensko-procesno problematiko, 2026; Policija, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

3.2 Socialnovarstvena in izobraževalna dimenzija: med regulacijo in podporo

Na področju socialne varnosti in izobraževanja so prvi učinki zakona še izraziteje proceduralni. Izvajanje 8. člena, ki dopušča poseg v denarno socialno pomoč pri večkratnih neplačnikih glob, je sprožilo hitro nadgrajevanje informacijskih tokov med Finančno upravo Republike Slovenije, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, bankami in centri za socialno delo (FURS, 2026; MDDSZ, 2026). Finančna uprava Republike Slovenije poroča o tisočih sklepih o izvršbi, povečanju števila klicev in vlog za obročno odplačevanje ter drugih stikih z dolžniki, kar razume kot možen preventivni učinek ukrepa, hkrati pa opozarja, da ni mogoče zanesljivo ugotoviti, kolikšen del izterjanih sredstev dejansko predstavlja rubljena denarna socialna pomoč (FURS, 2026).

Prav na tej točki se pokaže temeljna napetost med izvršbeno logiko države in socialnovarstveno logiko zaščite eksistenčnega minimuma. Skupnost centrov za socialno delo ocenjuje, da 8. člen povzroča nesorazmerne posege v sredstva za preživetje, ustvarja pravno negotovost in centre postavlja v paradoksen položaj, ko morajo uporabnike pravzaprav varovati pred posledicami državnega ukrepa (SCSD, 2026). Kritični pravni pogled ta problem dodatno zaostri: Rajgelj (2026) opozarja, da lahko takšna ureditev posega v pravico do dostojanstva, socialne varnosti in pravice otrok, kar je Ustavno sodišče prepoznalo kot dovolj resen razlog za začasno zadržanje izvrševanja 8. člena 2. aprila 2026 (Ustavno sodišče Republike Slovenije, 2026). Tu se zelo jasno pokaže razkorak med hitrim sankcioniranjem in zmožnostjo izvedbe ter med regulativno in socialnovarstveno logiko.

Podobna slika se kaže pri 14. in 15. členu »ZNUZJV« (2025), ki urejata izplačevanje denarne socialne pomoči in otroškega dodatka v naravi oziroma materialni obliki. Poročila CSD in MDDSZ kažejo, da zakon na tem področju v veliki meri predvsem formalizira že obstoječe prakse, zlasti v okoljih, kjer so centri funkcionalno obliko izplačevanja uporabljali že prej (MDDSZ, 2026; Ožja delovna skupina za družinska

razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje, 2026). Zato neposrednega vedenjskega učinka še ni mogoče prepoznati; precej bolj očitni so povečana administrativna bremena, logistične težave, napetosti v odnosu z uporabniki ter tveganje, da se socialnovarstveni instrumenti spreminjajo v disciplinske mehanizme (Kapun Vrišer in Žnidaršič, 2026; SCSD, 2026).

Na področju šolanja in neobiskovanja pouka je slika podobna. Večje število prijav, večja aktivnost šolskega inšpektorata ter večja institucionalna povezanost šol, občin in centrov za socialno delo kažejo na okrepljeno institucionalno zaznavanje problema, ne pa še na zanesljivo izboljšanje šolske prisotnosti (MDDSZ, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026). Tudi tukaj delovna skupina za socialno varnost opozarja, da sankcija brez podpore družinam, učne pomoči in razvojnih intervencij ne more povzročiti trajne spremembe (Ožja delovna skupina za družinska razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje, 2026). S tega vidika je ena od osrednjih lekcij prve faze izvajanja zakona prav v tem, da sankcija brez integracije proizvaja predvsem administrativno disciplino, ne pa nujno tudi družbeno spremembo.

3.3 Policijska in nadzorstvena pooblastila: med legitimnostjo in podnormiranostjo

Posebno poglavje prvih učinkov »ZNUZJV« (2025) predstavljajo nova in razširjena policijska ter nadzorstvena pooblastila. Poročila kažejo, da so bili številni ukrepi uporabljeni le omejeno: dva primera vstopa in pregleda stanovanja ali vozila zaradi takojšnjega zasega orožja, tri določena varnostno tvegana območja, ena varnostna akcija in trije ukrepi odstranitve iz gostinskega obrata, medtem ko nekateri ukrepi – na primer samodejno prepoznavanje registrskih tablic (angl. *Automatic Number Plate Recognition* – ANPR) ali začasno zaprtje gostinskega obrata – v začetnem obdobju sploh niso bili uporabljeni (Ožja delovna skupina za policijsko in nadzorstveno problematiko, 2026; Policija, 2026).

To je pomembno iz dveh razlogov. Prvič, pokaže, da zakon deluje tudi kot normativna priprava na potencialne varnostne situacije, ne le kot opis že ustaljene operativne prakse. Drugič, odpira vprašanje, ali so vsi ukrepi dejansko potrebni in kako jih je mogoče ustavno ter pravnotehnično vzdržno vključiti v pravni red. Ožja delovna skupina za policijsko in nadzorstveno problematiko večino ukrepov načeloma podpira, vendar hkrati opozarja na potrebo po jasnejših kriterijih, boljšem

nadzoru, bolj določnih pravilih varstva podatkov in pri nekaterih določbah celo na vprašanje ustavnopravne spornosti (Ožja delovna skupina za policijsko in nadzorstveno problematiko, 2026).

Ta dvojnost – operativna legitimnost in normativna nejasnost – je ena osrednjih značilnosti »ZNUZJV« (2025) v prvi fazi izvajanja. Kritični pravni pogled to še zaostruje, saj opozarja, da so bila nekatera pooblastila sprejeta po hitrem postopku, brez poglobljene razprave in brez dovolj natančne presoje njihovih učinkov na človekove pravice (Igličar, 2026; Pravna mreža za varstvo demokracije, 2025; Rajgelj, 2026). Tudi mnenje Informacijskega pooblaščenca iz zakonodajnega postopka je opozorilo, da predlagane rešitve pomenijo resen poseg v informacijsko zasebnost in da morajo biti nabor podatkov, namen obdelave in roki hrambe zakonsko urejeni dovolj določeno in sorazmerno (Informacijski pooblaščenec, 2025).

4 Lokalna raven: integracija, kolektivna učinkovitost in omejitve odpornosti

Poročilo Strokovnega sveta izrecno poudarja, da se lokalna raven kaže kot prostor, kjer je razlika med normativnim ukrepom in njegovo dejansko izvedbo najbolj vidna. V občinah z že razvito institucionalno infrastrukturo in z že utečenimi oblikami sodelovanja med policijo, šolami, centri za socialno delo, občinami in drugimi akterji zakon pogosto deluje kot formalizacija ali okrepitev obstoječih praks. Kjer pa takšne infrastrukture ni, zakon sam po sebi ne more nadomestiti manjkajočih institucionalnih zmogljivosti (Ožja delovna skupina za družinska razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

To je posebej pomembno za razumevanje razmerja med integracijo in odpornostjo. »ZNUZJV« (2025) je v določeni meri dejansko spodbudil medinstitucionalno povezovanje – denimo med Finančno upravo Republike Slovenije in centri za socialno delo, med šolami in centri za socialno delo ali med policijo in drugimi akterji lokalne varnosti. V tem smislu je prispeval k oblikovanju gostejših koordinacijskih mrež, ki so za lokalno odpornost pomembne. Toda sama prisotnost koordinacije še ne pomeni tudi trajnejše odpornosti, če ni podprta z zadostnimi zmogljivostmi, z jasnim pravnim okvirom in z vključevanjem skupnosti (FURS, 2026; MDDSZ, 2026; Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti, 2026).

Na tej ravni postane pomemben pojem kolektivne učinkovitosti lokalnih skupnosti. Če varnost razumemo kot rezultat kombinacije socialne kohezije, pripravljenosti na skupno ukrepanje in delovanja legitimnih formalnih institucij, potem »ZNUZJV« (2025) sam po sebi ne more proizvesti tistega, kar naj bi dolgoročno utrdil. Lahko pa deluje kot sprožilec za krepitev ali razkritje obstoječih kapacitet. Kjer med institucijami obstaja zaupanje, izmenjava podatkov in sposobnost skupnega delovanja, zakon praviloma deluje bolj predvidljivo. Kjer teh zmogljivosti ni, postane predvsem dodatna obremenitev. To je tudi eden ključnih razlogov, da lokalne ravni ne smemo razumeti le kot prostor izvrševanja zakona, temveč kot prostor, kjer se najbolj jasno pokaže meja samega normativnega posega (Lobnikar, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

Prav na tej ravni je treba izpostaviti tudi vprašanje romske skupnosti kot ene od dejansko najbolj izpostavljenih ciljnih populacij zakona. Poročilo Strokovnega sveta Vlade RS dokumentira, da so se številni ukrepi izvajali predvsem v okoljih z evidentiranimi romskimi naselji in da so predstavniki romskih organizacij zakon razumeli kot instrument discipliniranja Romov (Strokovni svet Vlade RS, 2026). Kritična literatura to interpretacijo umešča v širši okvir kaznovalne socialne politike in depolitizacije socialne krize, v kateri varnostni diskurz prikriva strukturne probleme socialne izključenosti in neenakosti (Kapun Vrišer in Žnidaršič, 2026; Rajgelj, 2026).

Z vidika lokalnih skupnosti to pomeni, da je dolgoročna legitimnost »ZNUZJV« (2025) odvisna od tega, ali bo zakon ostal predvsem mehanizem hitrega sankcioniranja ali pa bo povezan z razvojnimi in vključujočimi oblikami delovanja. Delovna skupina za socialno varnost zato upravičeno opozarja, da so finančna pismenost, delo s starši, podpora vključevanju otrok v šolo, multidisciplinarni timi in razvoj skupnostne infrastrukture nujni dopolnilni pogoji, če naj sankcije sploh proizvedejo trajnejše družbene učinke (Ožja delovna skupina za družinska razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

5 Razprava

Analiza kaže, da je »ZNUZJV« (2025) v prvi fazi deloval predvsem kot aktivacijski zakon. Aktiviral je institucije, odprl nova koordinacijska razmerja in posamezne probleme prestavil iz razpršenih resornih okvirov v bolj osredotočeno varnostno-

politično polje. V tem pogledu ni ostal mrtva črka na papirju. Vendar pa ni aktiviral sistema na povsem nevtralen način: aktivacija je bila izrazito selektivna, normativno neenakomerno pripravljena ter pogosto utemeljena z logiko nujnosti, ki ni vedno prepričljivo povezana z dolgoročno koherenco pravnega reda (Igličar, 2026; Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

Prva osrednja ugotovitev razprave je, da je »ZNUZJV« (2025) več kot represivni zakon, vendar še ne pomeni celovite integrirane politike javne varnosti. Njegova dejanska inovacija ni le v sankciji, temveč v tem, da je sprožil procese medinstitucionalne povezave in institucionalnega učenja. Toda ti procesi so nastali pod pritiskom sprejete intervencijske zakonodaje, ne pa kot rezultat dolgoročno premišljenega razvoja sistema. Zato je mogoče govoriti o začetkih integracije, ne pa še o stabilizirani integrirani varnostni politiki (Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

Druga osrednja ugotovitev je, da so prvi učinki zakona nedvomno dejanski, vendar za zdaj večinoma še površinski. Kažejo se v večji procesni gostoti, jasnejših navodilih, intenzivnejšem medinstitucionalnem stiku in hitrejšem formalnem odzivu, ne pa še v stabilno potrjenih spremembah vedenja, varnostnih tveganj ali socialne integracije. To ne zmanjšuje pomena teh učinkov, jih pa postavlja na pravo merilo: gre predvsem za zgodnjo fazo institucionalne mobilizacije, ne pa za dokaz trajnostne transformacije lokalnega varnostnega okolja (Lobnikar, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026).

Tretja ugotovitev se nanaša na vprašanje legitimnosti. Dolgoročna legitimnost zakona se ne bo presojala zgolj po tem, ali je dosegel večjo izvršljivost glob, hitrejšo obravnavo tatvin ali več prijav neobiskovanja pouka. Presojala se bo po tem, ali je sposoben povezati sankcijo z razvojno usmerjenimi intervencijami, medinstitucionalnim učenjem in krepitvijo kolektivne učinkovitosti lokalnih skupnosti. Kritični viri upravičeno opozarjajo, da lahko zakon brez takšne povezave ostane predvsem instrument kaznovalne racionalnosti, ki družbene probleme prevaja v izvršilno-tehnična vprašanja (Kapun Vrišer in Žnidaršič, 2026; Rajgelj, 2026; SCSD, 2026).

Četrta ugotovitev se nanaša na samo sistemsko mesto javne varnosti. Sistemska evalvacija opozarja, da je slovenski pravni red na tem področju podnormiran in da »ZNUZJV« (2025) tega problema ne rešuje, temveč ga deloma celo razkriva. V tem smislu zakon deluje tudi kot simptom sistemske vrzeli: pokaže, da država pri vprašanjih javne varnosti še vedno posega z delnimi in pogosto prehodnimi rešitvami, ne da bi imela dovolj jasno opredeljen celoten sistemski okvir (Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti, 2026).

6 Zaključek

V prvem obdobju izvajanja »ZNUZJV« (2025) še ni mogoče oceniti kot nedvoumno uspešnega ali neuspešnega. Njegov najjasnejši učinek ni stabilizacija sistema, temveč njegova aktivacija. Zakon je spodbudil proceduralne premike, okrepil nekatere koordinacijske mehanizme in ustvaril vidne kratkoročne učinke v policijski, prekrškovni, socialnovarstveni in izobraževalni praksi. Toda prav tako je razkril vrsto napetosti: med kaznovanjem in varstvom pravic, med učinkovitostjo in sorazmernostjo, med lokalno izvedbeno realnostjo in centralno normativno ambicijo ter med interventnim pravom in potrebo po sistemski ureditvi javne varnosti (Strokovni svet Vlade RS, 2026; Ustavno sodišče Republike Slovenije, 2026).

Če želimo »ZNUZJV« (2025) razumeti znotraj trikotnika sankcija–integracija–odpornost, potem ga je v tej fazi mogoče opisati kot zakon, ki je močnejši v sankciji in koordinaciji kot v odpornosti. Odpornost se namreč ne vzpostavlja zgolj z izvršbo, nadzorom in hitrim sankcioniranjem, temveč s sposobnostjo sistema, da povezuje pravno prisilo z razvojnimi zmogljivostmi, s participacijo skupnosti, z medinstitucionalnim učenjem in z ustavno vzdržnimi institucionalnimi praksami. Zato se zdi najprimernejša skupna presoja tista, ki jo je izoblikoval tudi Strokovni svet Vlade RS: »ZNUZJV je v prvi fazi predvsem aktiviral sistem, ni pa ga še stabiliziral.« (Lobnikar, 2026; Strokovni svet Vlade RS, 2026)

V tem pogledu je prihodnost »ZNUZJV« (2025) odvisna od tega, ali bo ostal zgolj interventni zakon ali pa bo postal povod za resnejši premislek o javni varnosti kot sistemski funkciji demokratične in socialne države. Če bo njegova nadaljnja uporaba povezana z razvojnimi intervencijami, vključevanjem perspektive ciljnih skupin

zakona, boljšim podatkovnim spremljanjem učinkov in razpravo o trajnejši sistemski ureditvi javne varnosti, potem lahko postane tudi izhodišče za institucionalno učenje. Če pa bo ostal predvsem zakon hitrega sankcioniranja brez zadostne koherence, bo prej razkrival meje interventnega normiranja, kot pa utrjeval dolgoročno legitimnost javnovarnostne politike.

Viri in literatura

- Finančna uprava Republike Slovenije. (6. 3. 2026). *Končno poročilo o izvajanju Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti* – ZNUZJV [Neobjavljeno gradivo].
- Fišer, Z. (2026). *Kazensko pravo v padajoči krivulji*. Neobjavljen prispevek na konferenci Kongres kazenskega prava in kriminologije, 15. 5. 2025, Ljubljana.
- G. C. (18. 11. 2025). Kaj prinaša Šutarjev zakon? MMC RTV SLO. <https://www.rtvlo.si/slovenija/kaj-prinasa-sutarjev-zakon/764421>
- Igličar, A. (2026). Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti kot zakonodajni eksperiment. *Pravna praksa*, (17–18), 16–17.
- Informacijski pooblaščenec. (14. 11. 2025). *Predlog Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti – EPA 2510-IX (EVA 2025-1711-0026) – MNENJE*. https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/pripombe/2025/DZ_ZNUZJV_nov2025_AJ_P.pdf
- Kapun Vrišer, A. in Žnidaršič, N. (2026). *Ko (socialna) politika postane kaznovalna: (ponovno) odkritje »podrazreda« instrumenta depolitizacije krize slovenske (neo)liberalne države*. Neobjavljen prispevek na konferenci Kongres kazenskega prava in kriminologije, 15. 5. 2025, Ljubljana.
- La. Da., G. C., G. K. in A. P. J. (17. 11. 2025). *Šutarjev zakon sprejet. Podporo so mu zagotovili tudi v SDS-u in NSi-ju, v Levici pa ne*. MMC RTV SLO. <https://www.rtvlo.si/slovenija/sutarjev-zakon-sprejet-podporo-so-mu-zagotovili-tudi-v-sds-u-in-nsi-ju-v-levici-pa-ne/764306>
- Lobnikar, B. (2026). *Evalvacija izvajanja ZNUZJV skozi delo Strokovnega sveta*. Predavanje na 26. kriminološki konferenci, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, 22. 5. 2026, Ljubljana.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (11. 3. 2026, 11. marec). *Poročilo o izvajanju interventnega zakona za zagotavljanje javne varnosti za obdobje do 1. 3. 2026* [Neobjavljeno gradivo].
- Odlok o Strokovnem svetu Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti. (2025, 2026), *Uradni list RS*, (96/25, 4/26).
- Ožja delovna skupina za družinska razmerja, socialno varnost ter vzgojo in izobraževanje. (9. 3. 2026). *Evalvacija izvajanja ZNUZJV – vmesno poročilo* [Neobjavljeno gradivo].
- Ožja delovna skupina za kazensko-materialno in kazensko-procesno problematiko. (18. 3. 2026). *Pregled, analiza in ocena uporabnosti določb ZNUZJV* [Neobjavljeno gradivo].
- Ožja delovna skupina za policijsko in nadzorstveno problematiko. (19. 3. 2026). *Pregled, analiza in ocena uporabnosti določb ZNUZJV* [Neobjavljeno gradivo].
- Ožja delovna skupina za sistemsko zagotavljanje javne varnosti in družbene odpornosti. (9. 3. 2026). *Evalvacija izvajanja ZNUZJV: Vmesno poročilo* [Neobjavljeno gradivo].
- Policija. (6. 3. 2026). *Poročilo o izvajanju Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti v obdobju od 27. 11. 2025 do 27. 2. 2026* [Neobjavljeno gradivo].
- Pravna mreža za varstvo demokracije. (18. 11. 2025). *Spremenjen "Zakon o zagotavljanju javne varnosti" sprejet, a odprti ostaja več dilem*. <https://pravna-mreza.si/objave/spremenjen-zakon-o-zagotavljanju-javne-varnosti-sprejet-a-odprti-ostaja-vec-dilem/>
- Rajgelj, B. (2026). *ZNUZJV in kršitev človekovih pravic*. Neobjavljen prispevek na konferenci Kongres kazenskega prava in kriminologije, 15. 5. 2025, Ljubljana.

- Skupnost centrov za socialno delo Slovenije. (5. 3. 2026). *Poročilo za delovno skupino na Vladi RS za izvajanje Šutarjevega zakona* [Neobjavljeno gradivo].
- Strokovni svet Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja ZNUZJV. (18. 5. 2026). *Poročilo Strokornega sveta Vlade Republike Slovenije za evalvacijo izvajanja ZNUZJV: Skupna analiza ngotovitev na podlagi poročil pristojnih organov in gradiv ožjih delovnih skupin* [Neobjavljeno gradivo].
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2026). Sklep U-I-26/26, U-I-24/26 [začasno zadržanje izvrševanja 8. člena ZNUZJV] z dne 2. 4. 2026. <https://www.us-rs.si/sl/zadeve-in-odlocitve/odlocitve/u-i-2626-u-i-2426>
- Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije. (12. 3. 2026). *Izvajanje Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti – odgovor* [Neobjavljeno gradivo].
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (25. 3. 2026). *Izvajanje Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti – odgovor* [Neobjavljeno gradivo].
- Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV). (2025). *Uradni list RS*, (93/25).

ZAZNAVE PRVIH UČINKOV ZAKONA O NUJNIH UKREPIH ZA ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI PRI PREDSTAVNIKI OBČIN, CENTROV ZA SOCIALNO DELO IN POLICIJE

GORAZD MEŠKO, KATJA EMAN, ROK HACIN,
BERNARDA TOMINC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si, katja.eman@um.si, rok.hacin@um.si, bernarda.tominc@um.si

Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti, t. i. Šutarjev zakon, je interventni zakon, ki uvaja nujne ukrepe za krepitev javne varnosti in hkrati posega na več pravnih področij. V prispevku se osredotočamo na zaznave prvih učinkov zakona, ki ni ciljan izključno na Rome, ampak na celotno populacijo, kot jih zaznavajo predstavniki občin, centrov za socialno delo in policije. Ugotovitve analize intervjujev z 31 predstavniki navedenih institucij so pokazale regionalne razlike o naslavljanju lokalne, socialne in varnostne problematike. Intervjuvanci so poudarili, da za obvladovanje varnostne problematike ni zadostna zgolj represija, temveč je potrebno sodelovanje med različnimi institucijami in organizacijami. Primerjava med različnimi institucijami je pokazala, da imajo župani večinoma upravljavsko-pragmatični, policisti operativno-varnostni in predstavniki centrov za socialno delo socialno-varovalni in odnosni pogled na reševanje romske problematike v lokalnih okoljih.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.13](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.13)

ISBN
978-961-299-170-8

Ključne besede:
Šutarjev zakon,
kvalitativna študija,
občine,
centri za socialno delo,
policija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026.13](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026.13)

ISBN
978-961-299-170-8

PERCEPTIONS OF THE FIRST EFFECTS OF THE ACT ON EMERGENCY MEASURES TO ENSURE PUBLIC SAFETY BY REPRESENTATIVES OF MUNICIPALITIES, SOCIAL WORK CENTRES, AND THE POLICE

GORAZD MEŠKO, KATJA EMAN, ROK HACIN,
BERNARDA TOMINC

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
gorazd.mesko@um.si, katja.eman@um.si, rok.hacin@um.si, bernarda.tominc@um.si

Keywords:

Šutar Act,
qualitative study,
municipalities,
social work centres,
police

The Act on Emergency Measures to Ensure Public Safety, the so-called Šutar Act, is an intervention law that introduces urgent measures to strengthen public safety while also affecting several legal areas. The paper focuses on the Act's initial effects, which are not targeted exclusively at Roma, but at the population as a whole, as perceived by representatives of municipalities, social work centres and the Police. The findings of the analysis of interviews with 31 representatives of the aforementioned institutions revealed regional differences in addressing local, social, and security-related issues. The interviewees emphasised that repression alone is insufficient for managing security issues; rather, cooperation among various institutions and organisations is required. A comparison across institutions showed that mayors generally take a managerial-pragmatic perspective, police officers an operational-security perspective, and representatives of social work centres a social-protective and relational perspective on addressing Roma-related issues in local environments.

1 Uvod

V zadnjem desetletju je bilo na območju Dolenjske, Ribnice in Kočevja zaznanih več različnih varnostnih dogodkov in incidentov, ki so jih povzročili posamezni pripadniki romskih skupnosti. Čeprav romska problematika ne predstavlja zgolj varnostnega vprašanja, ima v posameznih lokalnih okoljih tudi izrazito varnostno komponento. Na to opozarjajo tako predstavniki lokalnih skupnosti kot policijska poročila, pri čemer je po letu 2018 mogoče zaznati naraščanje števila policijskih ukrepov, povezanih z romsko problematiko (Sotlar in Tominc, 2025).

Prebivalci so poročali o vedno bolj pogostih in predrznih dejanjih posameznih pripadnikov romske skupnosti (npr. tatvine poljščin, tatvine iz hiš in trgovin, streljanje, grožnje in fizični napadi, vožnje neregistriranih vozil ter brez voznškega dovoljenja ipd.). Razmere so dosegle vrh s tragičnim dogodkom v Novem mestu oktobra leta 2025, ko je Aleš Šutar po fizičnem napadu skupine mladih Romov umrl za posledicami poškodb. Dogodek je sprožil močan odziv javnosti in proteste, zlasti v občinah jugovzhodne Slovenije, kjer so že dlje časa opozarjali na varnostne težave, povezane z Romi. Vlada Republike Slovenije se je na dogodek odzvala in napovedala pripravo posebnega zakona – »Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti« (ZNUZJV)« (2025) oziroma t. i. Šutarjevega zakona, katerega namen je bil: 1) okrepiti pooblastila policije na varnostno tveганиh območjih; 2) zaostri kaznovalno politiko za nasilna dejanja; 3) izboljšati zaščito žrtev nasilja; in 4) urediti nekatere socialne ukrepe za ponavljajoče se kršitelje in mladoletne starše. Vlada je predlog potrdila 6. novembra 2025, Državni zbor pa ga je sprejel 17. novembra 2025 z veliko večino glasov, medtem ko je zakon naletel tudi na kritike dela pravne stroke in nekaterih političnih akterjev zaradi vprašanj ustavnosti posameznih določil zakona (R. I., 2025).

Pri tem velja poudariti, da zakon ni bil namenjen izključno romski skupnosti, temveč je bil zasnovan kot splošen ukrep za izboljšanje javne varnosti in se uporablja za vse prebivalce na območjih z večjim varnostnim tveganjem. tj. na območjih, kjer je zaznana povečana pogostost kaznivih dejanj, kršitev javnega reda ali drugih varnostnih incidentov.

Od uveljavitve t. i. Šutarjevega zakona je minilo približno pol leta. Pri izvajanju njegovih določil so posamezne institucije poročale o različnih (pozitivnih in negativnih) izzivih, zato se v prispevku osredotočamo na učinke »ZNUZJV« (2025), kot jih zaznavajo predstavniki občin, centrov za socialno delo (v nadaljevanju CSD) in policije. V prvem delu prispevka se osredotočamo na vsebino »ZNUZJV« (2025) in posledice za delovanje omenjenih institucij, primarno pri obravnavi problematike, povezane z romsko skupnostjo v lokalnem okolju. V drugem delu prispevka predstavljamo ugotovitve kvalitativne študije o zaznavah učinkov zakona pri predstavnikih občin, CSD in policije. Prispevek zaključujemo z razpravo o pogledih treh različnih institucij na vprašanja in izzive, povezane z romsko populacijo.

2 Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti kot izhodišče za kvalitativno študijo

»ZNUZJV« (2025) je interventni zakon, ki uvaja nujne ukrepe za krepitev javne varnosti in hkrati posega v več pravnih področij. Sprejet je bil kot odziv države na zaznane varnostne, socialne in institucionalne izzive, povezane predvsem z okolji, kjer se prepletajo ponavljajoče se kršitve javnega reda, premoženjska kriminaliteta, neizvršene obveznosti, neudeležba otrok v šoli ter dolgotrajna socialna izključenost. Njegova posebnost je, da ne ureja samo policijskega ukrepanja, temveč hkrati posega v občinsko financiranje, socialne transferje, otroške dodatke, davčno izvršbo, kaznovalno politiko in brezplačno pravno pomoč.

Prvi sklop zakona se nanaša na občine. Zakon omogoča, da se med upravičene stroške občin vključijo tudi preventivni ukrepi za zagotavljanje večje varnosti življenja in premoženja prebivalcev v romskih naseljih. Sem sodijo različne oblike varovanja, nadzorni sistemi in drugi ukrepi, če so izvedeni skladno z zakonodajo. Drugi sklop zakona se nanaša na kaznovalno in prekrškovno politiko. Zakon spreminja obravnavo določenih ravnanj, med drugim tatvine stvari majhne vrednosti in poškodovanja tuje stvari z majhno škodo, ki sta lahko obravnavana kot prekršek. Hkrati za določena nasilna ravnanja določa strožjo obravnavo, na primer pregon po uradni dolžnosti pri lahki telesni poškodbi in ogrožanju z nevarnim predmetom ter višje kazni za nasilništvo. Tretji sklop zakona uvaja oziroma širi policijska pooblastila. Med pomembnejše ukrepe sodijo vstop in pregled prostorov ali vozil brez sodne odredbe v posebej nujnih primerih zaradi zasega orožja, uporabo tehničnih sredstev za fotografiranje, video in zvočno snemanje na varnostno

tveganih območjih ter možnost avtomatiziranega preverjanja registrskih tablic. Zakon določa tudi varnostne akcije in ukrepe v gostinskih obratih, kadar reda in miru ni mogoče zagotoviti drugače. Četrty sklop zakona se nanaša na socialne transferje, otroške dodatke in prisotnost otrok v šolah. Zakon omogoča izplačilo denarne socialne pomoči v naravi oziroma funkcionalni obliki v primerih neplačevanja obveznosti, ogroženosti koristi otrok, kršitev dogovorov o aktivnem reševanju socialne problematike ali neobiskovanja osnovne šole. Podobno se lahko otroški dodatek določen čas izplačuje v materialni obliki. Ta del je za CSD posebej občutljiv, saj spreminja njihovo vlogo, kjer ne predstavljajo več samo institucije pomoči in podpore, temveč lahko postanejo tudi izvajalec nadzora in sankcioniranja. Peti sklop zakona zadeva davčno izvršbo in izterjavo neplačanih obveznosti, zlasti v povezavi z globami in drugimi nedavčnimi denarnimi obveznostmi. Zakon v določenih primerih omogoča poseg tudi v prejemke iz denarne socialne pomoči, pri čemer mora biti obveščen pristojni CSD (»ZNUZJV«, 2025).

3 Metode

»ZNUZJV« (2025) združuje varnostno, socialno, šolsko, občinsko in izvršilno logiko države in ne predstavlja samo pravnega akta, temveč tudi raziskovalni okvir za razumevanje, kako različne institucije različno interpretirajo isti družbeni problem. Posledično smo izvedli kvalitativno študijo o zaznavah učinkov »ZNUZJV« (2025) pri predstavnikih občin, CSD in policije, na območjih z večjo romsko populacijo – na območjih občin, ki dobivajo pomoč za reševanje romske tematike. Pred samo izvedbo intervjuvanja smo na naslove institucij (25 občin, 6 CSD, 13 policijskih postaj) poslali prošnjo za sodelovanje v intervjujih. Intervjuji so potekali v obdobju od 14. 4. 2026 do 11. 6. 2026 na šestih občinah (Novo mesto, Kočevje, Cankova, Tišina, Črnomelj in Murska Sobota), 5 CSD (Dolenjska in Bela Krajina, Posavje, Pomurje, Ljubljana, osrednja Slovenija – vzhod) ter na Policijskih upravah Murska Sobota in Novo mesto ter Policijski postaji Kočevje. Zbiranje podatkov je potekalo z uporabo dveh kvalitativnih tehnik: individualnih polstrukturiranih intervjujev in skupinsko usmerjenih intervjujev s predstavniki izbranih institucij. Vprašalnik za CSD je obsegal 15, za občine 14 in za policijo 12 vprašanj o romski problematiki, varnostni situaciji pred in po sprejetju »ZNUZJV« ter dolgotrajnih učinkih zakona in sodelovanju med različnimi institucijami v lokalni skupnosti. Posamezen intervju je v povprečju trajal 60 minut. V intervjuju je sodelovalo 31

predstavnikov različnih institucij (šest predstavnikov občin, 12 predstavnic CSD in 13 predstavnikov policije).

Vsi odgovori intervjuvancev so bili vneseni v elektronsko bazo in analizirani na naslednji način (Mesec, 1998): 1) urejanje gradiva, 2) določitev enot kodiranja, 3) odprto kodiranje in 4) izbor ter določitev relevantnih pojmov in kategorij. Postopek analize je sledil logiki tematske analize, kjer se iz podatkov sistematično določijo vzorci oziroma kategorije odgovorov, iz katerih sledi interpretacija glede na širši družbeni kontekst (Braun Clarke, 2006; Charmaz, 2014; Gioia idr., 2013; Nowell idr., 2017). Primerjalna analiza med občinami, CSD in policijo je bila izvedena s primerjalno matriko treh institucionalnih skupin, pri čemer so bile za vsako kategorijo identificirane skupne ugotovitve, razlike med skupinami in specifični poudarki predstavnikov posamezne institucije. Prispevek ne meri dejanskih učinkov zakona v kvantitativnem smislu, temveč analizira institucionalne zaznave in izkušnje, kljub temu pa odpira pomembno vprašanje učinkov interventne zakonodaje na presečišču javne varnosti, socialne politike, lokalnega upravljanja in romske problematike.

4 Ugotovitve

Predstavniki vseh treh institucij so poudarili, da je romska problematika večdimenzionalna in presega zgolj varnost, šolanje, infrastrukturo ali socialne probleme. Hkrati smo zaznali regionalne razlike, saj je bilo Pomurje zaznano kot območje boljše integracije romske skupnosti, medtem ko so nekateri predeli jugovzhodne Slovenije bolj varnostno obremenjeni. Poudariti je treba, da o varnosti, povezani z Romi, obstajajo stereotipi in predsodki ter predstavljanje Pomurja kot varnostno neproblematičnega in Dolenjske kot problematične ni ustrezno. Občine se med seboj razlikujejo in tudi v Pomurju je nekaj območij, kjer se soočajo s številnimi težavami in izzivi. Črno-belo slikanje problemov ni ustrezno. Kot največjo varnostno grožnjo so predstavniki vseh institucij izpostavili mladoletniško kriminaliteto, saj posamezni mlajši Romi ne spoštujejo tradicionalne družbene ureditve romskih skupnosti in samovoljno povzročajo težave ter kršijo zakone. Obiskovanje vrtcev in šol ter večja zaposlitev romske populacije sta bila izpostavljena kot temelja trajne integracije, ki bi pozitivno vplivala tudi na varnostno problematiko. Intervjuvanci so poudarili, da za obvladovanje varnostne problematike ni zadostna zgolj represija, temveč je potrebno sodelovanje med

občino, CSD, policijo, šolstvom, zdravstvom, Finančno upravo Republike Slovenije (FURS), zavodi za zaposlovanje in nevladnimi organizacijami.

Predstavniki občin so izpostavili vandalizem, premoženjska kazniva dejanja, prometne kršitve in objestnost mladih kot najpogostejše oblike kriminalitete oziroma odklonskega vedenja v občinah. Izpostavili so problematičnost posameznikov (predvsem mladih Romov) in neučinkovitost sankcioniranja. Mnenja glede ustreznosti »ZNUZJV« (2025) so bila deljena. Predvsem v varnostno bolj obremenjenih občinah so župani in drugi predstavniki občin pozdravili sprejetje zakona, medtem ko so v občinah, kjer je romska skupnost bolj integrirana, izpostavili nerelevantnost zakona za njihovo okolje. Kratkoročni učinki sprejetja zakona so bili vidni v večji previdnosti romske populacije, saj je bilo predvsem v občinah v jugovzhodni Sloveniji povečana prisotnost policije, kar je hkrati vplivalo na večji občutek varnosti pri drugih prebivalcih. Intervjuvanci so bili skeptični do dolgoročnih učinkov zakona, saj bi bila po njihovem mnenju potrebna sistemska nadgradnja. Izpostavljena je bila nujnost sodelovanja med občino in CSD, policijo, šolo, FURS in nevladnimi organizacijami za lokalno reševanje varnostnih in socialnih primerov (npr. plačevanje obveznosti, izvršbe) kot tudi organiziranju prevozov (npr. šoloobveznih otrok iz romskih skupnosti) in skupnostnih programov. Za predstavnike občin je značilen upravljavsko-pragmatičen pogled na naslavljanje problematike, povezane z Romi v lokalnih skupnostih, saj iščejo praktične in (predvsem) izvedljive rešitve, ki bodo sprejemljive tako za Rome kot za večinsko populacijo.

Predstavnice CSD so izpostavile nasilje v družini, ogroženost otrok, medosebne konflikte in socialne stiske, ki vodijo v kriminaliteto, kot najbolj pereče varnostne probleme v povezavi z romsko skupnostjo. Zaostrovanje zakonodaje lahko še dodatno poveča stigmatizacijo Romov in napetosti v lokalnih skupnostih med Romi in večinskim prebivalstvom. Za razliko od predstavnikov občin in policistov predstavnice CSD mlade Rome pogosteje razumejo kot ranljivo skupino, ne predvsem kot storilce kaznivih dejanj. Opozarjajo, da so njihove življenjske možnosti pogosto omejene zaradi oteženega dostopa do kakovostne izobrazbe, neurejenih družinskih in bivanjskih razmer, izpostavljenosti nasilju in zanemarjanju ter različnih oblik odvisnosti. Pri dekletih dodatno poudarjajo tudi problem zgodnjih nosečnosti. Večina intervjuvank je bila kritičnih do »ZNUZJV« (2025), saj so ga označevale kot preveč represivnega in administrativno obremenjujočega. Izpostavile

so negativne kratkoročne učinke v obliki povečanega strahu med Romi in posledičnem upadu zaupanja v institucije. Predstavnice CSD so opozorile na možnost, da bo zakon dolgoročno še poglobil stiske romske skupnosti, brez ustrezne naslovitve podpore romskim družinam, ureditvi bivanjskih pogojev in izboljšanju zaupanja med državnimi in lokalnimi institucijami ter Romi. Intervjuvanke so izpostavile zelo dobro sodelovanje s policijo, predvsem pri zaščiti romskih otrok in ukrepanju v primerih nasilja. Hkrati pa so bile izkušnje sodelovanja z občinami različne, v nekaterih okoljih in primerih je sodelovanje pozitivno, v drugih pa ignorirajoče. Šole so bile izpostavljene kot ključni partner CSD, ki pa potrebuje dodatno podporo lokalnih institucij in države. Intervjuvanke so izpostavile problematičnost izvršb FURS, če le-te niso usklajene z varovanjem socialnega minimuma. Med predstavnicami CSD prevladuje socialno-varovalni in odnosni pogled na naslavljanje problemov, povezanih z Romi. Intervjuvanke so poudarile, da brez zaupanja, zagotavljanja osnovnih pogojev za življenje in dolgotrajnega dela z romsko skupnostjo (zgolj) sankcije ne morejo ustvariti trajne spremembe na področju varnosti in integracije.

Policisti so navajali premoženjsko kriminaliteto, kršitve javnega reda in miru, nasilje v družini, prometne prekrške in kriminaliteto, povezano z odpadki, kot najpogostejše oblike odklonskih dejanj Romov. Kot ključen varnostni problem v povezavi z romsko populacijo so izpostavili mladoletniško kriminaliteto, ki se nadaljuje tudi po dopolnjenem 18. letu. Intervjuvanci so poudarili, da gre pri »ZNUZJV« (2025) za interventni odziv, ki je povečal operativne zmogljivosti policistov, vendar pa ne rešuje vzrokov varnostne problematike. Opozorili so na kratkoročne učinke, ki so bili vidni v manjši mobilnosti Romov zaradi strahu pred zaplenbo vozil in zmanjšanju prijav, vendar so hkrati poudarili, da kaže statistika postopno vračanje v stare vzorce. Glede dolgoročnih učinkov zakona so bili skeptični. Poudarili so potrebo po hitrejših postopkih, uvedbi izvršljivih kazni in socialnih ukrepov, zmanjšanju birokratizacije in poenotenju prakse tožilstev in sodišč. Komandirji policijskih postaj so poudarili, da je njihovo sodelovanje z občinami, CSD, šolami in FURS na visoki ravni. Predvsem slednjega so izpostavili kot enega izmed najbolj učinkovitih akterjev na področju izvršljivosti. Med policisti prevladuje predvsem operativno-varnostni pogled na naslavljanje romske problematike v povezavi z varnostjo, predvsem s prekrški in kaznivimi dejanji. Večina intervjuvancev je zagovarjala hitro in zanesljivo kaznovanje storilcev, da ne

pride do krepitve občutka nekaznovanosti. Pomembno je tudi, kako tožilci in sodniki obravnavajo kazenske zadeve.

5 Razprava in zaključek

Primerjava izsledkov intervjujev s predstavniki občin, CSD in policije razkriva, da ne gre za ločene interpretacije romske problematike, temveč za tri institucionalno pogojene poglede na isti družbeni problem. V tem kontekstu župani in drugi predstavniki občin zagovarjajo lokalno upravljanje (lokalnih) problemov, zagotavljanje sobivanja med Romi in večinskim prebivalstvom ter izvedljivih rešitev, katerih učinki so vidni v relativno kratkem času. Predstavnice CSD rešujejo predvsem socialno ranljivost Romov, primarno otrok, in se trudijo za izboljšanje družinskih pogojev ter zaupanja med romsko skupnostjo in državnimi institucijami. Policija pa se osredotoča na zagotavljanje javnega reda, preprečevanje povratništva in izvršljivosti sankcij.

Iz odgovorov intervjuvancev lahko poudarimo, da je za celostno naslavljanje romske problematike treba: 1) občinam omogočiti fleksibilno porabo sredstev in stabilno financiranje, 2) omogočiti podporo Romom za urejanje naselij (predvsem v smislu legalizacije objektov in dostop do elektrike, vode, kanalizacije ipd.), 3) omogočiti javna dela za Rome in lokalno prilagojene integracijske modele, 4) pospešiti postopke, 5) zagotavljati enotno prakso tožilstev in sodišč, 6) izboljšati delovanje informacijskih sistemov s pretokom in dostopom do informacij, 7) vzpostaviti sistem izvršljivih sankcij in jasnih pravil ravnanja s povratniki, 8) omogočiti socialno podporo Romom (družinska podpora, delo s starši), 9) zagotoviti stabilnost kadra socialnih in strokovnih delavcev ter 10) zaščititi socialni minimum.

Prispevek predstavlja izhodišče za poglobljene analize in razvoj študije, ki vključuje širše dimenzije učinkov interventne zakonodaje, ki je politični odziv in pritisk, da se tudi zakonodaja, ki so jo ustrezne službe pozabile izvajati, začne ponovno izvajati v praksi in da se država odzove z namenom zagotavljanja socialne, lokalne in javne varnosti. Številne dileme, ki so jih navedli sodelujoči v raziskavi, kažejo na to, da je za zagotavljanje varnosti (od socialne do vseh drugih) v preučevanih okoljih še veliko izzivov za centre za socialno delo, lokalne skupnosti, civilno družbo in državne institucije, vključno s policijo.

Viri in literatura

- Braun, V. in Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory* (2nd ed.). SAGE.
- Gioia, D. A., Corley, K. G. in Hamilton, A. L. (2013). Seeking qualitative rigor in inductive research: Notes on the Gioia methodology. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15–31. doi:10.1177/1094428112452151
- Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Visoka šola za socialno delo.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E. in Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1–13. doi:10.1177/1609406917733847
- R. I. (29. 10. 2025). Kaj prinaša Šutarjev zakon in kakšen je njegov namen? *Delo.si* <https://www.delo.si/novice/slovenija/sutarjev-zakon-nove-smernice-za-boj-proti-kriminalu-in-socialno-zascito?>
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2025). Izzivi zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih v Posavju – ne samo romska, a tudi romska problematika. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 76(2), 76–88.
- Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (ZNUZJV). (2025). *Uradni list RS*, (93/25).

Okrogla miza: Medvrstniško nasilje – celostna obravnavna in razumevanje vpliva na lokalne skupnosti

ALEŠ BUČAR RUČMAN, SIMON SLOKAN, JOVITA POGOROVEC MERČNIK,
RAJKO NEMEC, VALERIJA MATVOS JEROMEL, BLAŽ ŠUŠEL

Izvilleček. Medvrstniško nasilje vpliva na vse vključene akterje – posameznike, ki so nasilju izpostavljeni, tiste, ki ga izvajajo, in opazovalce. Vpliva na starše in sorojence vključenih posameznikov, učitelje in zaposlene na šolah ter zaznamuje šolsko klimo in vpliva na odnose v lokalnih skupnostih. Primeri medvrstniškega nasilja pogosto postanejo predmet senzacionalističnega medijskega poročanja in moralne panike, kjer se promovira in kliče k populističnim rešitvam. V preprečevanje in obravnavo medvrstniškega nasilja so vključene različne institucije, ki delujejo na različnih ravneh – od posameznika, šole, družine, lokalne skupnosti in države. Na okrogli mizi so sodelovali strokovnjaki iz institucij, vključenih v obravnavo in preprečevanje medvrstniškega nasilja. Predstavljeni so bili vidiki šolnikov, inšpektorata za šolstvo, centra za socialno delo, lokalne skupnosti, policije in sodstva. Poseben doprinos okrogle mize predstavlja naslovitev vprašanja o medinstitucionalnem sodelovanju in možnostih izboljšave na tem področju.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, mladi, medinstitucionalno sodelovanje, šole, lokalna skupnost

Round Table: Bullying and Peer Violence – A Comprehensive Approach and Understanding Its Impact on the Local Communities

Abstract. Peer violence affects all involved actors – individuals exposed to violence, those who perpetrate it and observers. It affects parents and siblings of the individuals involved, teachers and school employees, and marks the school climate and influences relationships in local communities. Cases of peer violence often become the subject of sensationalist media reporting and moral panic, where populist solutions are promoted and called for. Various institutions are involved in the prevention and treatment of peer violence, operating at different levels – from the individual, school, family, local community and state. The round table was attended by experts from institutions involved in the treatment and prevention of peer violence. The perspectives of schoolchildren, the education inspectorate, the social work centre, local communities, the police and the judiciary were presented. A special contribution of the round table is the addressing of the issue of inter-institutional cooperation and possibilities for improvement in this area.

Keywords: bullying and peer violence, young people, interinstitutional cooperation, schools, local community

O razpravljalcih:

Aleš Bučar Ručman

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
ales.buar@um.si

Simon Slokan

Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Slovenija
Inspectorate of the Republic of Slovenia for Education, Ljubljana, Slovenia
simon.slokan@gov.si

Jovita Pogorovec Merčnik

Center za socialno delo Koroška, Slovenj Gradec, Slovenija
Centre for Social Work Koroška, Slovenj Gradec, Slovenia
jovita.pogorevc-mercnik@gov.si

Rajko Nemec

Policija, Policijska uprava Celje, Celje, Slovenija

Police, Police Directorate Celje, Celje, Slovenia

rajko.nemec@policija.si

Valerija Matvos Jeromel

Okrožno sodišče Slovenj Gradec, Slovenj Gradec, Slovenija

District Court Slovenj Gradec, Slovenj Gradec, Slovenia

valerija.matvos-jeromel@sodisce.si

Blaž Šušel

Združenje ravnateljcev in pomočnik ravnateljcev, Ljubljana, Slovenija

Association of Principals and Assistant Principals of Slovenia, Ljubljana, Slovenia

blaz.susel@sc-sg.si

12. NACIONALNA KONFERENCA O VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH: MIR KOT TEMELJ VARNOSTI IN ODPORNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH

GORAZD MEŠKO, ROK HACIN (UR.)

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si, rok.hacin@um.si

Zbornik prispevkov predstavlja recenzirane prispevke, ki so bili predstavljeni na 12. Nacionalni konferenci o varnosti v lokalnih skupnostih v Slovenj Gradcu v septembru 2026. Glavna tema konference je varnost v lokalnih skupnostih, poudarek letošnje konference pa je na zagotavljanju miru kot temelja odpornosti lokalnih skupnosti na varnostna tveganja. Prispevki so rezultat raziskovanja v okviru programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru »Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij« in sodelovanja s praktiki iz policije in lokalnih skupnosti. Prispevki se osredotočajo na različne vidike zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih, prometno varnost, staranje prebivalstva in odseljevanja mladih, kibernetško varnost, zaščito in reševanje v primeru naravnih nesreč ter pomenu kulture in mirovniške tradicije. Prispevki hkrati predstavljajo tudi primere dobrih praks.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026)

ISBN

978-961-299-170-8

Ključne besede:

varnost,
odpornost,
lokalne skupnosti,
Slovenija,
konferenca

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2026](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2026)

ISBN
978-961-299-170-8

Keywords:

safety and security,
resilience,
local communities,
Slovenia,
conference

12TH NATIONAL CONFERENCE ON LOCAL SAFETY AND SECURITY: PEACE AS THE FOUNDATION OF SECURITY AND RESILIENCE IN LOCAL COMMUNITIES

GORAZD MEŠKO, ROK HACIN (EDS.)

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
gorazd.mesko@um.si, rok.hacin@um.si

Conference proceedings comprise peer-reviewed papers presented at the 12th National Conference on Safety and Security in Local Communities, which took place in Slovenj Gradec in September 2026. Safety and security in local communities remain the main topic of the conference, with a special focus of this year's conference on ensuring peace as the foundation of resilience of local communities to security risks. Papers present the result of the research programme »Safety and Security in Local Communities – Comparison of Rural and Urban Environments« of the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor and collaboration with practitioners from the police and local communities. Papers focus on various aspects of ensuring safety and security in local communities, traffic safety, population aging and youth emigration, cybersecurity, protection and rescue in the event of natural disasters, and the importance of culture and peacekeeping traditions. In addition, papers present examples of good practices.

University of Maribor Press

MESTNA
OBČINA
SLOVENJ
GRADEC

MESTO
GLASNIK
MIRU

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Iz recenzij

Zakaj v Slovenj Gradcu? Koroška je zanimiv raziskovalni prostor, saj je obmejna regija, prometno odmaknjena, z bogato in specifično industrijsko dediščino, naravno ranljivostjo, precejšnjimi demografskimi spremembami in močno lokalno povezanostjo. Prispevki v publikaciji se osredotočajo na dogajanje pri poplavah v letu 2023, prometno povezanost, aktualno zakonodajo, staranje prebivalstva, odseljevanje mladih, kibernetsko varnost ter pomen kulture in mirovniške tradicije. Iz prispevkov je razbrati, da prihodnji varnostni izzivi zahtevajo sodelovanje občin, policije, civilne zaščite, šol, zdravstva, raziskovalcev, gospodarstva, društev in seveda prebivalcev. Vsebina publikacije je aktualna, saj se nanaša na opise in analize aktualnega dogajanja, znanstveni prispevki pa poročajo o rezultatih raziskav, izvedenih v zadnjem, nekajletnem obdobju. Publikacija obravnava različne vidike varnosti in predvsem ponuja tudi ustrezne rešitve. Je zelo dobrodošla v sedanjem trenutku, ki varnostno ni optimalen, politika na vseh nivojih pa ni enotna, kako varnostne razmere izboljšati.

Prof. dr. Peter Umek,
Zaslužni profesor Univerze v Mariboru

Varnost se ne nanaša le na tveganja, ki so povezana s »kaznivimi dejanji« in »prekrški«. Varnost je sopomenka za način življenja, ki ga ne spremljajo neprijetni občutki strahu, in to zlasti pred bolj ali manj konkretnimi nevarnostnimi, pred katerimi se je vsaj »načeloma« mogoče — individualno in kolektivno — zaščititi. To pomeni, da so ljudje slišani (po možnosti kajpak tako, da se njihove potrebe, želje ali zahteve ne preslišijo, ignorirajo ali že kmalu »po hudi uri« pozabijo), da imajo dostop do ustrezne pomoči, ko se znajdejo v stiski, da lokalne ustanove delujejo učinkovito in pošteno, da je prometna infrastruktura redno vzdrževana in zanesljiva, da je gospodarstvo stabilno (kar je v globalno kriznem kapitalizmu vse prej kot normalni pojav) in da je socialno okolje inherentno zadosti »odporno« za morebitne naravne ali političnoekonomske pretrese, tj. sposobno, da prenese ta ali oni šok, se naglo samozaščitno organizira in primerno (organizirano) odzove na nevarnosti ter okreva, kot se stvari vsaj za prvo silo normalizirajo. V širšem družbenem kontekstu, je pomembnost gojenja kulture miru zelo pomembna (kot jo definira Organizacija združenih narodov). Ta obsega vzgojo za mir, spoštovanje človekovih pravic, demokratično participacijo, strpnost, solidarnost in trajnostno razvojno politiko. To so tudi razlogi, da je letošnja konferenca v Slovenj Gradcu, mestu glasniku miru.

Dr. Zoran Kanduč,
znanstveni svetnik, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani